

**to
va
rio**

32 14. avgust
1964
CENA 80 DIN

**ZA JEZERO
(POD BOVCEM)
IN PROTI NJEMU**

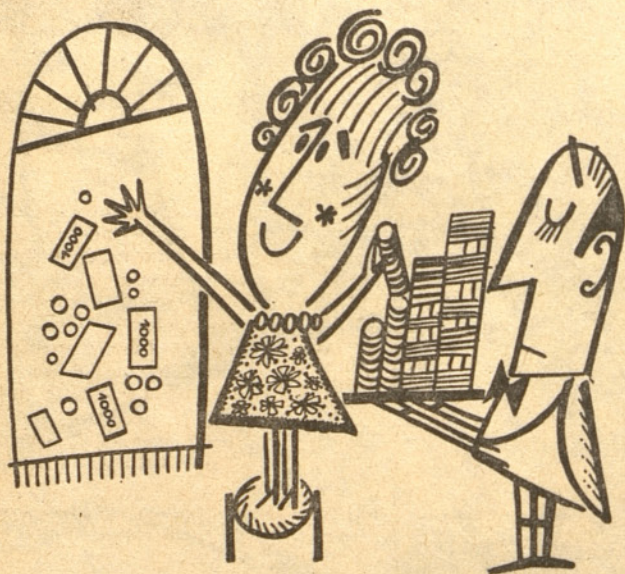
✱

**REKORDERJI
VARNOSTI**

✱

**BLIŠČ, BEDA
IN PESEK PULE**

NE UPORABLJAJTE favorit...

...ČE IMATE DENAR ZA POTRATO

ker, boste z uporabo favorita prihranili tudi do ??% pri izdatkih.

Ob nižji ceni ima FAVORIT vse odlike najfinejšega toaletnega mila: blažilno in učinkovito kozmetično delovanje, prijeten fantastičen vonj, primerna oblika, v sodobnem, luksuznem zavitku

FAVORIT vseh tistih, ki cenijo kvaliteto... vaš favorit!

SAPONIA

VI UREDNIKU

Povpraševanje po mopedih

Tovariš urednik!

Še pred desetletjem je bilo kolo redkost, danes, ko so v modi avtomobili, pa že mopea ali motornega kolesa nihče več ne mara. Slišal sem celo, da so nekatere tovarne mopedov in motornih koles v Zahodni Evropi opustile proizvodnjo, ker se več ne splača. Rad bi vedel, kako je s prodajo mopedov pri nas? Se proizvodnja še splača, ali se bodo pri Tomosu preorientirali samo na spačke in amije?

ANDREJ KILHNARIČ,
Ljubljana

Celo v državah, kjer je avtomobilizem zelo razvit, lastniki avtomobilov radi kupujejo mope, ker so za vožnje po mestu ugodni. Predvsem zaradi tega, ker je v večjih mestih že težko najti parkirni prostor za avtomobile. Tako se mnogi, ki pridejo iz dežele v mesto, do predmestij pripeljejo z avtomobilom in nadaljujejo pot z mopedom. Pri nas pa je avtomobilizem pravzaprav šele v začetni fazi. Slovenija ima med vsemi republikami največ registriranih osebnih avtomobilov. Zato je po mopedih še vedno zelo veliko povpraševanje. Tovarni Tomos v Kopru se ni treba bati, da bi morala prenehati s proizvodnjo mopedov, ker so tudi mnogo cenejši od osebnih avtomobilov in jih ljudje zato zelo radi kupujejo. Zato mora Tomos proizvodnjo iz leta v leto celo večati za približno 7 tisoč mopedov vsako leto. Tako je za letos planirana proizvodnja 42 tisoč mopedov.

Bodoči veterinar

Tovariš urednik!

Zelo rad bi postal veterinar. Po končani maturi sem se hotel vpisati na Veterinarsko fakulteto v Zagrebu toda prestrašili so me, ko so mi povedali, da traja študij sedem let, dve leti pa še specializacija. Zdi mi se, da je to zelo dolga študijska doba, saj je na drugih fakultetah študij mnogo krajši.

MILOŠ KSAVER,
Ljubljana

V novem statutu Veterinarske fakultete v Zagrebu je zapisano, da bo študij reformiran in bo trajal prav tako štiri leta kot na drugih fakultetah. Le z izjemo, da bo imel

tri oddelke. V prvi oddelku sodi študij veterinarske medicine, kjer se bodo študentje usposobili za zdravljenje domačih živali. Na oddelku veterinarske preventive se bodo študentje učili organizacije živilske proizvodnje in boljše produktivnosti na farmah in ekonomijah. Tretji oddelku pa bo vzgajal specialiste za kontrolo živine v klanicah, v tovarnah konzerv, obenem pa se bodo pričeli tudi za razne tehnološke procese, ki so v industriji z mesom in mesnimi izdelki nujni. Torej lahko izbirate in se vam ni treba bati, da bi zapravili za študij preveč let.

Koliko stanejo naši olimpijci?

Tovariš urednik!

Bliža se olimpiada v Tokiu, zato bi rad vedel, koliko bodo olimpijci, ki bodo potovali v Tokio, stali našo državo. Vem, da je udeležba na olimpijskih igrah velika afirmacija v mednarodni areni in da je ponos vsake države, če pošlje svoje člane na takšno manifestacijo, toda morda bi mi le lahko postregli s kakšnimi številkami.

ALBIN KUKMAK,
Koper

V Tokio bo potovalo okoli sto Jugoslovancev, ki bodo za to porabili okoli 132 milijonov dinarjev. Semkaj sodijo stroški za pripravo olimpijcev — 15 milijonov, potovanja v Tokio in nazaj — 67 milijonov 650 tisoč din, stroški bivanja v Tokiu — 19 milijonov 800 tisoč din, dnevnice za delegate na kongresih, za člane mednarodnih zvez in sodnike — 11 milijonov 493 tisoč din, obleke za delegate in sodnike milijon 478 tisoč din. Vsak član naše delegacije pa bo porabil za opremo 123 tisoč dinarjev. Obleka bo namreč stala 28 tisoč din, čevlji 8600 din, klubok 4500 din, plašč 24 tisoč din, kovček 20.500 din itd.

PULA 64

— HOCE SE KDO KAKSNO NAGRADO?

tovariš

ILUSTRIRANI
TEDNIK »DELA«

VSEBINA

V Kongu nič novega	8
Za jezero (pod Bovcem) in pro- ti njemu	10
Nizozemska — glasbeni raj	14
Srbi me ostrina meča!	22
Rekorderji varnosti	26
Potapljaško dopoldne	40
Senca in vrh	42
Blišč, beda in pesek Pule	56

Glavni urednik: Milan Segar.

Odgovorni urednik: Sergej Epif.

Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva

ulica št. 3/II, tel. 23-522/26. int. 55

— Poštni predal 468. — Uprava

Tomšičeva ulica 1, tel. 23-522. int.

92. — Prodajni oddelk: Titova 1.

tel. 21-832 — Oglasi odd. št.

21-896. 22-457. — »Tovariš« izhaja

vsak teden. — Rokopisov in nena-

ročenih fotografij ne vračamo. Po-

samezna številka stane 80 din

mesečna naročnina je 350 din. Za

inozemstvo 450 din. — Poština

plačana v gotovini. Ziro račun NB

600-11/T-167. — Izdaja in tiska

CP »Delo«.

Štev. 32 — Leto XX.

14. VIII. 1964

Med zvezdicami in zvezda-
mi, ki so se udeležile pul-
skega filmskega festivala,
je bila predvsem na zlato-
stenski plaži zelo opazna
Zorica Gajdaš, ki je na-
stopila v filmski komediji
»Lito vilovito« (Razgibano
poletje). Poročilo o festi-
valu pa preberite na 56.
strani današnje številke.
(Foto: DRAGO KRALJ)

Krvavi davek

Skoraj vsak dan srečujemo na naših cestah znanilce krvavega davka. Ranjence, razbitine najrazličnejših vozil in žal neredko tudi do smrti poškodovane.

Nepredvidnost, alkohol, tehnično neurejena vozila in — tehnično ter za promet ne dovolj urejena cestišča — so največkrat vzroki krvavega davka, ki ga dajemo vsak dan vse bolj se razvijajoči motorizaciji.

Vseh vzrokov številnih prometnih nesreč ne bo mogoče nikoli povsem odstraniti. Da pa se jih znatno omiliti.

Kolikokrat srečujemo na cestah zlasti voznike hitrih motornih vozil, ki se kaj malo menijo za dejstvo, da na cesti niso sami. Nepravilno prehitevanje, izsiljevanje prednosti, vožnja po sredini ceste, prehitevanje na nepreglednih krajih, vožnja z dolgimi lučmi proti nasproti prihajajočim vozilom — vse to so grehi, ki jih srečujemo dan za dnem v stoterih in večkrat.

Znan je pregovor: »Pokaži mi knjigo, ki si jo prebral, pa ti povem, kdo si.« Dandanes velja sodobna izpeljanka tega pregovora: »Sedi za volan in po nekaj kilometrih vožnje ti povem, kdo si.«

Vljudnost, obzirnost, previdnost so lastnosti, ki bi nam lahko precej pomagale zavreti porast krvavega davka motorizaciji. Mnogi predlagajo ostrejšo sankcije za nediscipliniranost na cestnem traku. Tudi sankcije so potrebne. Toda zakaj ne bi predvsem poudarjali dobrih lastnosti in dajali priznanja vzornim uporabnikom naših cest?

Vsak dan je več vozil ne le na glavnih, pač pa tudi na stranskih prometnih žilah. Ali to res pomeni, da mora sporedno s tem rasti tudi krvavi davek?

Ne! V prvi vrsti lahko k temu prispevajo uporabniki cet sami. Seve pa je za to potrebna ne le spretnost obvladovanja krmila, pač pa tudi primerna srčna kultura.

FR. GRIVAR

SVET

TANJUG AP AFP TASS ANSA REUTER PAP UPI MEN HSINHUA IIS

V ŽARIŠČU

VIETNAM

Severnovietnamski patrolni čolni napadejo ameriški rušilec. Po ameriški verziji daleč od obale, po hanojski v teritorialnih vodah. Rušilec odgovori in patrolni čolni se umaknejo. »Samo incident,« pravijo v Washingtonu in ljudje se oddahnejo od olajšanja. Čez dva dni se incident ponovi, tokrat z dvema rušilcema — malo verjetno, da zunaj teritorialnih voda... Dva patrolna čolna sta potopljena, Washington zahteva sklicanje Varnostnega sveta...

Kaj mu namerava sporočiti? Protest proti severnovietnamskemu napadu in zahtevati, da Združeni narodi ukrepajo? Ne! Ameriški predstavniki članom Varnostnega sveta uradno povedo, da so ameriška letala za povračilo napadla »omejene cilje« v Severnem Vietnamu in da zaenkrat vojne ne nameravajo razširiti. »S to akcijo je povračilnih ukrepov konec in vlada ZDA ne razmišlja o novih...«

Svet osupne. To je po vseh pravilih premišljen napad na tuje ozemlje, za katerega prevzema odgovornost najvišje državno vodstvo, ne lokalni poveljnik. Juridično ne gre za incident, marveč za agresijo po vseh pravilih. Zagotovilo, da so »povračilni ukrepi s tem končani«, ne spremeni niti pike v tej juridični in materialni resnici.

V preteklosti so se že iz mnogo manjših stvari izcimile velike vojne. Opravičila za metode, ki z blagoslovom najvišjega mesta vnašajo v mednarodne odnose zakon sile in pravico močnejšega, ni in ne more biti. Svetovna javnost je pravilno razumela nevarno akcijo v Tonkinškem zalivu in jo njenim možnim posledicam ustrezno obsodila.

»Del predvolilne kampanje,« skušajo opravičevati nekateri. Nemogoče je in nedopustno, da bi dovolili, da bi bile notranjepolitične razmere in potrebe kakšne države vzrok in opravičilo za to, da se taka država igra s svetovnim mirom in da postavlja na kocko temelje, na katerih sloni vsa zgradba že tako in tako vse prej kot idealnih mednarodnih odnosov.

Taka miselnost in metode, ki iz nje izhajajo, kaj lahko pahnejo svet nazaj v ledeno dobo »hladne«, če že ne vroče vojne, in ogrozijo z eno samo enostransko potezo to, kar je svetovna skupnost potrpežljivo gradila leta in leta!

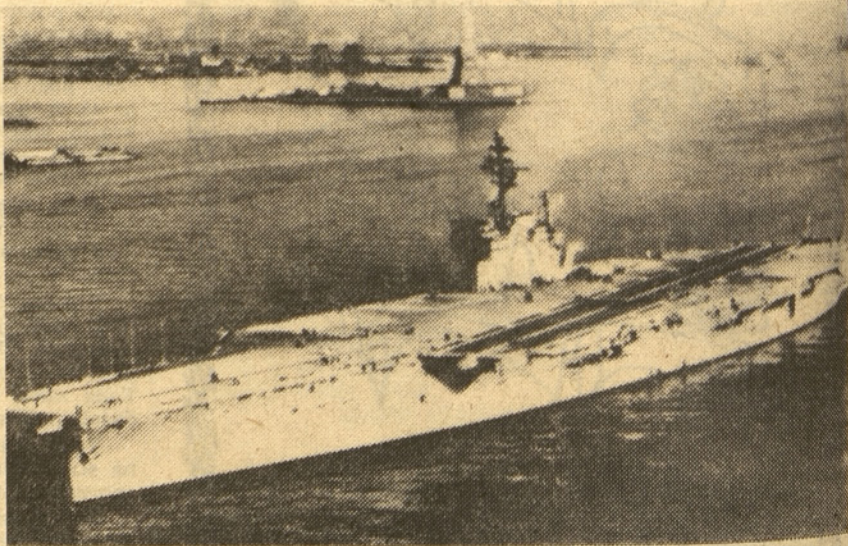
MIRAN SUSTAR

Ivan Maček sprejema psihologe s kongresa.

KONGRES — Ves prejšnji teden je bil v Ljubljani XV. mednarodni kongres za uporabno psihologijo, ki se ga je udeležilo nekaj sto strokovnjakov z vseh celin, od univerzitetnih profesorjev do tovarniških psihologov. Zasedanja so trajala od jutranjih do poznih večernih ur, razen tega pa so si udeleženci kongresa ogledali Velenje, Maribor in nekaj drugih krajev v Sloveniji. V četrtek je predsednik skupščine SRS Ivan Maček priredil sprejem za delegate s kongresa.

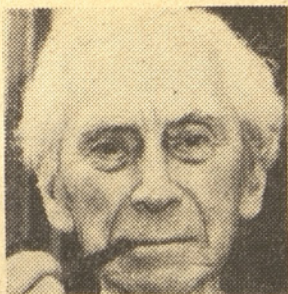
PROSLAVA — 4. avgusta letos so po svetu, zlasti po evropskih zaveznih deželah proslavili 50-letnico začetka prve svetovne vojne. Obletnici velike vojne so časopisi in revije že mesece pred 4. avgustom posvetili vrsto člankov in reportaž, televizijska omrežja pa so oddajala dokumentarne filme iz tistih krvavih let. — Med nemškimi zgodovinarji se je ob tem vnela žolčna debata, ali je Nemčija v glavnem kriva za prvo sve-

V ameriškem napadu na DR Vietnam je sodelovala tudi letalonosilka »Constellation«.

Aleksander Zawadzki

Bertrand Russell

Jacqueline Kennedy

Ahmed Ben Bella

točno vojno ali ne. Nekateri med njimi menijo, da je »dovolje«, če je Nemčija zakrivila drugo svetovno vojno...

VARŠAVA — V petek je v Varšavi umrl predsednik državnega sveta Poljske Aleksander Zawadzki, star 65 let. Med drugo svetovno vojno je Zawadzki, ki je bil takrat v Sovjetski zvezi, sodeloval v bojih pri obrambi Stalingrada in bil organizator poljskih osvobodilnih enot v ZSSR. Od konca vojne do smrti je deloval v najvišjih državnih in političnih organih, bil je predsednik državnega sveta, predsednik komiteja fronte nacionalne enotnosti, član političnega biroja CK Poljske združene delavske partije. — V znak sočustvovanja jugoslovanskega ljudstva s poljskim je bilo v naši državi dvodnevno žalovanje.

OROŽJE — Britanski filozof in bojevnik za mir na svetu Bertrand Russell je v intervjuju za

moskovski dnevnik »Izvestja« izjavil, da so zaloge atomskega orožja danes tolikšne, da bi bilo treba, če bi jih hoteli uničiti, v prihodnjih 146 letih opraviti vsak dan eksplozije, katerih moč bi bila enaka moči vsega razstreliva, ki so ga bili porabili v drugi svetovni vojni.

CIPER — V petek zvečer so turška reaktivna letala napadla pristanišče Polis na Cipru. Bombe so zadele neko italijansko ladjo, na katero so nakladali tovor. Pozneje so letala bombardirala položaje ciprskih Grkov na območju Monsuora. Kljub ostrim protestom so turška letala v nedeljo ponovila napad in bombardirala več vasi na severozahodnem območju otoka. Ciprski predsednik Makarios je poslal poslanice, v katerih obvešča o napadih in navaja, da je bilo ubitih in ranjenih na stotine nedolžnih ljudi, med njimi veliko žensk in otrok. Grški premier Papandreu pa je izjavil, da Grčija ne more biti

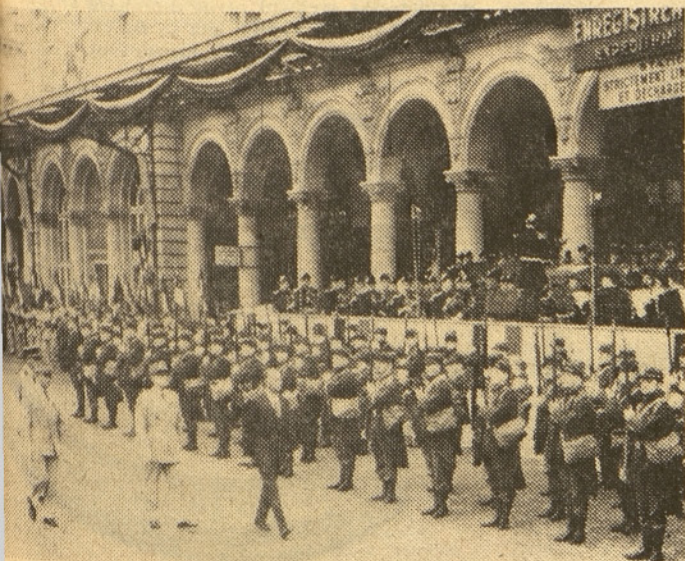
ravnodušna zaradi turških napadov. Kanadski minister za zunanje zadeve Paul Martin je v nedeljo zvečer sporočil, da so se turške in grške sile na Cipru sporazumele o delni ustavitvi ognja.

TURNEJA — Sovjetski premier Nikita S. Hruščov je pred dnevi odpoštoval v saratovsko oblast, veliko kmetijsko področje SZ, in s tem začel svojo letošnjo »kmetijsko turnejo« po žitorodnih krajih države.

OBISK — Vdova ameriškega predsednika Jacqueline Kennedy, ki je na obisku v Evropi, je konec prejšnjega tedna med križarjenjem ob dalmatinski obali prispela z jahto »Radiant« v Zadar. Ob tej priložnosti so gospe Kennedy zaželeli srečno bivanje v jugoslovanskih vodah predstavniki protokola Državnega sekretariata za zunanje zadeve. Gospa Kennedy je obiskala tudi Dubrovnik in Boko Kotorsko, potem pa je jahta »Radiant« zapustila vode Jadrana.

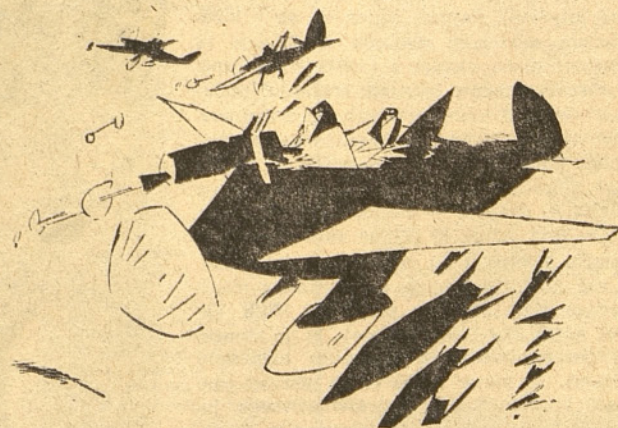
BEN BELA — »Drama v Anabi in vprašanje naše nafte sta samo dve plati iste medalje,« je pred dnevi rekel alžirski predsednik Ben Bela, ko je v Anabi govoril o alžirski politiki in omenil eksplozijo egiptovske ladje »Star of Alexandria« v tem pristanišču. Ben Bela je odkrito dejal, da je treba krivce sabotaže iskati med zastopniki tujih petrolejskih interesov, torej tujih petrolejskih družb, ki izkoriščajo saharški petrolej.

KONGO — Sredi prejšnjega tedna so uporniške sile v Kongu, ki jih vodi Gaston Soumialot, dosegle nove uspehe v bojih proti enotam osrednje vlade: zavzele so mesto Stanleyville, središče severno-vzhodnega Konga. Laurent Kabila, eden izmed uporniških voditeljev, je v Nairobiju izjavil, da cilj tega gibanja ni le osvoboditev Stanleyville, marveč vsega Konga.

Vojaki v uniformah iz I. svetovne vojne na proslavi v Parizu.

AMERIŠKI LETALCI V AZIJI

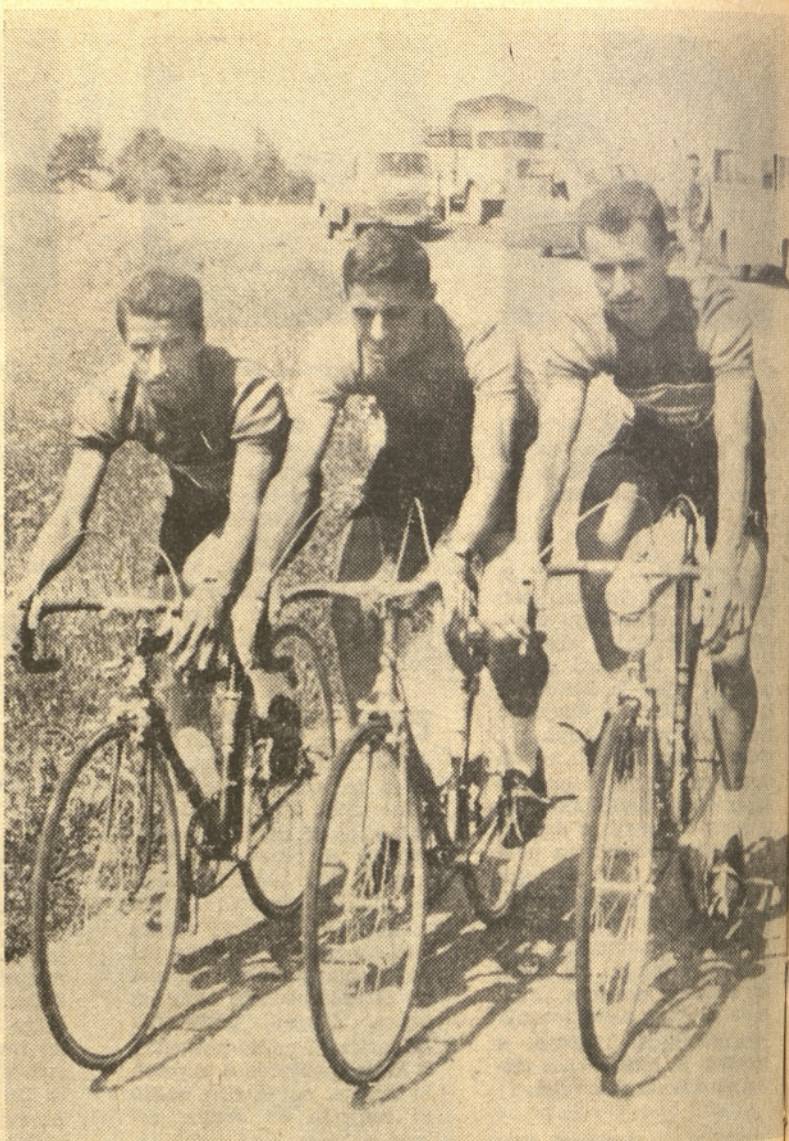
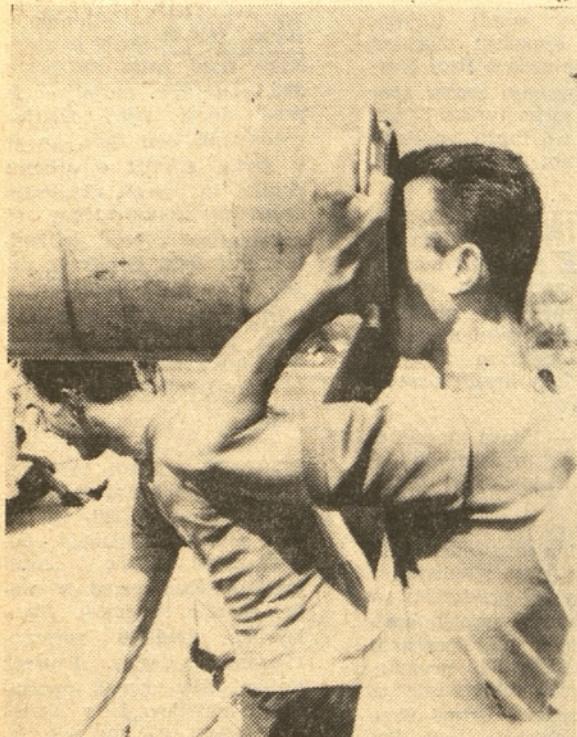

Teško je napadati otroke: tako majhen cilj so...

(Čirić, »Borba«, Zagreb)

ŠPORT V ŽARIŠČU

Najuspešnejši Jugoslovani na dirki »Po Jugoslaviji«
(od leve proti desni): Ukmar (peti), Valenčič (prvi) in
Škerlj (drugi), ki ga kaže spodnja slika, kako gasi žejo.

USPEHI VSEPOVSOD

Kdor minuli teden ni bil zadovoljen z mednarodnimi rezultati slovenskih športnikov, ta zahteva preveč od njih. Na domačih tleh so se proslavili najprej atleti, ki so v meddržavnem atletskem dvoboju z Bolgari (v Ljubljani) razen remija v moški konkurenci (104:104) in zmage v ženskem srečanju (65:50) dosegli še celo vrsto državnih rekordov svetovne veljave. Izrednega prestižnega mednarodnega pomena je tudi posamična in ekipna zmaga izbranih jugoslovanskih kolesarjev na jubilejni — dvajseti — etapni dirki »Po Jugoslaviji«. Prvi junak iz pisane karavane, ki je od starta v Skopju do cilja v Zagrebu prevzela več ko 2.100 km, je bil vsekakor mladi mizar iz Male Pristave pri Pivki Rudi Valenčič (zdaj JLA, sicer »Rog«), ki je zmaga med posamezniki pred klubskim tovarišem Škerljem. Za konec tedna so se izkazali tudi veslači kombiniranega reprezentativnega jugoslovanskega osmerca (s tekmovalci Bleda, Mornarja in Arga), ki so na evropskem prvenstvu v Amsterdamu osvojili bronasto odličje.

H. Ū. — Foto. E. Šelhaus

Vzpon na Vršič je najtrši oreh na vseh
trasi kolesarske dirke »Po Jugoslaviji«. Letos je prevzela na vrh najhitreje bivši amaterski svetovni prvak Bernhard Eckstein (NDR). Zadnja leta so na Vršiču večinoma zmagovali Jugoslovani.

KADITI PREPOVEDANO!

REPREZENTANCA GOR IN DOL

Med podatki, ki so na voljo pri glavni centrali službe družbenega knjigovodstva, lahko preberemo tudi naslednje: »Celotno jugoslovansko gospodarstvo je v letu 1963 izdalo za reprezentanco natanko 4 milijarde in 44 milijonov dinarjev ali za 21% več kakor leta 1962. Toliko o gospodarstvu, podatkov o tem, koliko za reprezentanco porabil takolimenovani negospodarski sektor pa še ni na voljo...

In kdo troši največ za to reprezentanco? Morda je slučajno, morda pa tudi ne, da je prvi grešnik na tem seznamu Jugoslovanska skupnost za zavarovanje. Pri njih se je od leta 1962 do 1963 izdelek za reprezentanco povečal za 213%. Pri podjetjih za letalski promet se je ta izdelek v istem obdobju povečal za 121%, a pri rudnikih, ki se ukvarjajo z izkopavanjem in prodajo premoga, se je izdelek za reprezentanco povečal za 129%, pri znanstvenih institutih za natanko 100% itd.

Bilo bi malce nerodno in sploh ne fair, če bi porast reprezentance primerjali s porastom ali, oprostite, padcem proizvodnje, rentabilnosti! Bilo bi pa zelo zanimivo in poučno.

IZVOR PISA- TELJEVEGA SVETA

Znano pisateljsko ime je v večini primerov zagotovilo za kvaliteto njegovega knjižnega dela. To nenapisano pravilo, to življenje umetnika v svoje delo, ki postaja očitno v veliki ustvarjalski in moralni odgovornosti, je ponovno našlo potrdilo v Pavlihovi kroniki, najnovejšem romanu Juša Kozaka. (Izdala ga je Slovenska matica v redni knjižni zbirki za letošnje leto.)

To je avtobiografsko pripovedno delo (glavni junak je pisatelj dvojnik Javor) o dunajskih študentskih letih, o doživetjih na bojiščih prve svetovne vojne. Zajema tri njegova življenjska poglavja: erotično zorenje, moralne in politične boje mladega človeka v revolucionarnih časih ter strahote svetovne

ILEGALNI SPOMENIK ŽRTVAM

V nekem kraju na Gorenjskem so že pred nekaj leti sklenili, da bodo postavili spomenik padlim tistim, ki so žrtvovali življenje za svobodo na kakršenkoli način.

— Postavili bomo spomenik, so dejali.

In so ga postavili — ilegalno.

Ta kraj namreč še nima izdelanega zazidalnega in urbanističnega načrta in člani ZB niso dobili dovoljenja za postavitev spomenika.

SREČNO VOŽNJO!

Ne, ne mislimo pisati o izrabljenih vagonih, o pomanjkanju tovrstnih vlakov itd. Radi bi vas seznanili samo z drobnimi novicami, ki je pred dnevi presenetila celo varnostno komisijo. Pri pregledu parnih lokomotiv je namreč ugotovila, da jih je v prometu 26, ki so že zdavnaj odslužile in so za varnost potnikov hudo nevarne. Niti popraviti jih ni več mogoče. Samo za v staro železo so še. Kdo bi bil kriv nesreče, če komisija tega še ne bi ugotovila in bi lokomotive še naprej vozile, kot so. Jugoslovanske železnice? Kje pa, saj te vendar propagirajo udobno in varno vožnjo...

POGOVOR S SAMIM SEBOJ

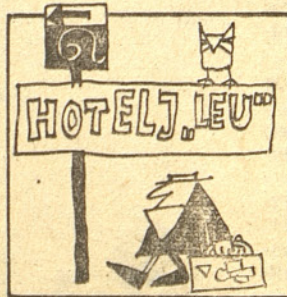
So ljudje, ki se pogovarjajo s samim seboj. Nekateri pravijo, da so taki ljudje malo čez les, toda to je povsem zastarelo mišljenje; modernejši nazori o »samogovorenju« trdijo, da je pogovor s samim seboj značilen za človeka, ki ustvarja. Včasih pa se zgodi še nekaj tretjega: pogovori s samim seboj natisnemo v revijah. To je sicer bolj redek pojav, toda zgodi se. Tak izjemen primer nam je v svoji predzadnji številki podaril ljubljanski »Ekrani«.

Samogovor bi pravzaprav ne bil nič posebnega, avtor se je sramežljivo (ali boječe) skril za psevdonim »mkv«, če bi ne pomenil rokavice, vržene v znak vsesplošnega izzivanja: Videti je, kot da uredništva slovenskih časopisov zaupa pisanju o filmu tistim svojim novinarjem, ki jih ne morejo uporabiti za kakšno bolj »resno«

bolj »kvalitetno« in bolj odgovorno delo.

Tovariš »mkv« (kako je skromen, celo posevdomina z verzalkami si ni omislil!) hoče biti, kakor vse kaže, najvišji, najodgovornejši, najresnejši, najkvalitetnejši, predvsem pa edini razsodnik ne le tistim, ki pišejo o filmu, temveč tudi vsem slovenskim uredništvom, ki kratkomalo ne vedo, kaj delajo.

Morda se tovarišu mkv zdi, toda uredništvu tako dobre in resne revije, kakor je »Ekrani«, bi se lahko zazdelo, da je želja omenjenega tovariša le malce preveč neresna in hudo neodgovorna!

DOBRA REKLAMA JE POL USPEHA

Hotel »Leu« je poskrbel za reklamo tudi s prospekti, natisnjenimi v tujih jezikih. Kdo jih je sestavil, oziroma, kdo je prevajal prospekte v tuje jezike, ne vemo. Zai pa vsak tujec, ki dobi prospekt v roke, takoj opazi, da se je prevajalec slabo lotil dela, ti mu je bilo zaupano. Vzemimo za primer prospekt v italijanski ni:

V prospektu je napisana beseda »signalazione«, ki je Italijani ne uporabljajo, zato pa tem bolj poznajo signalizacijo. Caffè se vedno piše z dvema f, čeprav gre za dancino. Italijani pravijo bagn di luce in ne bagn di sole. Za »Leu«, največji in najrazkošnejši hotel v Sloveniji, so to najhujše malenkostne napake, ker ne vedo, da je tudi dobra ali slaba reklama vizitka za hotel.

Morda bodo v bodoče bolj kritični in bodo zaupali besedilo v prospektih poznavalcu tujih jezikov, ki se bo vsaj toliko potrudil, da bo včasih vzel v roke slovar.

MARTA VUJEC

Prizadevno in delavno tajnico turističnega društva Ljubljana - Bežigrad smo srečali na sestanku organizatorjev I. republiškega nastopa domačih ansamblov narodne in zabavne glasbe, ki bo v času X. mednarodnega vinskega sejma na GR v Ljubljani.

— Kako to, da je vaše društvo med organizatorji te prireditve?

— Naše društvo se je odločilo, da sodeluje pri organizaciji nastopov ansamblov narodno-zabavne glasbe zato, da se bolj popestrimo prireditve ob vinskem sejmu, ki je že tako velika turistična atrakcija. GR je pač na območju naše občine in nudi našemu društvu obilo turističnih možnosti. Sicer so pa letošnji nastopi le začetek. Prihodnja leta bomo organizirali še več nastopov in prireditev.

— Kako pa je z ostalim vašim delom?

— Ne gre nam slabo. Do julija letos smo imeli toliko nočitev, kot še nobeno leto doslej. Petkrat več kot lani. Te nočitve so bile le v raznih domovih in v našem campingu, ki je največji v Ljubljani in njeni bližnji okolici. Ker je ta camp pravzaprav prvi stik tujih turistov z našim mestom, menim, da bi bilo prav, da bi za čim hitrejšo in čim lepšo ureditev campa poskrbeli vsi Ljubljanci. Le kritika, ki jo že toliko časa poslušamo, ni dovolj.

— Kakšni so vaši načrti?

— Poskrbeli bomo za ustrezno turistično vzgojo. Jeseni in pozimi bomo prirejali številna predavanja. V to delo bomo vključili tudi mlade. Razpisali smo tekmovanje za najlepše urejeno okolico hiš, razen tega pa se trudimo, da bi čimprej uredili in modernizirali vsa bežigradska gostišča.

□ □

KAJ DELAJO

V KONGU NIČ NOVEGA

Štiri leta kongoške zgodovine

- 30. 6. 1960: razglasitev neodvisnosti; Patrice Lumumba postane ministerski predsednik
- 6. 7. 1960: upor v »Force Publique«, ki je pod belgijsko kontrolo
- 10. 7. 1960: intervencija belgijskih čet, evakuacija evropskega prebivalstva
- 13. 7. 1960: osrednja kongoška vlada prosi za posredovanje OZN
- 14. 7. 1960: pokrajinski parlament Katange razglasi »neodvisno republiko«
- 10. 9. 1960: predsednik Kasavubu postavi Ilea za premiera
- 2. 12. 1960: čete novega vrhovnega poveljnika Mobutuja aretirajo Lumumbo
- 5. 1. 1961: odstranitev lumumbistične vlade v Kivuju
- 18. 1. 1961: Lumumbo prepeljejo v Elisabethville; Mobutu postane general
- 12. 2. 1961: Lumumbo umore
- 21. 2. 1961: Combe mobilizira; Kalondji se proglasi za kralja Južnega Kasaia
- 2. 8. 1961: Adula sestavi novo kongoško centralno vlado
- 18. 9. 1961: Hammarskjöld se na nepojasnjen način smrtno ponesreči z letalom
- 14. 12. 1961: čete OZN začnejo z veliko ofenzivo proti Katangi
- 29. 12. 1961: Kalondjija zaprejo; čete OZN priprejo tudi Gizengo
- 8. 2. 1962: Gizengo internirajo na samotnem otoku; Kalondjija obsodijo na 5 let ječe
- 13. 12. 1962: Adula in U Tant skleneta gospodarski bojkot Katange
- 7. 1. 1963: Combe uide iz Elisabethville
- 21. 2. 1963: razpustitev lumumbističnega kongoškega nacionalnega gibanja
- 27. 4. 1963: preureditev 6 starih v 24 novih provinc
- 24. 6. 1964: Combe se vrne iz emigracije
- 6. 7. 1964: Kasavubu imenuje Combeja za novega premiera
- 10. 7. 1964: Combe predstavi novo vlado; Kalondji postane minister za kmetijstvo
- 11. 7. 1964: ljudska vstaja v vsej severni Katangi
- 18. 7. 1964: konferenca šefov afriških držav se upre Combejevemu prihodu v Kairo
- 19. 7. 1964: napredni katanški uporniki zasedejo Baudoinville
- 30. 7. 1964: uporniki se bližajo glavnemu mestu Konga Leopoldvillu
- 6. 8. 1964: kongoški uporniki zasedejo Stanleyville

Bivši premier Cyril Adula v ulici Patricea Lumumba v glavnem mestu Leopoldvillu.

Z uporniškega ozemlja v Katangi dovažajo letala misijonarje in Combejeve pristaše.

Combe je predstavil svojo novo vlado. Desno poleg njega — pred belo zvezdo — stoji predsednik Konga Kasavubu, ki ga je Combe še nedavno krivil za Lumumbovo smrt.

**Novi premier
Combe odgovarja
novinarjem pred
Kasavubujevo
rezidenco**

Kaj je novega v Kongu?

Combe se je vrnil! To ste menda že slišali. Da, točno: Moiz Combe! Tisti, ki je Lumumbo...

Kako da se je vrnil ravno on? Povedati smo že v naslovu: ker ni v Kongu nič novega. Razen tega, da se je Combe zdaj zares vrnil, seveda.

V Leopoldvillu ali Elisabethvillu skliče peščica ljudi vsakih nekaj dni tiskovno konferenco. Le maloštevilni novinarji se zberejo — in še ti ne kažejo posebnega navdušenja. Časi, ko se je po Leopoldvillu podilo trideset, štirideset tujih novinarjev, da bi v Kasavubovi palači, v rezidenci Patrice Lumumbe ali v baru »Rigna«, kjer je navadno razkazoval svoje govorniške sposobnosti general Joseph Mobutu, izvedeli novice, za katere se je zanimalo pol sveta, so minili. Kongo ne skrbi več za svetovne senzacije. Karkoli se zgodi v Kongu, je vse samo v prid trditvi, da vlada tam doli silovit kaos; kaos, ki traja že štiri leta, pa ni več zanimiv. V Kviluju, Bukavu ali Katangi lahko vidimo, kako se pokončava ljudstvo med seboj, toda po štirih letih množičnih umorov niso novi množični umori prav nič aktualni. Vidimo vso bedo, revščino, lakoto in plantaže, ki jih je že zdavnaj prerasel pragozd, a po štirih letih nam vse to le malo pove. Beda ni nič več novega. Uboji, kaos, korupcija, bankrot, socialna nasprotja — vse to že poznamo.

»Na delo — složni in disciplinirani!«

Taka je bila parola premiera Adule za leto 1964. Navrgel je ljudstvu še mnogo prelepih obljub. Napovedal je veliko visokim cenam, goljufivim spletkam, splošni korupciji, vedno bolj nevarnemu razvrednotenju denarja, čezmernemu razmetavanju sredstev, skratka vsemu, kar tvori rakasti tvor, ki ga predstavlja Kongo v srcu Afrike. Morda je menil Adula vse to odkritosrečno, morda si sploh ni bil v svesti lastne nemoči!

Boj proti čezmernemu razmetavanju denarja? V srednjem Kongu, kjer nimajo kaj slaviti, so letos slavili dan neodvisnosti Štroški: 15,5 milijona frankov!

Boj proti goljufivim spletkam? Kongo je pred volitvami. Celo referendum name-ravajo izvesti. Politiki zahtevajo iz dneva v dan več sedežev za svoje province in okrožja. Sklicujejo se na domnevno povečanje števila prebivalstva. Kdor bi se potrudil in seštel vse številke, ki jih navedejo s tem v zvezi, bi prišel do presenetljivega rezultata, da ima Kongo, ki je leta 1960 štel še 14 milijonov prebivalcev, zdaj, komaj štiri leta kasneje, kar 30 milijonov prebivalcev. Zares izredno povečanje pre-

bivalstva, ki je toliko bolj presenetljivo, če pomislimo, da je po zanesljivih cenitvah v tem času zmanjkalo 100.000 Kongožanov, ki so bili ubiti ali pa so umrli od lakote, in da je smrtnost dojenčkov zaradi nezadostne zdravniške pomoči narasla v nekaterih okrožjih za 300 odstotkov...

Boj proti prevaram? Ministrstvo za narodno gospodarstvo je ugotovilo, da ne more zaupati niti več lastnim uradnikom in je bilo prisiljeno, na vrat na nos naročiti nove žige. Če bi se kdo pozanimal za vzrok teh ukrepov, bi moral dobiti odkrit odgovor, da so uradniki s starimi žigi izdali množico diplomatskih potnih listov in z njimi opremili tihotapce, ki prenašajo ilegalno čez mejo diamante iz bogate pokrajine Kasai.

Boj proti socialnim nasprotjem? V Bukavu skladišča kar pokajo od riža. Silosi v Elisabethvillu so polni koruze. In vendar je ljudstvo v Bukavu lačno. Življenjsko nujno bi potrebovali riž; milijon ljudi je na robu nevarnosti, da umre strašne smrti od lakote. Toda vrata kašć ostajajo zaprta. Vsaj za zdaj. Spekulanti čakajo, da se bodo cene ob splošnem pomanjkanju povzpele še višje. Gotovo se bo tedaj našel kak verižnik, ki bo pripravljen, plačati tudi te visoke cene in pri hrani še mastno zaslužil...

V Leopoldvillu imajo finančni urad, ki kontrolira vse denarno poslovanje javne uprave. Včasih se zgodi, da se ena veja visoke oblasti razcepi na drugo in ji hoče podkuriti. S finančnega urada pošljejo inšpektorje. Lepe reči pridejo na dan! Tako so na primer inšpektorji odkrili, da nima župan glavnega mesta kot lastnik »vzorne« farme v okolici za 30 milijonov porabljenih frankov niti enega računa, da bi dokazal, od kod mu denar in za kaj ga je porabil. Grozil je škandal, pa ne dolgo. Župan Boniface Zao je slučajno prijatelj notranjega ministra, ta pa je v dobrih stikih s šefom radovednega finančnega urada. In tako se je zgodilo, da so bili inšpektorji na ukaz pravosodnega ministra, ki si je za časa svojega ministirovanja pridobil razkošen hotel v Bruslju, nemudoma odpuščeni.

In disciplina?

General Mobutu ima pod seboj 30.000 vojakov. Disciplina pa je pri tej najdražji afriški vojski omejena na padalske oddelke, eno smo elitno četo in na 300 mladih oficirjev. Besede pa nimajo prav nobene, ker morajo ubogati bivšega korporala. Joseph Mobutu, ki se je medtem razvil v trebušastega gospoda, pa je odločen pri staš discipline v vojski.

V Leopoldvillu, Bukavu in Elisabethvillu bi kljub temu še naleteli na nekaj politikov, ki z razvojem stvari niso zado-

voljni. S tem, da so cene v zadnjih štirih letih narasle za 400 odstotkov, bi se še nekako sprijaznili. Tudi to se jim ne zdi tako hudo, da je organizirala neka politična stranka letni kongres, na katerem so 18 pripadnikov manjšinske opozicijske skupine preprosto pobili. Ne tiče se jih, da ni mogoče v Leopoldvillu kupiti otroških čevljev in mleka ter da mora človek z verigo prikleniti lastni avto k obroču na tleh, da mu ga ne ukradejo. Tudi to ni vredno razburjanja, da so si nekateri v štirih letih nagrabili neverjetno bogastvo. Ampak to, kar delajo z njimi, pa na vsak način zasluži najostrejši protest! Zakaj jih na primer ne pošljejo za poslanike v Bonn ali vsaj za atašeje v London!

Če bi Adula resnično hotel »delo, složnost in disciplino«, verjetno ne bi smel ravno v trenutku, ko je izbruhnilo novo ljudsko revolucionarno gibanje, iti na službeni obisk v Francijo. Tudi za Josepha Mobutuja bi bilo bolje ostati doma, namesto da si je z narejeno grozo ogledoval mučilne naprave nekdanjih angleških kraljev v londonskem Towerju. Vlada pa je ta čas v Leopoldvillu ravno na široko diskutirala, ali naj nabavijo za državno nogometno reprezentanco nove drese, kot se spodobi za »bogato državo«.

Tako pa se je revolucionarno ljudsko gibanje »La Jeunesse« (Mladost) pod vodstvom Pierra Muleleja polastilo dvakrat tako velikega ozemlja, kot je Belgija, in pritiska na glavno mesto Severne Katange. Adula, ki so ga naglo poklicali nazaj, si ni vedel drugače pomagati, kot da je poklical iz Madrida Combeja, tistega Combeja, ki ga je še letos pomladi javno označil kot morilca Lumumbe.

Kablogram št. 1976, s katerim je belgijski poslanik v Leopoldvillu (!), grof Kerchove-Denterghem, obvestil svoje zunanje ministrstvo o Adulovi želji, ni mogel biti bolj nujen: čete OZN so zapustile Kongo in Mobutu se je lahko zanesel samo na tri polke. Samo Combe je imel najemnike, s katerimi bi morda lahko razbili novo revolucionarno gibanje. Combe je že 26. junija ob petih zjutraj stopil v deželni dvorec obupanega birokrata Adule. Še prej se je posvetoval z belgijskim zunanjim ministrom Spaakom in ameriškim poslanikom v Bruslju, Mac Arthurjem (sinom nedavno umrlega generala)! Adula je sprejel zmagovalnega Combeja v domači halji in mu predal oblast.

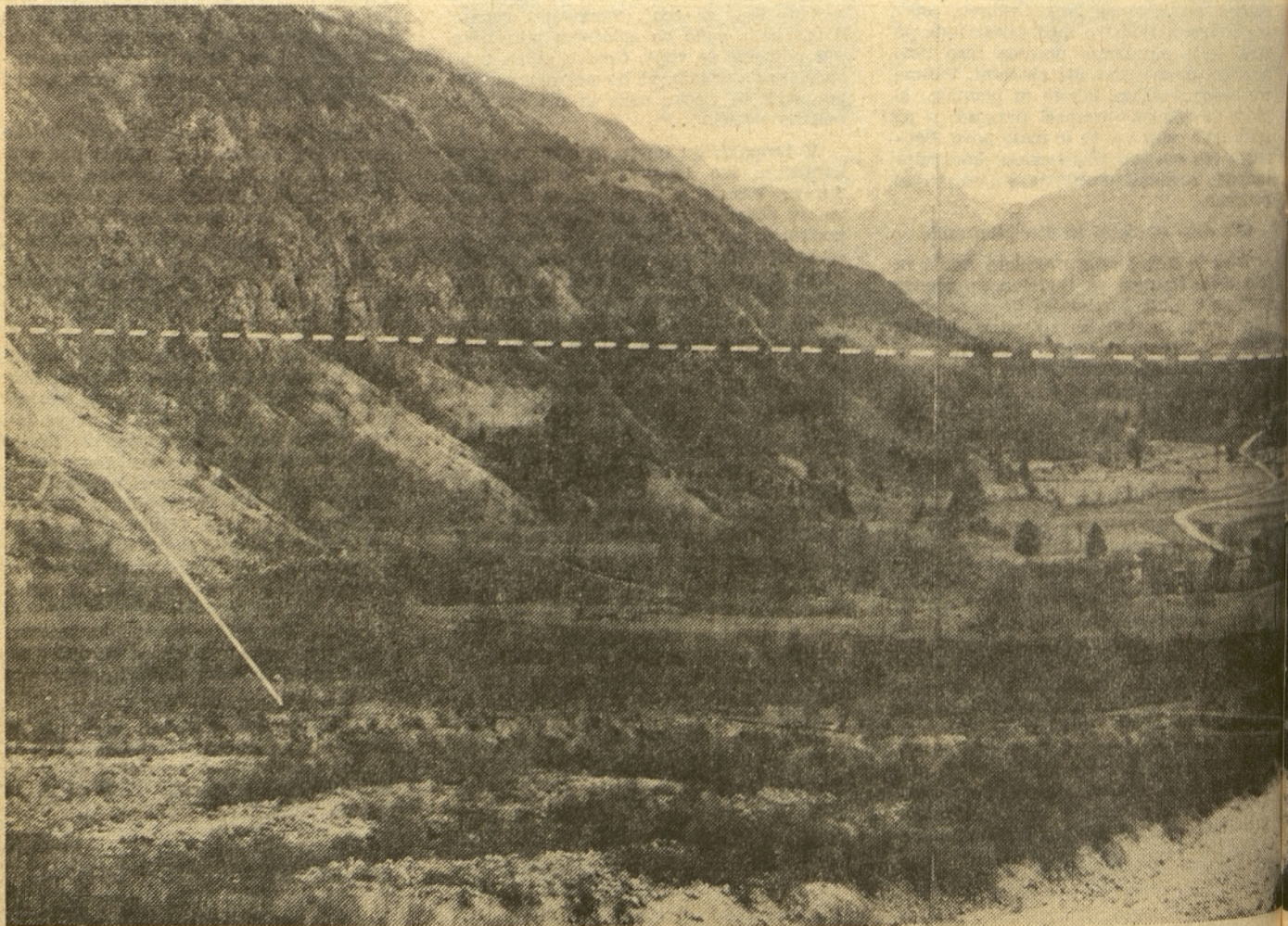
Kljub spravljivim gestam na levo in na desno, ki jim nihče prav ne verjame, se Combeju doslej še ni posrečilo, da bi zajezil partizansko gibanje. Zato pa si je medtem nabavil nov Cadillac...

H. P. R.

ZA JEZERO (POD BOVCEM) IN PROTI NJEMU

O veliki elektrarni na Soči smo v »Tovarišu« že pisali in sicer pred dvanajstimi leti. Toda takratni projekt je padel v vodo. Zdaj pa, ko je zlasti ob konicah pomanjkanje električne energije tako očitno, je misel o elektrarni v bovškem kotu postala spet živa. Komisija Izvršnega sveta je po oceni razlogov za in proti gradnji elektrarne (HE Trnovo) predlagala, naj z gradnjo začnejo. To bi bil doslej največji poseg v slovensko pokrajino in sicer v enega njenih najlepših predelov. Akumulacijsko jezero pod Bovcem, ki bi prekrilo vas Čezsoča, bi bilo dolgo 10 km. Bilo bi največje slovensko jezero. Toda to še ni razlog za gradnjo. Razlogi ZA in PROTI so nekoliko globlje narave. Oglejmo si nekatere.

Tik nad slapom Boka pod Bovcem vidimo na pobočjih doline skopanine, ki so jih zapustile geološke raziskave. Naša slika je ravno dovolj široka, da kaže bodočo pregrado v vsej njeni širini. Visoka bo okoli 85 m, njena krona pa dolga nad 800 metrov. Nekje v desnem pobočju bodo navrtali predor, dolg okoli 10 km, ki bo dovajal vodo v trnovsko strojnico. Vse skupaj bo stalo 25 milijard.

ZA: Danes so v Sloveniji nujno potrebne tako imenovane akumulacijske elektrarne, ki bi prevzele te naloge:

- izravnale bi nihanje električne energije iz hidroelektrarn, ki so med letom pač odvisne od dotoka;

- priskočile bi na pomoč ob času konic, ko električne energije najbolj primanjkuje;

- uravnale bi frekvenco in moč električne energije na področju Slovenije;

- služile bi kot izrazita in sigurna rezerva, če bi v slovenskem elektroenergetskem sistemu prišlo do večjih okvar.

Možnosti za izgradnjo velikih akumulacijskih hidroelektrarn pa je v Sloveniji zelo malo. Vsem tehničnim in ekonomskim zahtevam ustreza v največji meri prav HE Trnovo z zbirnim jezerom pod Bovcem.

PROTI: Zakaj ravno pod Bovcem, v zgornji soški dolini? To bi bil izredno krut poseg v eno najlepših alpskih dolin.

ZA: Za izgradnjo velike pregrade na Soči pride praktično v poštev edino dolina tik nad slapom Boka pod Bovcem. Dolina je ob predvideni pregradi sicer precej široka, vendar so geološke raziskave pokazale, da bi bilo mogoče zgraditi veliko nasuto zemeljsko pregrado, visoko 85 metrov. Za to pregrado bi bilo bovško jezero dolgo nad 10 kilometrov, široko okoli 2 kilometra. Pregrada bi bila dolga okoli 800 metrov. Iz akumulacijskega jezera bi

bila voda speljana po deset kilometrov dolgem dovodnem tunelu do strojnice, ki bo onstran grebena, blizu vasi Trnovo. Od tod ime novi elektrarni.

PROTI: Toda za vse to je potrebna ogromna investicija 22,7 milijarde dinarjev. Če predvidimo, da bo gradnja trajala sedem let, pa podražitev gradbenih del, vremenske nevarnosti in prekoračitev roka, bi se ta investicija utegnila povzpeti vsaj na 25, če že ne na 30 milijard dinarjev.

ZA: Zato pa je gospodarski pomen elektrarne velik. Njena maksimalna moč bi bila 140 megawatov. V ilustracijo povejmo, da je povprečna moč dravskih elektrarn 65 megawatov. Proizvedena energija bi bila visokokvalitetna in zagotovljena. Omogočala bi znatno ekonomičnejše obratovanje celega sistema v Sloveniji.

PROTI: Izpraznjeno akumulacijsko jezero bi v naši najlepši alpski dolini zapustilo izredno neugoden vtis.

ZA: Za proizvodnjo dnevne energije (ob konicah) bi bilo nihanje jezera neznatno in bi tako ostalo v času poletne turistične sezone polno. S počasnim praznjenjem akumulacijskega bazena bi pričeli šele v pozni jeseni, v glavnem pa bi se jezero praznilo šele pozimi. Spomladanska visoka voda bi akumulacijsko jezero speč napolnila, tako da bi bilo do konca maja polno.

PROTI: Zato pa bo zaradi jezera bovška dolina mnogokrat v megli in vlagi. Kakšne bodo torej posledice za turizem?

ZA: Po strokovnem mnenju Hidrometeorološkega zavoda SRS megla ne bo pogostna, kajti vodna površina novega jezera ne bo prevelika (nekaj nad osem kvadratnih kilometrov), razen tega je v bovški kotlini zelo vetrovno.

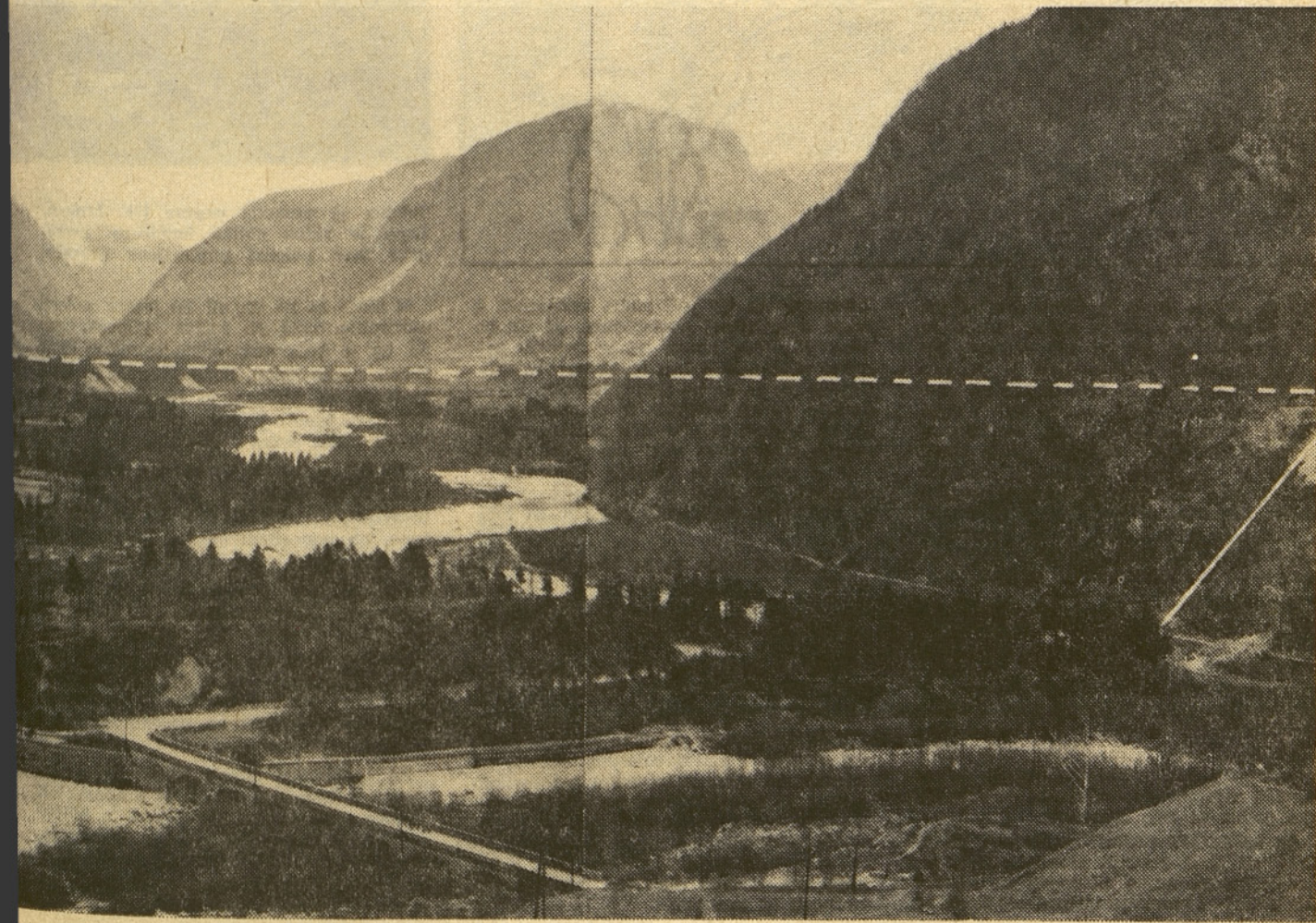
PROTI: Ali ni nevarnosti, da bi na nasipu, na pregradi, prišlo do večjih usadov nenadnih plazov, ki bi pregrado poškodovali? Odveč je poudarjati, da bi vsaka resnejša poškodba imela katastrofalne posledice.

ZA: Geološka sestava kamenin, predvidenih za pregrado, je dovolj trdna.

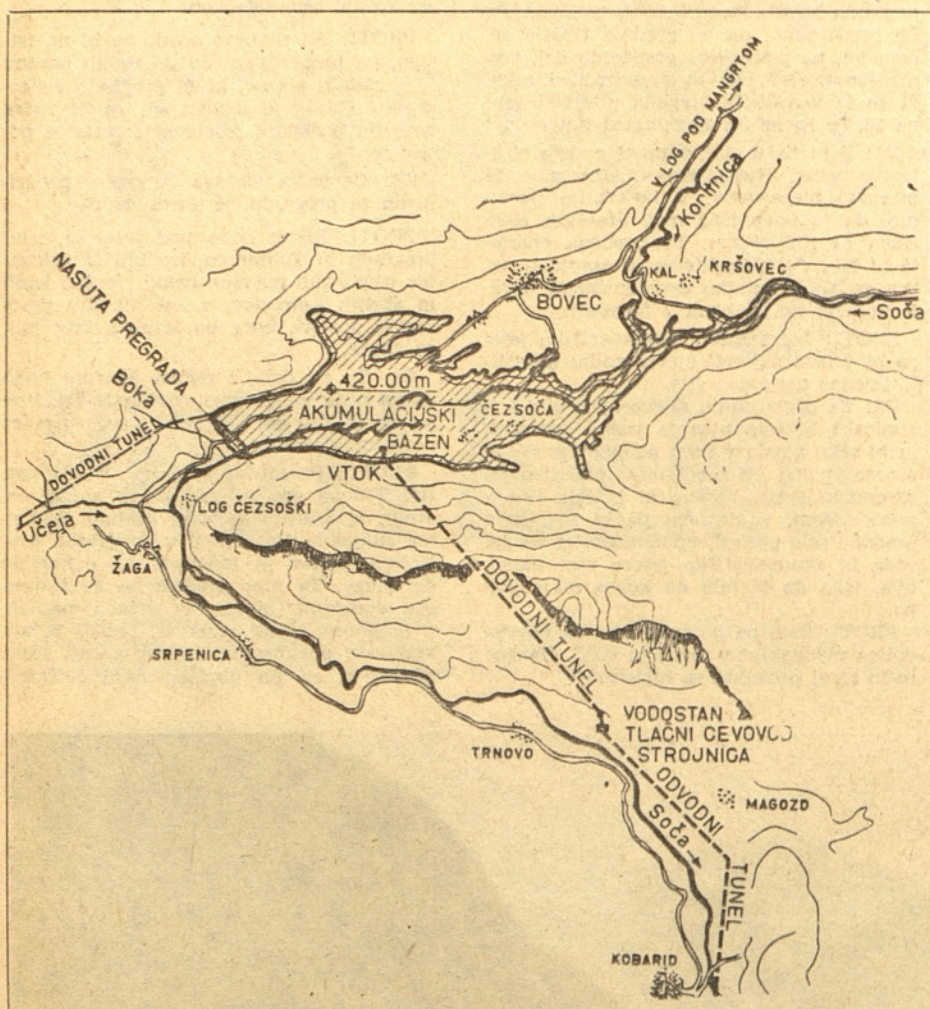
PROTI: Ribiči bodo pod jezerom, med pregrado in Tolminom, izgubili 25 hektarjev ribolovnih površin, nekaj izredno lepih in skritih tolmunov, v katerih žive prvovrstne postevi. Soča bo izgubila svoj mik za ribiče.

ZA: To ne drži, z novim jezerom bodo dobili nove velike ribolovne površine. Preko 800 hektarjev! V jezeru naj »zasade« nove vrste rib.

PROTI (Planinska zveza): V primeru HE Trnovo gre za velikansko gradnjo v svetu, ki pomeni vstopno krajino za center Julijskih Alp, vhod v triglavsko kraljestvo, kakor je imenoval to pokrajino dr. Kugy. Ta svet predstavlja za slovensko domovino in za vso državo majhen, a dragocen alpski rezervat. Lahko bi navedli vse poetične slavospeve gornji soški dolini, ki so jih napisali bard Julijskih

Za največje slovensko jezero bo potreben najbolj krut

Takšna je situacija naprav HE Trnovo. Lepo je vidna oblika bodočega jezera, prav tako položaj poplavljenе Cezsoče.

Alp dr. Julius Kugy in drugi domači ter tuji poznavalci alpskega sveta. Vendar to ni potrebno, ker jih vsi več ali manj poznajo. Podobnih alpskih dolin je pri nas še več in verjetno bi bile takšne ali drugačne dolinske zapore možne tudi v njih. Doslej so množični protesti, katerim se je vselej pridružila tudi Planinska zveza Slovenije (na primer — Bohinj), ohranili naše alpske doline v glavnem v prvotni obliki. Ohranjen je tudi vrh Triglava, pri katerem se je izkazalo, da so tehnokratski prijemi nepotrebni, in se je našla naravi manj škodljiva rešitev drugod.

Zato smo ob načrtih za HE Trnovo zoper njihovo realizacijo. To svojo izjavo opiramo predvsem na dejstvo, da sega v naše ozemlje le majhen del Alp in da moramo z njimi gospodariti posebno obzirno in previdno. Treba je drugje graditi velike dolinske pregrade.

ZA: Vaša skrb je razumljiva, toda treba je poskrbeti, da sentimentalnost ne bo zameglila vidikov gospodarskega razvoja soške doline in cele Slovenije.

ZA in PROTI (Turistična zveza): Če je prav na Soči gradnja akumulacijske hidroelektrarne nujno potrebna za nadaljnji razvoj slovenskega gospodarstva, zlasti

industrije, se bo pač treba sprijazniti z vsemi negativnimi posledicami, ki jih bo imelo nihaljoče jezero na to pristno prirodno okolje, in s tem na razvoj turizma. Dejstvo pa je, da bo razvoj turizma v tem predelu močno uplahnil, in to ravno v času, ko je imel čedalje širši razmah. Kljub raznim strokovnim mnenjem raznih znanstvenih zavodov ni točnega odgovora na nekatera vprašanja, ki nas zanimajo; gre za vprašanja negativnih posledic za turizem:

■ vlažnost zraka se bo brez dvoma povečala;

■ megla bo nedvomno močno ovirala razvoj gorskoklimatskega turizma;

■ zaradi nizke temperature jezera bo padla tudi temperatura zraka, kar bo skrajšalo poletno sezono;

■ izpraznjevanje oziroma nihanje jezerske gladine v glavni turistični sezoni, do katerega bi kljub nasprotnim zagotovilom znalo priti zaradi splošne gospodarske nujnosti, bi zaradi opustošenih površin in napolnjen izredno motilo turistično sezono. To pa velja tudi za ostale letne čase, v katerih ima bovško območje prav takšne možnosti za turizem;

■ nihče še ne ve, ali bo jezero v času mirovanja čisto ali kalno. (Opozorjamo pa, da je Soča naša edina trenutno čista reka.) Če bo kalno, bodo splavale še tiste možnosti za turizem, ki bi jih sicer nudilo čisto jezero. In kako se bo v takšnem jezeru znašla soška postava?

■ glede na to, da bo gradnja trajala šele let, bo ves ta čas turizem v glavnem ustavljen, po sedmih letih pa ga, kot rečeno, ob ponovnem startu, čakajo nejasne perspektive.

Ker pa bo do gradnje kljub tem našim opozorilom verjetno prišlo, je treba vse negativne posledice kar najbolj omiliti. Predvsem bo treba novo cesto, ki je bila doslej tako priljubljena, speljati tako, da bo odgovarjala turističnim interesom in imela čimveč vedut na bovško kotlino z jezerom.

ZA (skupščina okraja Koper in občine Tolmin): Mimo tega, da je gradnja HE Trnovo gospodarsko utemeljena in koristna, razvoju turizma ne bo škodovala, kvečjemu koristila. Jezero bo predstavljalo prvorazredno dodatno privlačnost, posebno če bomo pregrado in cesto primer-

poseg v naravo

Razen Cezsoče bo poplavljen tudi zaselek Jablanica. Gladina jezera bo ob največji akumulaciji dosegla prav nivo meglice.

no vključili v novo okolje, na jezeru samem pa poskrbeli za atrakcije, ki jih ta predel doslej skoraj ni poznal: športno veslanje in čolnarjenje, vodno smučanje in jadrnanje. Lahko optimistično trdimo, da bo z jezerom imelo bovsko področje boljše startno osnovo za turizem, kot ga ima danes.

PROTI (prebivalci vasi Cezsoče, ki bo poplavljen): Našo vas smo v zadnjih petdesetih letih dvakrat na novo zgradili — bila je porušena v obeh vojnah. Pred zadnjo vojno so že Italijani govorili, da bodo zgradili pregrado na istem mestu. Bili smo v strahu za svojo vas. Pred dvanajstim leti so spe. govorili o poplavljenju. Letos govorijo že tretjič. Ze tretjič smo v strahu za svojo zemljo in domove. Tako je težko živeti.

Pristanemo pač na gradnjo. Vendar naj to pregrado začno graditi takoj, ne pa da nas strašijo že od leta 1952. Zaradi odlaganja smo v negotovosti. Tako življenje pa je za nas brez perspektiv.

Ali nam bodo za poplavljenjo vas povrnil enakovredno zemljo? Sicer so jo obljubili, toda obljuba je bila le us'mena in lokalna. Zahtevamo pa od investitorja pis-

»Težko je živeti v pričakovanju, kdaj bo naše vasi konec. Predolgo nam že to obljubljaajo,« pravijo vaščani Cezsoče. Na zunaj teče življenje mirno naprej. Deklica na naši sliki, ki zaliva svoje rožice, se svoje rodne vasi v kasnejših časih najbrž ne bo več spominjala.

Vas Cezsoča že od leta 1952 čaka na poplavitve. V zadnjih 50 letih je bila dvakrat porušena. Zdi se, da je bo zdaj dokončno konec. Voda bo segala precej čez zvonik.

meno in uradno zagotovitev o našem novem naselju in novih njivah.

— — —

Na kratko smo označili nekatera mnenja, ki jih rojeva negotovost ob značaju bodočega jezera. Ta mnenja se bodo verjetno kresala še ob sami gradnji, do katere bo zaradi gospodarskih koristi slej ko prej prišlo. Kajti nobenega dvoma ni o ekonomski oziroma elektroenergetski upravičenosti HE Trnovo.

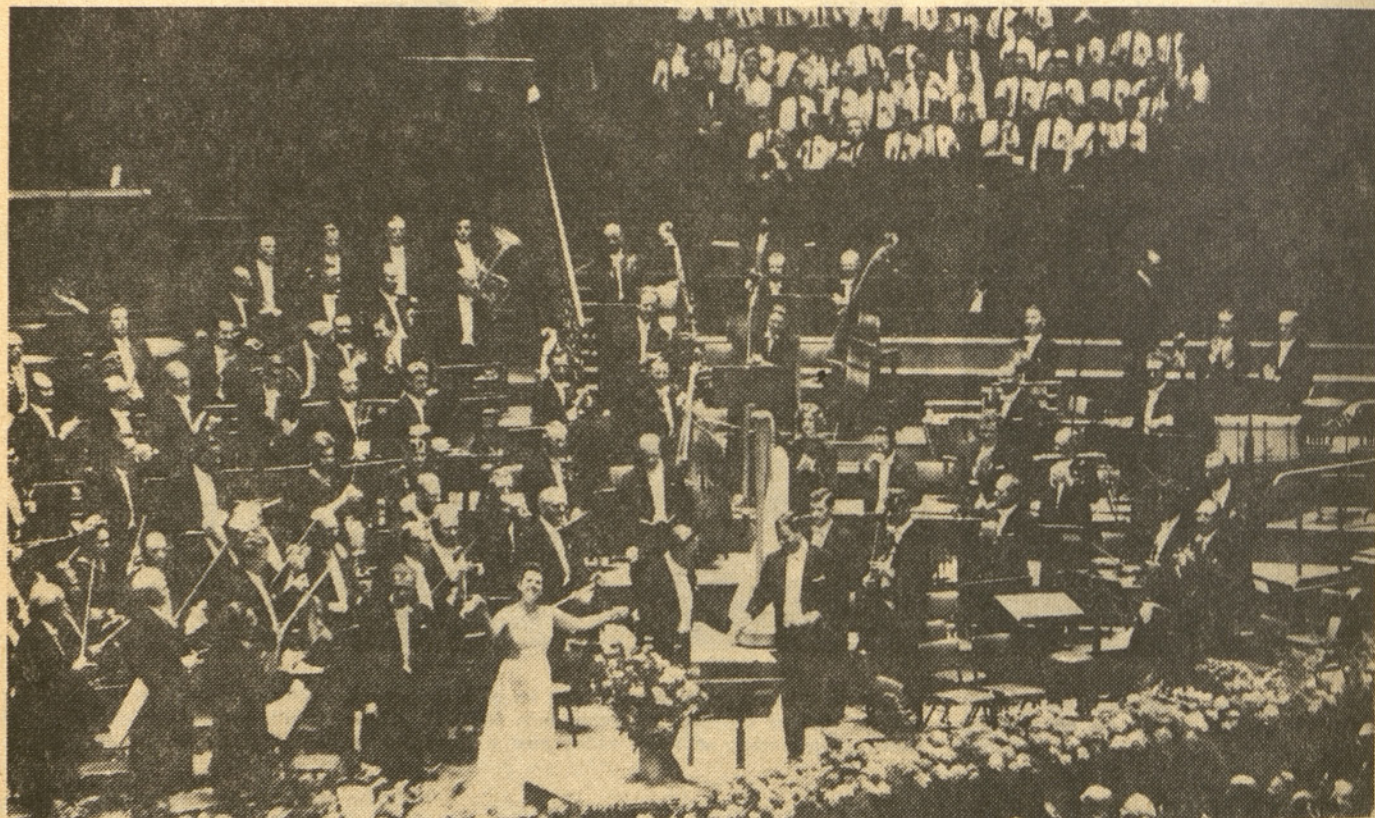
Toda ob tem krutem posegu v prvobitno naravo Soče, najlepše evropske reke, je še za silce grenčice: Tudi če bi HE Trnovo obračovala že danes, ne bi bil elektroenergetski položaj v Sloveniji rožnat. Po sedmih letih, ko bo dograjena, pa bo položaj že tak, da vsa vodna sila v Sloveniji, predvidena za pridobivanje električne energije, ne bo zadostovala. Zato bo nujno, da poiščemo kmalu nove vire energije (termične, jedrske, naravni plin itd.), in da mislimo že danes na bodoče rešitve, ki se jih bo nujno treba oprijeti (fotoenergija, direktna pretvorba jedrske energije v električno itd.).

HE Trnovo je tako le delna rešitev za kratko dobo.

ŽELJKO KOZING

NIZOZEMSKA – GLASBENI

Še pred gostovanjem ljubljanske Opere v Moskvi in Kijevu je v Amsterdamu nastopila zagrebška Opera z »Borisom Godunovom«, »Katarino Izmajlovo« in baletnim programom. Basist Ladko Korošec in dirigent Samo Hubad sta znova potrdila svojo mednarodno kvaliteto. Naš dopisnik Dragan Lisac pripoveduje o vtisih iz Amsterdama.

Po izvedbi Brittnovega »Vojnega requiema«. V ospredju stoje od leve proti desni: angleški skladatelj Benjamin Britten, sovjetska sopranistka Galina Višnjevskaja, angleški tenorist Peter Pears in nemški baritonist Dietrich Fischer-Dieskau. Izbira solistov raznih narodnosti naj bi simbolizirala prijateljstvo med narodi sveta. Prvič so requiem predvajali ob posvetitvi katedrale v obnovljenem Coventryju.

Dolgoletni direktor Nizozemskega festivala Peter Diamant čestita basistu ljubljanske opere Ladku Korošcu po uspeli kreaciji Varlaama v »Borisu Godunovu« Modesta Musorgskega. Poleg Miroslava Cangalovića v naslovni vlogi je bil naš Ladko Korošec centralna figura predstave. V sredini je dirigent Samo Hubad, ki je prav tako letos gostoval z zagrebško opero na Nizozemskem festivalu v Amsterdamu.

Dva izmed najuglednejših
udeležencev festivala:
zakonski par Galina
Višnjevska, sopranistka
in Mstislav Rostropovič,
virtuoz na čelo.

Amsterdam, mesto kanalov in mostov, starih poslopij v najrazličnejših slogih, bogatih muzejev z deli Rembrandta, Rubensa, Van Gogha, Halsa in drugih znamenitih mojstrov. Poslovno mesto, druga največja nizozemska luka, a tudi mesto umetnosti in glasbe. Velika dvorana Concertgebouw sprejme 2400 poslušalcev in je ena največjih in najlepših v Evropi. Amsterdam je mesto festivalov. V juniju in juliju je prizorišče enega najpomembnejših evropskih glasbenih festivalov.

Gledališko in glasbeno življenje je na Nizozemskem izredno razvito. Dežela nima več kot 12 milijonov prebivalcev in jo je komaj za Slovenijo in Črno goro skupaj, ima pa trideset stalnih gledališč. Predstave so v sezoni vsak dan in vedno dobro obiskane. Sistem abonmajev skrbi za stalen priliv gledalcev. Se pomembnejše je dejstvo, da premore Nizozemska kar dvanaest simfoničnih orkestrrov zavidljive kvalitete. Koncertno življenje je neverjetno živahno. Gostujejo ugledni dirigenti in instrumentalni solisti. Tudi od nas jih je bilo že precej.

Kulturne vezi naše države z Nizozemsko so tesne in se še krepijo. Vedno več je medsebojnih gostovanj umetnikov. Led je pred leti prebila ljubljanska opera, ko je v okviru Nizozemskega festivala gostovala z opero Prokofjeva »Zaljubljen v tri oranžer«.

— Dobro se spominjam ljubljanskih umetnikov, ki so tedaj dosegli pomemben uspeh. Kritika in občinstvo so jih dobro sprejeli, mi je rekel generalni direktor festivala Peter Diamant, ki je na tem položaju že celih petnajst let.

— Pozneje je gostoval pri nas še beograjski balet, med letošnjim festivalom pa se nam je nudilo redko zadovoljstvo, da spremljamo odlične izvedbe zagrebske opere, je dodal.

Letošnji Nizozemski festival je s svojim bogatim sporedom in velikim številom tujih in domačih umetnikov, posebno pa s kvalitetnimi izvedbami dokazal, da sodi med največje glasbene festivale v svetu. Prav težko bi bilo najti pomembnejši festival. Le v katerem festivalnem mestu bi lahko hkrati srečali imena kot Herbert von Karajan, Svjatoslav Richter, Mstislav Rostropovič, Benjamin Britten, Elisabeth Schwarzkopf, Dietrich Fischer-Dieskau, Otto Klemperer, naš Cangalović in drugi?

Med številnimi izvedbami je treba nekatere še posebej omeniti. Predvsem koncerte Dunajske filharmonije pod taktirko Herberta von Karajana. Z deli Mozarta in Brucknerja v Amsterdamu ter Richarda Straussa, Schuberta in Beethovna v Haagu je očaral občinstvo.

V središču pozornosti je bilo tudi ime angleškega skladatelja Benjamin Britna. Njegov »Vojni requiem« sta hkrati izvajala dva orkestra: veliki orkester Concertgebouw pod taktirko dirigenta Bernarda Haitinka in komorni orkester, ki ga je vodil skladatelj sam »Vojni requiem« je

zložil Britten za slovesno posvetitev obnovljene katedrale v Coventryju, angleškem mestu, ki je med minulo vojno najbolj trpelo zaradi bombardiranja. Prvič so ga izvedli 30. maja 1962 v katedrali St. Michael kot simbol, da je vse tisto, kar je prizadelo Coventry in druga mesta, stvar preteklosti in da mora vladati med narodi prijateljstvo. Prav zaradi tega so izbrali tudi zanimiv pevski solistični trio: po enega Rusa, Nemca in Angleža. Tudi letošnja izvedba »Requiem« je imela tako nacionalno zasedbo: sopran je pela Rusinja Galina Višnjevska, tenor Anglež Peter Pears in bariton Nemec Dietrich Fischer-Dieskau. »Requiem« sodi med najpomembnejše stvaritve vsega festivala. Drugo Brittovo delo »Curlew River« je izvedla angleška operna skupina v dveh starih cerkvah: v Westerkerku v Amsterdamu in v Willemskerku v Haagu. S posebno glasbeno spremljavo, zborom in solisti je edino žensko vlogo tolmačil moški — tenor Peter Pears, Britten se je zgledoval po starih japonskih dramah »no«, ki si jih je ogledal, ko je leta 1956 obiskal Tokio.

Kaj naj napišemo o znamenitem pianistu Svjatoslavu Richterju in njegovem večeru, posvečenem Schubertu, kaj o violončelistu Mstislavu Rostropoviču, o vokalnih solistih Elisabeth Schwarzkopf in Fischer-Dieskau? Njihovi koncerti so bili pravi biser igranja in petja. Od domačih ansamblov se je posebno odlikovala amsterdamska opera z Gluckovo »Ifigenijo na Tavridi«. V naslovni vlogi je nastopila najbolj znana nizozemska pevka Gré Brouwenstijn, stalna gostja velikih gledališč v Londonu, na Dunaju in drugod.

Stari, že onemogli Otto Klemperer je dirigiral orkestru Concertgebouw sede, na programu pa sta bili Beethovnova prva in deveta simfonija s solisti Agnes Giebel, Aafje Heynis, Ernestom Haefligerom in Hermannom Scheyem. Poleg mnogoštevilnih drugih solistov in ansamblov so imeli gledalci priložnost videti tudi predstave dunajskega Burgtheatra in bristolskega Old Vica, ki bo letos nastopil tudi na dubrovniških igrah.

Posebno mesto je pripadlo v letošnjem programu kolektivu zagrebske opere. Medtem ko so imeli ostali ansamblji le po nekaj nastopov (največ nizozemska opera šest predstav), so nastopili zagrebški umetniki v dveh tednih kar desetkrat. Pripravili so operi »Boris Godunov« in »Katarino Izmajlovo« ter baletni večer s štirimi krajšimi balety. V »Borisu« je tolmačil naslovno vlogo Miroslav Cangalović. Ugleden starejši kritik, ki je v tej vlogi večkrat slišal legendarnega Saljapina, je bil navdušen nad našim pevcem in je izjavil, da je Cangalović dosegel umetniško višino Saljapina. Istega mnenja je bila tudi nizozemska kraljica, ki je poslušala predstavo v Rotterdamu in se prav tako spominja stvaritev Fjodora Saljapina.

Prav tako pomembno figuro pa je ustvaril Ladko Korošec kot Varlaam. Nje-

gove igralske in glasovne kvalitete pridejo v tej vlogi do najglobljšega izraza.

Prvak naše opere je že več let gost zagrebske opere, tako na predstavah v Zagrebu kot na gostovanjih v tujini. Z zagrebsko opero je Ladko pel že v Parizu in v Italiji, prihodnje leto pa bo šel verjetno z njo gostovat na Japonsko.

— Spominjam se Korošca še od njegovega prvega nastopa na Nizozemskem, je poudaril direktor P. Diamant. — Zares je izreden umetnik, kar je letos še v večji meri ponovno dokazal. Vsaka dežela bi bila srečna, če bi ga imela.

Zal je pel Korošec samo na prvi predstavi. Potem je moral z letalom brž v Ljubljano, kjer se je pridružil svoji matični hiši — ljubljanski operi in odšel z njo gostovat po Sovjetski zvezi.

Z zagrebsko opero je bil na Nizozemskem še en Slovenec: dirigent Samo Hubad. Ze več let sodi med najpomembnejše zagrebske dirigente.

— Z zagrebsko opero sodelujem že celih šest let in sem zelo zadovoljen z načinom dela in z odnosom, na katerega sem naletel. Dirigiral sem na predstavah zagrebske opere v tujini že večkrat: v Parizu, dvakrat v Italiji in v Salzburgu, medtem ko sem v Berlinu dirigiral na vseh predstavah »Borisa«, »Era« in »Carmena«, je izjavil Samo Hubad, glavni dirigent Slovenske tilharmonije.

O predstavah v Amsterdamu in nekaterih drugih mestih je dejal:

— Nizozemski festival je prav gotovo eden najpomembnejših na svetu in nudi izredno kvalitetne izvedbe, za katere jamčijo največja svetovna imena na glasbenem področju. Gledal sem Karajana, dvakrat Brittna, Klempererja, Rostropoviča, na sprejemu v sovjetski ambasadi pa tudi Richterja, ko je sedel za klavir. Bila so to velika doživetja za vsakega, ki ljubi in zna ceniti pravo muziciranje, je poudaril Hubad.

Velik uspeh je zagrebska opera dosegla tudi s »Katarino Izmajlovo«. Posebej je opozorila nase Mirka Klarić v naslovni vlogi. V tej svoji najboljši vlogi se bo jeseni — na povabilo skladatelja Šostakoviča — pojavila pred moskovskim občinstvom na odru Boljšoj teatra.

Turneja je bila zelo naporna, ker je bilo treba v kratkem času odigrati deset predstav, razen tega pa je ansambel stalnoval v Scheveningenu in je moral vsak dan potovati v druge kraje, po predstavah pa spet z avtobusi nazaj v Scheveningen. Turneja je zdaj že stvar preteklosti in govorili bodo lahko o njej kot o uspešno izpolnjeni nalogi. Namesto na zasluženi počitek pa je ansambel po povratku odpotoval v Dubrovnik, kjer je pod taktirko Lovra Matačića nastopil z opero »Kronanje Popeja« Claudia Monteverdija. Potem pa je na vrsti najdelikatnejše gostovanje zagrebskega baleta — nastop na svečanih igrah v Salzburgu.

DRAGAN LISAC

SKRIVNOST LETALIŠČA EL MAZA

ZAVEZNIŠKO OROŽJE – PROTI ZAVEZNIKOM

Moskovska konferenca zunanjih ministrov naj bi pomenila preobrat v zavezniškem odnosu do Jugoslavije. Dejansko je to tudi bila.

Šef britanskega Foreign Officea je odpoval iz Moskve dan po zaključku konference – 31. oktobra 1943 – v prvih dneh novembra pa je prispel v Kairo.

Lastnim ušesom ni verjel predsednik emigrantske zveze Purić, ko je poslušal britanskega zunanjega ministra. Po tem razgovoru ni bilo Purića dva dni na spregled.

Preberimo zasebno pismo emigrantskega premiera »ambasadorju kraljevine Jugoslavije Bogoljubu Jeftiću« v London. Prvi del se nanaša na Purićev sestanek z Ednom:

»Dragi Boško, po včerajšnjem razgovoru z Ednom sem mislil, da se mi bo zmešalo. Kaj vse mi je prerekel! Ko je odhajal v Moskvo, mi je dejal vpričo njegovega veličanstva, da se bo na razgovorih z Rusi zavzemal za združeno Jugoslavijo in za vrnitev kralja na prestol. Iskal bo možnost – je rekel – da bi Dražo in Tita prisilili k prekinitvi medsebojnega boja, da bi se potem skupaj borila proti Nemcem. Ze takrat sem mu napovedal, kaj bodo odgovorili Rusi: to so jugoslovanske notranje zadeve, v katere se ne bodo mešali. Tako je tudi bilo ... Zdaj nam Angleži bolj in bolj obračajo hrbet in se začenjajo objemati s partizani. S takšnim sovraštvom je govoril Eden o Draži, takšno jezo je stresal nanj in na njegovo dozdevno kolaboracijo, da sploh nisem prišel do besede ...«

Dovolj razlogov je imel Purić za pobi-
ost po sestanku z Ednom. Moskovska konferenca je pokopala upe jugoslovanske kraljevske vlade, ki se je vdajala utvaram, da ji bo »za zeleno mizo« uspelo pripraviti narodnoosvobodilno gibanje k popuščanju

in mu izsiliti to in ono. Ministri za zunanje zadeve SZ, ZDA in Velike Britanije so sprejeli predlog sovjetske vlade, naj »veliki trije« na prvem naslednjem sestanku proučijo možnosti za pomoč Narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije.

Spričo vzpona in razmaha narodnoosvobodilnega gibanja, občudovanje zbuja-
čih vojaških operacij in velikega osvobodilnega ozemlja so se zavezniki znašli pred dejstvom, da je treba konec koncev obravnavati Jugoslavijo predvsem kot vojaško zaveznico.

PRVO POROČILO BRIGADIRJA MACLEANA

Preden se je britanski zunanji minister Eden sestal z emigrantskim predsednikom Purićem, je govoril z brigadirjem Macleanom, Churchillovega osebnega prijatelja, ki je bil takrat že dva meseca šef prve britanske uradne misije pri vrhovnem štabu NOVJ, so nujno poklicali v Kairo, kjer naj bi poročal.

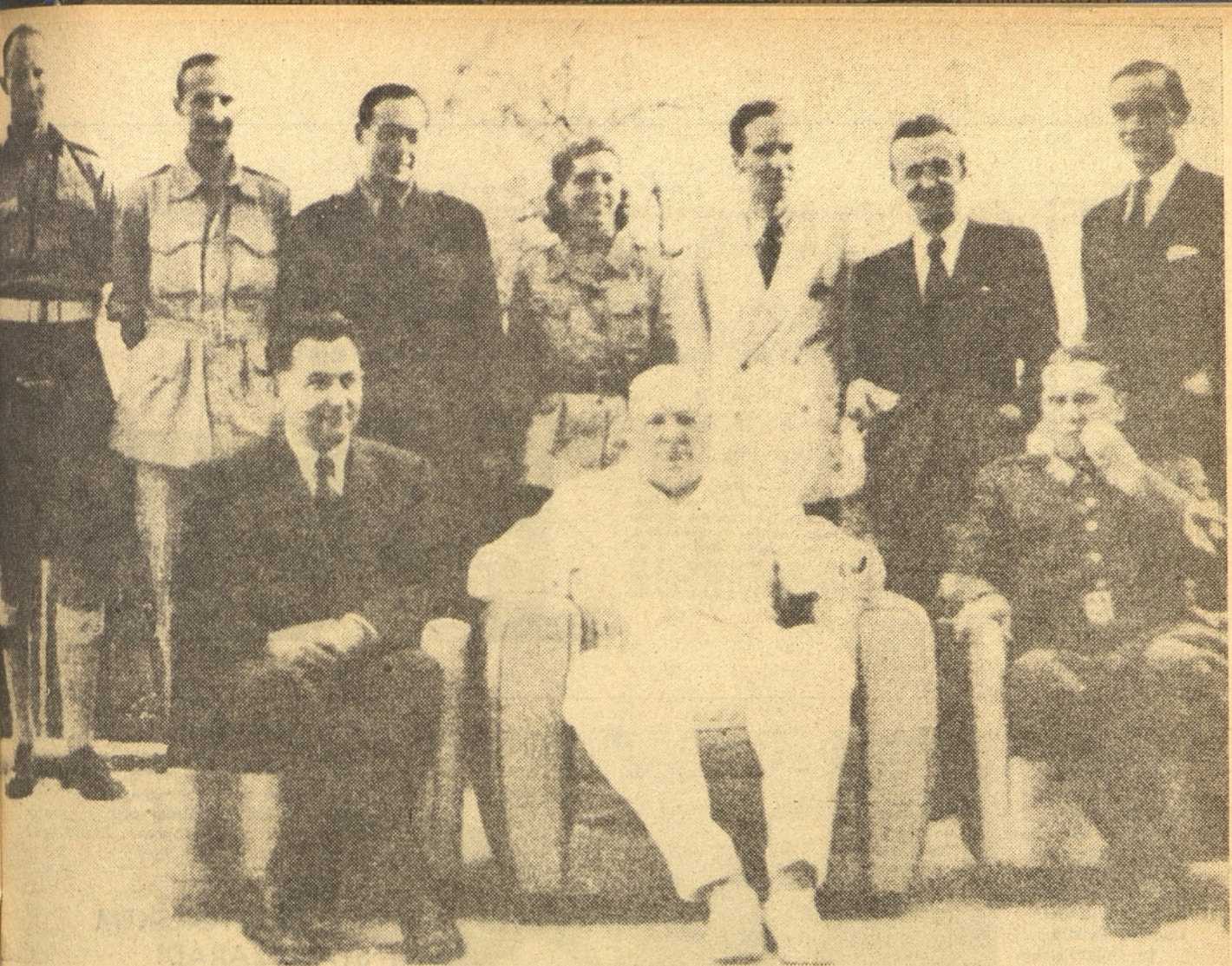
Bržkone v tem je treba iskati vzroka za Ednovo žolčnost in bes v razgovoru s Purićem, predsednikom vlade kraljevine Jugoslavije. Purić je bil presenečen zlasti zato, ker je bil zunanji minister dolgo časa eden britanskih pokroviteljev kraljevske vlade v tujini. Vendar se je postopoma ohlajal, njegov odnos do emigrantske vlade je doživljal spremembe, v novembru 1943 pa je prišlo do nenadnega preobrata.

»Gospodu Ednu sem izročil svoje poročilo o položaju v Jugoslaviji,« si je zapisal Fitzroy Maclean. »Obljubil mi je, da ga bo predložil premieru Churchillju še pred njegovim sestankom z najvišjima državnikoma SZ in ZDA. Glavne ugotovitve sem ponovil tudi v razgovoru. Rekel sem, da ima partizansko gibanje mnogo večji pomen, kot mu ga sploh pripisujejo po svetu, da je pod komunističnim vodstvom, da je ne-
navadno učinkovito in da bi doseglo znatno večje uspehe, če bi partizani dobili za-

Desno zgoraj: Sir Fitzroy Maclean (prvi od leve proti desni), član angleškega parlamenta in Churchillov osebni prijatelj, ki je bil med vojno šef britanske vojne misije pri GS NOVJ, je britanskemu premieru prvi predložil objektivno poročilo o moči in pomenu NOV ter o četniški izdaji. Posnetek je narejen ob sestanku maršala Tita z britanskim predsednikom vlade Winstonom Churchillom v Neaplju avgusta leta 1944.

Desno spodaj: Faksimile iz spominov Macleana o njegovem razgovoru s Churchillom v Kairu decembra 1943. Med drugim pravi: »Partizani bodo, pa če jim bomo mi pomagali ali ne, v povojni dobi odločujoči faktor. Tito in ostali voditelji odpora v Jugoslaviji so neomajni komunisti in bo red, ki ga bodo oni vzpostavili, na sovjetski liniji. Toda prvi minister (Churchill) me je rešil vseh dvomov z vprašanjem: »Nameravate mogoče vi po vojni živeti v Jugoslaviji?«. Ne, gospod, sem odvrnil, tudi jaz ne,« je dodal Churchill. »Če pa je tako,« je nadaljeval, »manj kot se bova brigala za obliko vladavine, ki jo misliš, vzpostaviti po vojni, bolje bo. O tem naj sami odločajo. Nas zanima le to, kdo od njih prizadene Nemcem več škode ...«

CHURCHILL
NI HOTEL
SPREJETI
KRALJA

I now emphasized to Mr Churchill the other points which I had already made in my report, namely, that in my view the Partisans, whether we helped them or not, would be the decisive political factor in Yugoslavia after the war and, secondly, that Tito and the other leaders of the Movement were openly and avowedly Communist and that the system which they would establish would inevitably be on Soviet lines and, in all probability, strongly orientated towards the Soviet Union. The Prime Minister's reply resolved my doubts. "Do you intend", he asked, "to make Yugoslavia your home after the war?" "No, Sir", I replied. "Neither do I", he said. "And, that being so, the less you and I worry about the form of Government they set up, the better. That is for them to decide. What interests us is, which of them is doing most harm to the Germans".

Tiskov. 7. decembra 1943

ОПШТА

ОЧИ СЕ ОТВАРАЈУ...

„Југословенска влада“ у Каиру признаје да је заробљеник

Најтежа осуда Енглеоске и њене пропаганде

Каиро, 6. децембра

Рајтер јавља: Какав примичепа влада на челу са Ибрахимом Рибаром није признала да је заробљеник југословенске владе. У овом случају, како је постоје данашње седнице југословенске владе, тако је и овај случај.

Овај покрет терористичког насиља ни у ком случају не претставља демократски и социјални покрет нашег народа нити изводи дух. Покрети овега врсте уносе у редове југословенског народа пометњу и омитају његов уједињен отпор против непријатеља. Овакви покрети у највишој мери подбадају унутрашњу борбу а то је баш основно начело непријатељске пропаганде а савезници су по крсрени допринели добар део томе да ова пропаганда успе, јер југословенска влада није имала никаквог јавног средства да са својим народом ступи у додир.

Zgora: faksimile iz okupatorskega tiska 7. decembra 1943. Nedićev list je v celoti objavil besedilo „Deklaracije“ kraljeve vlade v Kairu proti skleptom II. zasedanja AVNOJ. Interesi kvistlingov in emigrantske vlade so bili v boju proti narodnoosvobodilnemu gibanju istovetni, kar jih niti ni motilo manifestirati prek časopisnih stolpcev.

Desno: kralj Peter in premier Purić po objavi svoje »deklaracije« ob zasedanju AVNOJ v Jajcu. Za njima minister dvora Brane Marković, kraljevi tajnik Teodor Djurdjević, diplomat Smilanić in drugi.

vezniško pomoć, vsekakor pa bodo imeli Tito in njegovi pristaši, pa naj jim mi pomagamo ali ne, odločilen vpliv v Jugoslaviji, potem ko bo osvobodjena.»

Ali se je Eden zanimal tudi za kralja Petra »Jugoslovansko vojsko v domovini«?

SLAVJE V OKUPATORSKEM ŠTABU ZARADI „KARADJORDJEVE ZVEZDE“

Z ukazom 110-43 je njegovo veličanstvo kralj odlikoval četniške komandante s »Karadjordjevo zvezdo«. Med odlikovanci je bil tudi »vojvoda« Momčilo Djuić, zvest sodelavec in zaupen prijatelj mnogih oficirjev italijanske okupacijske vojske. Štabni polkovnik divizije »Venezia«, katere glavnina je v oktobru 1943, po kapitulaciji Italije, prešla k Narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije — ta polkovnik se je prej sestajal s kraljevskim komandantom Djuićem na četniško-italijanskih gostijah — je prišel v osvojen Livno. Tam ga je srečal Fitzroy Maclean pred odhodom v Kairo, kamor je šel poročat.

Razgovor z italijanskim polkovnikom je angleški brigadir Maclean kasneje takole opisal:

»Maclean: Italijanskega polkovnika sem vprašal, ali se je kjerkoli srečal s četniki. Odgovoril mi je, da so vsi četniški voditelji, na katere je naletel, zelo civilizirani ljudje, s katerimi se je bilo lahko sporazumeti. Pravzaprav ena najlepših zabav, ki se jih spominja, je bila gostija, ki so jo priredili v njegovem štabu in z njo proslavili novico, da je kralj Peter odlikoval s »Karadjordjevo zvezdo« popa Djuića, enega glavnih komandantov Draže Mihajlovića v Dalmaciji.

Italijanski polkovnik: Tisto, kar je dejalo tej gostiji poseben čar in jo delalo še lepše, je bilo dejstvo, da je Djuić prejel to visoko odlikovanje za hrabrost, ki jo je

pokazal v boju proti sovražniku, on pa je, kakor vidite, to proslavljal sredi »sovražničkovega štaba«. Kaj takega je mogoče samo na Balkanu, je končal italijanski polkovnik, ki ga je naravnost razganjalo od nacionalnega ponosa.«

To je — med drugim seveda — nekaj, kar je mogel brigadir Maclean v Kairu povedati Anthonyju Ednu, britanskemu ministru za zunanje zadeve.

»Vojaško poslanstvo opravljam,« je zapisal Fitzroy Maclean. »Važno je samo to, kdo se bori proti Nemcem. O tem ni bilo niti najmanjšega dvoma. Partizani — naj je njihova politika kakršna koli — so bili tisti, ki so se borili proti Nemcem, pa kako uspešno. In o četnikih: ti se — naj so njihovi politični nagibi takšni ali drugačni — ali sploh niso borili, ali pa so se borili na strani Nemcev proti lastnim sodržavljanom. Razen tega so bili partizani, gledano s stališča vojaške moči, številčno močnejši, bolj organizirani, bolj disciplinirani in pod boljšim vodstvom kot četniki.«

Britanske državnike je posebej jezilo še neko drugo dejstvo. Morda jih je edinole moč narodnoosvobodilnega gibanja pripravila do tega, da so si ga priznali v novembru 1943.

Orožje, ki so ga prejemale četniki kot pomoč, je bilo uporabljeno za vojskovanje na strani Nemcev. O tem priča izjava brigadirja Macleana:

»Če upoštevamo, da so četniki uporabili prejšnje orožje za boj proti partizanom, ki se borijo proti Nemcem, pridemo do spoznanja, da je to prej v škodo kakor pa v korist zaveznikom in njihovim vojaškim naporom.«

Podobno poročilo je predložil predsedniku ZDA Rooseveltu ameriški polkovnik Slim Farrish, ki je prav kot brigadir Maclean z letalom odpotoval iz vrhovnega štaba NOVJ na poročanje.

CHURCHILL NI HOTEL SPREJETI KRALJA

V drugi polovici novembra 1943 sta se v Kairu mudila predsednika Churchill in Roosevelt. Pripravljala sta se na konferenco v Teheranu.

Anthony Eden je izročil britanskemu premieru poročilo Fitzroya Macleana, o čigar objektivnosti ni bilo nikakršnega dvoma.

Emigrantski premier Purić je hotel izkoristiti navzočnost Winstona Churchilla v Kairu: po posredovanju britanskega poslanika Ralpa Stevensona je nujno prosil za sprejem kralja Petra pri britanskem ministrskem predsedniku. Verjetno je upal, da mu bo uspelo doseči vsaj nekaj, če bo posredovalo njegovo veličanstvo osebno, kajti položaj emigrantske vlade ni bil

rožnat — poslabšal se je zlasti po tistem Purićevem razgovoru z Ednom.

Toda Churchill, ki je vložil vso svojo energijo v prizadevanje za zmago nad nacistično Nemčijo, se je prav gotovo dokončno prepričal o dejanskem položaju v Jugoslaviji. Prek poslanika Stevensona je konec novembra 1943 v Kairu sporočil kralju Petru in njegovemu ministrskemu predsedniku Puriću: če si želita dobro, naj takoj ukažeta Draži Mihajloviću, ministru svoje vlade, da mora prekiniti sodelovanje z Nemci.

Winston Churchill se je opravičil — izgovoril se je, češ da nima časa. Ni sprejel jugoslovanskega kralja v emigraciji, vendar pa mu je napovedal sestanek za 10. december 1943.

In — bil je mož, beseda.

„MOJ BOG, KAJ PA SMO POTEM MI?“

Petega decembra 1943 je že navsezgodaj nastal pravi preplah v rezidenca emigrantskega ministrskega predsednika Božića Purića. Iz lepe stavbe v kairskem Zmalku se je brezglavi strah kot blisk presejil v dvorec Goleb paše, kjer je bilo njegovo veličanstvo z vsem, kar sodi zraven, nato pa na »odsek vrhovnega poveljstva vojske izven očetnjave«, kjer je imel prvo besedo šestojanuarski general Pera Živković.

Casopisna agencija »Associated Press« je tisto jutro objavila poročilo o II. zasedanju AVNOJ v Jajcu.

Iz biltena za tisk je izvedela emigrantska vlada kraljevine Jugoslavije, da so ji odvzete vse pravice zakonite vlade Jugoslavije in da je kralju prepovedana vrnitev v domovino.

Od tod preplah v Kairu.

»Veličanstvo, partizani so razglasili svojo vlado,« je tisto dopoldne sporočil ministrski predsednik Purić kralju Petru.

»Moj bog, kaj pa smo potem mi?« se je začudil mladi monarh, ki je stal pred predsednikom v športnem dresu in s teniškim loparjem v roki. Kakor po navadi je imel na dnevnem redu partijo tenisa, nato pa pilotiranje.

Tako je opisal ta razgovor sekretar dvornega urada v Kairu.

PURIĆEVA IN KRALJEVA „DEKLARACIJA“

Tisti dan se je zbralo pet ministrov izmed šestih, kolikor jih je bilo vseh skupaj. Bile je nujne seje vlade v emigraciji. Odsoten je bil samo minister za vojsko, mornarico in letalstvo Draža Mihajlović, ki se je zadrževal pri svoji »kraljevski vojski v domovini«.

Predsedoval je Purić, ob izdatni pomoči generala Pere Živkovića je ministrski kabinet kmalu sestavil — deklaracijo.

Deklaracija je zanimiva, ne sicer zaradi stališča in odnosa emigrantske vlade do narodnoosvobodilnega gibanja, katerega najvišje predstavniško telo je sprejelo dne 29. novembra zgodovinske sklepe, ki so vsemu svetu sporočali rojstvo nove Jugoslavije — ne zaradi tega, kajti to stališče jugoslovanske kraljevske vlade je bilo znano že od prvih dni upora — marveč zato, ker je obsojala zaveznike.

V »deklaraciji«, sprejeti in objavljeni 5. decembra 1943, proglašala emigrantska vlada osvobodilno gibanje v domovini za »gibanje terorističnega nasilja« in trdi, da so v bistvu »zavezniki prispevali dobršen delež« k zametku in osnovam sovražne propagande, kajti »vlada ni imela nikakršnega javnega sredstva, da bi navezala in vzdrževala stike s svojim ljudstvom«.

Krivi so torej — zavezniki.

Po mnogih »notranjih nesoglasjih in sporih« še javna protizavezniška deklaracija vlade kraljevine Jugoslavije.

KDO JE PLOSKAL EMIGRANTSKI VLADI

Na edini čestitki, ki je v tej zvezi prišla na naslov kralja in vlade, je bil podpisan Draža Mihajlović.

Z radijsko brzojavko je Draža sporočil v Kairo, da bo dal »deklaracijo« razmnožiti, hkrati pa je vladi in kralju čestital »za možato stališče«.

Besede hvale pa je bilo slišati še od nekod.

Prek kvislinga Nedića in okupatorskega tiska so Nemci ploskali emigrantski vladi.

»Oči se odpirajo«, »Jugoslovanska vlada v Kairu priznava, da je v ujetništvu«, »Najhujša obsodba Anglije in njene propagande« ... Pod takšnimi naslovi so o »deklaraciji« poročali okupatorski listi dne 7. decembra 1943.

»Wilhelmstrasse skrbno spremlja spor begunske vlade v Kairu z zavezniški«, je v naslovu poročal hitlerjevski »Völkischer Beobachter« (6. decembra 1943).

In ne samo to! Na nemški ukaz je Nedić celo v tisku prožil roko vladi v Kairu: ponujal ji je časopisne stolpce »za stike z ljudstvom« in ji naročal, naj »vztraja pri svojih stališčih«.

Vse to se je zgodilo neposredno pred četniško-nemškimi pogajanjimi v beograjskem »Ratničkem domu«.

Četniška ponudba, da bi kralja Petra pripeljali iz Kaira, izven angleškega vpliva, v domovino pod nemško okrilje, ni temeljila zgolj na željah brez osnove in podlage.

PRIHODNJIČ:

USODNI 19. DECEMBER 1943

»Edina rešitev — domov!« — Himmlerjev pogoj — Kakšna bi mogla biti »angleška igra« — Cicerov delež pri nemško-četniškem načrtu — V odstotkih 60:40 — Zanesljivih podatkov ni — Himmler je ukazal, a kralj storil — Usodni 19. december 1943 — »Silite v samomor...«

Ideali mladega človeka: dobra služba,

Profesorja Ugoberto Alfassio-Grimaldi in Italo Bertoni s pavij-ske univerze v Italiji sta po dolgih raziskavah napisala knjigo o mladini šestdesetih let, ki naj bi odgovorila na vprašanje: kakšni so mladi ljudje, v čem se razlikujejo od onih pred desetimi, dvajsetimi leti.

Prišla sta do zaključka, da se mladina na Zahodu bistveno ne razlikuje od one na Vzhodu, da ima mladi Američan skoraj iste želje kot Poljak ali Rus. Vsak mlad človek ima tri želje, ki jih želi čimprej uresničiti: dobro službo, ki naj bi bila vir precejšnjih dohodkov, avto in normalno, zdravo življenje. Ne zanima ga toliko prihodnost, kot neposredna sedanost. Ne želi se boriti za katerekoli ideale, njegov upor je vedno pasiven. Zdi se, da se je današnja mladina odpovedala velikopoteznim načrtom, gradovom v oblakih; bolje je živeti v sedanosti, bolje je biti trdno zasidran v konkretnosti vsakdanjih stvari. Vsako razočaranje je boleče.

Seveda se mladina rada zabava. Morda počenja to drugače kot pred dvajsetimi leti, toda tega ji pač ne moremo zameriti. Huliganstvo je samo izraz njenega najslabšega dela, zato ga ne smemo posploševati.

Sicer pa trdita profesorja, so odrasli krivi, da je mladina taka. »Bolj so pametni, kot smo bili mi. Če imajo radi denar, da ne bi bilo treba s strahom misliti na jutrišnji dan, smo jim to željo vcepili mi. Saj smo zreducirali življenje na kup oprijemljivih predmetov.«

Ameriški sociolog Paul Goodman pravi: »Današnja mladina živi v absurdu. Sprejela je svet tak, kakršen pač je, in noče ali nima moči, da bi ga spremenila.

Ameriški teenagerji izražajo navdušenje nad zabavno glasbo.

Skupina poljskih študentov pleše twist v enem izmed številnih študentskih klubov. V njih prirejajo literarne, glasbene in satirične večere. Študentsko življenje na Poljskem je precej živahno in razgibano.

avto in...

Njihove reakcije so nam nerazumljive.

Skupina mladih ljudi na malo nenavaden način usnavlja avtomobile. Preziranje nevarnosti je ena izmed značilnosti mladine vseh časov, le da se danes izraža drugače kot pred pol stoletja. Tudi to je upor.

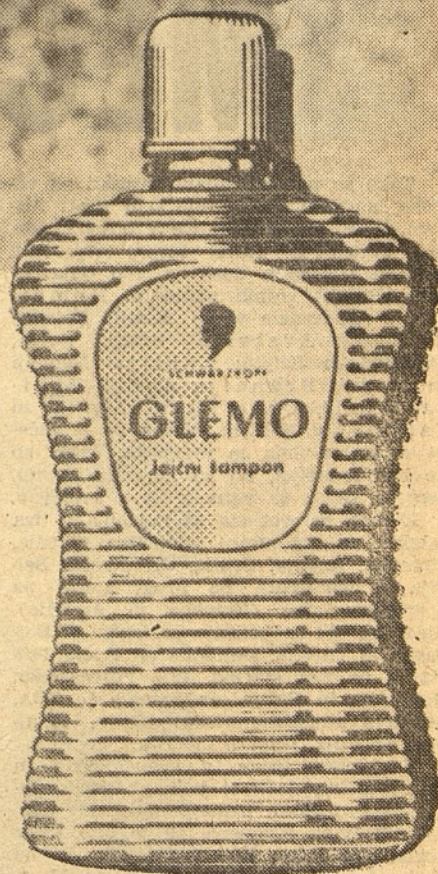

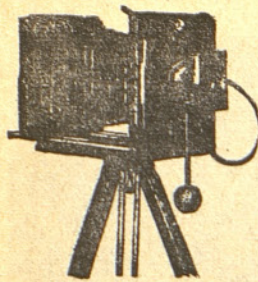
TAKO IZGLEDAJO
NEGOVANI LASJE.

GLEMO UMIVA
IN NEGUJE
VAŠE LASIŠČE

Zlatorog.

OKO KAMERE V PRVI SVETOVNI VOJNI

Belgijski
general
Léman je
vodil juna-
ško obram-
bo trdnjave
v Liegeu.

„SRBI ME OSTRINA MEČA“

Tako so nemški vojaki napisali na vagonih; z njimi so se odpravili proti mejam, ki so se spreminjale v bojišča. Mesec avgust je postal mesec vojne; v kratkih tridesetih dneh je bilo objavljeno dvanaest vojnih napovedi. Nemčija je napovedala vojno Rusiji, Franciji in Belgiji; Avstrija Srbiji, Rusiji, Japonski in Belgiji; Anglija Nemčiji in Avstriji; Francija Avstriji, Srbiji in Nemčiji, Crna gora Avstriji in Japonska Nemčiji. Vojna se je začela zares; ni bila le evropska, česar so se bali Avstrijci, ko so napadli Srbijo, temveč se je že razmahnila v svetovno.

Evropa in svet sta se razdelila v dva tabora: na eni strani »Antanta« (Rusija, Francija, Anglija, Srbija, Crna gora, Belgija in Japonska), na drugi strani pa »centralne sile« (Nemčija in Avstrija). Slednjim sta se pozneje pridružili še Bolgarija in Turčija, »Antanti« pa v letu 1915 Italija in San Marino, 1916 Portugalska, Romunija in Grčija ter pozneje še ZDA, nekatere srednjeameriške države, Kitajska, Brazilija, Siam in Liberija.

V začetku vojne, v avgustovskih in septembrskih dneh si je na bojiščih stalo nasproti kakih petnajst milijonov oboroženih ljudi. Razmerje sil je bilo 1:2 v korist »Antante«. Razen vojakov je na obeh straneh fronte grmel po 13 tisoč težkih in lahkih topov.

Nemška armada je v tedanji Evropi uživala ugled najmočnejše, najbolj opremljene ter izvežbane armade. Imeli so odlične častnike, dobro topništvo in so bili sposobni »veliko in naglo korakati«. Avstrijska armada je bila zastarela, nje-

na organizacija nerodna, imela je vrhu tega še razmeroma slabo topništvo. Francoska vojska je v oboroževalni tekmi z Nemčijo sicer dosegla uspehe, a je še vedno zaostajala za tekmečem. Anglija je imela predvsem močno brodogradnjo, armada sama pa je bila najemniška in izurjena le za boje v kolonijah. Rуска armada je bila najbolj številna; imela je sicer dobro topništvo, a je bila še vedno slabo opremljena in neenotno vodena. Srbska in črnogorska armada sta imeli od vseh najmočnejši vojaški duh, a sta bili najslabše opremljeni, saj je primanjkovalo celo uniform in pušk, kaj šele vsega drugega, česar so ostali imeli na pretek.

Največji bojni tek je imela seveda Nemčija, ki je bila tudi nekakšen »avtor« vojne in njen posredni iniciator. Načrt je predvideval razširitev nemškega ozemlja na škodo Francije, Belgije, Danske in Poljske. Povsem odvisne od Nemčije naj bi bile po dobljeni vojni naslednje pokrajine in države: Poljska (ostanek), Baltiške države, Nizozemska, Ukrajina, Podonje, Kavkaz in Romunija. V carinski zvezi z Nemčijo bi bile Avstroogrska, ves Balkan, Francija, Danska, Finska, Turčija in ves arabski svet. V Afriki bi se nemška nadoblast razširila iz dotedanjih kolonij na ves srednji del te celine (predvsem na Kongo, Francosko ekvatorialno Afriko, Nigerijo in Angolo). Nemški vojaški načrt je predvideval: prvi udarec po Parizu; na vsak način pa izogibanje bojev na dveh frontah; na vzhodni in zahodni. Francoski načrt je predvideval vrnitev Alzacije in Lotaringije in ojačenje Francije v Evropi.

Angleži: oslabeitev Nemčije in njeno uničenje kot kolonialne sile. Avstrija: prevladati na Balkanu. Edini Srbija in Crna gora od vseh bojujočih se držav sta pravzaprav bili pravično vojno, njun edini cilj je bil: obramba.

Vse te vojne in nevojne motive je tedaj kratko, strnjeno in povsem nazorno razložil uvodničar nekega švedskega lista: »Anglija, Francija in Rusija posedujejo več, kakor pa potreba dopušča, imajo nepregledne pokrajine. Nasproti temu imajo Avstroogrska, Italija in predvsem pa Nemčija obratno manj posestev, kakor je neobhodno potreba. Tu se moramo vprašati: Jeli pravo to razmerje? To je vprašanje, katerega je svetovna zgodovina ravno v pričujočih dneh postavila na dnevni red. Zlasti velja to za Nemčijo, ki najbolj potrebuje razširjenja, največ trpi na močeh, toda je sedaj najbolj stisnjena država na svetu.« Tako je pronemški komentator razložil preprosto resnico, da ne gre za nič drugega, kakor za novo delitev sveta.

Začelo se je na Balkanu, razplamtelo na ruski fronti in zagorelo na zahodnem bojišču. Nemci so planili preko Belgije, Francozi pa udarili v Vogezi. Ko so Nemci preplavili Belgijo in je bil strt junaški, dvanaajstdnevni boj trdnjave v Liegeu, se je začela bitka v Ardenih. Francozi izgube »prvo rundo«. Umaknejo se na Marno. Tu je francoski odpor tršil. Za Pariz gre! Na 280 km dolgi fronti si stoji nasproti okoli 100 divizij in okrog 6 tisoč topovskih cevi. Zmaga francoska iniciativa in hrabrost ter poveljnik Joffre. Prvi nemški udar v vojni — odbit.

»Srbi me ostrina mečala«, »Izlet v Paris!«, »Nasvidenje na bulvarju!« so pisali nemški vojaki na vagone, ko so veseli in prežeti od »domoljubnega navdušenja« krenili v vojno (slika zgoraj). — »V boj za carja, za boga, za Rusijo!« Vojaki kleče pred carjem in ikono, ki jo veličanstvo drži v roki (slika na levi).

Podobno sliko ste že nekje videli, na njej je bil Hitler s svojima generaloma Jodlom in Keitlom, toda ta slika (desno) je še iz prve svetovne vojne! Na njej so v sredini cesar Viljem, Hindenburg na levi in Ludendorff na desni. V štabu nemške vojne komande se veselijo nad zemljevidom: »Vojna je startala po načrtu...«

Na ruski fronti nemška poveljnika Ludendorff in Hindenburg uspešno operirata proti togi ruski strategiji. V bitkah pri Tannenbergu v tedanji Vzhodni Prusiji in pri Mazurskih jezerih se odloči usoda »ruske prve runde«. Rusi so poraženi, vrženi nazaj, njihov poveljnik Samsonov pa naredi samomor. Na avstrijskem odseku ruske fronte pride do izraza avstrijska nepripravljenost in ruska preopreznost. Če bi Rusi hitreje udarili, bi Avstrijci doživeli popoln poraz, tako pa so lahko rekli, da so se umaknili na »nove položaje«. Velik delež pri ruskih uspehih v Galiciji ima seveda Srbija, ki je prav v tem času zadrževala veliko avstrijskih sil na svojih bojiščih.

Medtem ko so Avstrijci naleteli na ogorčen odpor v Srbiji, kjer se je pokazal borbeni duh vsega naroda in so se avstroogrske čete maščevale prav nad ljudstvom, pa so Nemci naleteli na podobno ogorčen narodni odpor v Belgiji... »Prebivalstvo Löwna« piše nemški vojni dopisnik, »mesteca pri Bruselju, je začelo nenadoma obsipavati z ognjem iz pušk in iz samokresov, z vseh oken, kletij, in streh vojake in straže, ki so po cestah marširale. Takoj se je pričel strašen boj z rokami, ki se ga je vse civilno prebivalstvo udeležilo. Našim vojakom se je kmalu posrečilo, da so premagali prebivalstvo, ki je pobesnelo. Radi tega zahrbtnega napada se je, žal, veliko nemške

krvi prelilo. Nagon sebe samega ohraniti je tu zahteval, da se težka krivda, ki jo je mesto Löwen zagrešilo, takoj brezobzirno kaznuje in zato morebiti starega, na umetnostnih zakladih bogatega mesta ni več. Upa se, da so se zdaj Belgijci spametovali in da jim je ta zadnji nauk vzel popolno veselje, da bi tako nadaljevali.«

Metode napadanja, vojskovanja in maščevanja, ki so jih Nemci takrat šele preizkušali, da bi jih v drugi svetovni vojni uporabili in razširili do neslutene meje.

V vojno sta centralni sili stopali samovšečno in z neomajnim optimizmom. Uvodničar nekega dunajskega lista je koncem avgusta zapisal: »Čegava bo zmaga v Evropi, danes lahko že vsak preračuna! Nemčija in Avstrija sta svoje račune tako skrbno in natančno napravili, da je izključena vsaka pomota in jima tudi noben slučaj ne more do živga...«

Kljub tej »računski gotovosti« pa se je »korespondenčnemu uradu« na Dunaju zdelo pomembno, da objavi tudi naslednjo vest: »Turki molijo za zmago krščanskega orožja. V Carigradu se po vseh mošejah opravljajo molitve za zmago avstroogrskega in nemškega orožja. To je zelo pomenljivo dejstvo, ker se je prvič v zgodovini mohamedanske države zgodilo, da molijo za zmago krščanske države.«

Zbral: DRAGO KRALJ

V enem samem mesecu se je mobilizirala skoraj vsa Evropa. Križne vojne napovedi so zapletle v boj vse: napadalce in napadane. Prve bitke so se že začele, armade so korakale proti mejam. Na sliki je enota najmanjše države z najmanjšo armado, ki se je udeležila vojne; črnogorska vojska koraka iz Cetinja proti mejam, kjer napadajo avstroogrške divizije.

Naj so Nemci in Avstrijci še in še želeli in načrtovali, vojna vendarle ni bila izlet, praznik ali zmagoslavna parada. Na njej je bila bojna sreča v začetku taka ali drugačna, vojna se je začela zares. Na sliki levo: avstroogrška patrolja na galicijski fronti se predaja Rusom.

JUGOSLOVANSKI STROKOVNJAKI, ČLANI KOMISIJE ZA NESREČE V DIREKCIJI CIVILNEGA LETALSTVA, ODKRIVAJO VZROKE LETALSKIH NESREČ V SVETU

Ena redkih nesreč jugoslovanskega letala: ostanki YU-ABH, ki se je 1962. zrušilo na Prnju pri Mostarju. Na srečo ni bilo žrtev.

V analih letalstva bo letošnji maj zabeležen v črnem okviru.

Skoraj vsak dan so časopisi poročali o letalskih nesrečah.

Samo prvih deset dni so se zvrstile naslednje:

- V bližini San Franciscia je eksplodiral turboreaktivni F-27 ameriške družbe »Pacific Airlines«. Vsi potniki in člani posadke so se ubili.
- Argentinsko vojaško letalo GC-4 se je zrušilo nedaleč od Lime. Ubilo se je 46 potnikov in članov posadke. Verjetno je nesrečo povzročila eksplozija v rezervoarju za gorivo.

- Sto kilometrov od Manile na Filipinih je strmoglavil turboreaktivni F-135 s 83 potniki.

Vsi so se ubili.

- V Angliji je strmoglavil turboreaktivni bombnik.
- Na stanovanjsko četrt Las Vegasa je padlo vojaško letalo SF-105. Ubilo se je 9 ljudi.
- Nad Dunajem sta se zaleteli dve športni letali. Vsi potniki iz obeh letal so se smrtno ponesrečili. Ob tem seznamu se vam gotovo vsiljuje misel, da so letala najnevarnejša prometna sredstva. Pa ni tako. Po varnosti so takoj za ladjami in daleč prekašajo avtomobile in vlake.

Čeprav je ob letalskih nesrečah mnogo žrtev, ker jih navadno nihče ne preživi, in čeprav se je samo prvih deset dni maja ponesrečilo z letali več kot 200 ljudi, so statistike na strani zračnega prometa. Od začetka leta je v letalskih nesrečah izgubilo življenje nekaj manj kot 500 ljudi, prav toliko pa se jih na cestah ZDA ubije skoraj za vsak weekend. V primeri s številom žrtev avtomobilskih in železniških nesreč je število ubitih pri letalskih nesrečah — neznatno.

Serijska tragičnih nesreč nam je dala povod, da se pozanimamo za vzroke letalskih nesreč v svetu. V Jugoslaviji ne moremo govoriti o njih. V zadnjih osmih letih se ni ponesrečil v jugoslovanskem zračnem prometu niti en potnik. O tem smo se pogovarjali z Dimitrijem Kovačičem, predsednikom komisije za nesreče v Direkciji civilnega letalstva, ter s Kosto Sivčevim in Milanom Popovićem, članoma te komisije.

Preiskave trajajo tudi dve leti

Zakaj strmoglavljajo letala, je tako zapleteno vprašanje, da bi lahko nanj dolgo odgovarjali, pa še ne bi bili na koncu prepričani, da smo našli pravi odgovor.

— Izvedeti za vzrok katastrofe je zelo težko. Včasih traja preiskava tudi dve leti, pravi Dimitrije Kovačević. — Lani je na primer treščila na tla v Švici orjaška Caravelle. Okoli 2000 strokovnjakov z vsega sveta se je ukvarjalo z vzroki te nesreče in gradivo, ki so ga napisali, je težko več kot 20 kilogramov.

V preiskavah po nesrečah sodelujejo poleg mnogih strokovnjakov tudi zastopniki državnih organov, letalske družbe, ki ji je letalo pripadalo, in seveda tudi tovarne, ki ga je izdelala, da bi kar se da natančno ugotovili vzrok padca in na-

šli eventualno tehnično napako ter jo pri novih serijah popravili.

Ob preiskavi v Švici so v velikem hangarju narisali na pod silhueto Caravelle in položili vsak delček, ki so ga izkopali iz 10 metrov globokega in 200 metrov širokega kraterja, na njegovo mesto, da bi morda med njimi odkrili povzročitelja katastrofe.

Preiskava še vedno traja (čeprav je minilo že skoraj leto dni od nesreče) in izoblikovalo se je nekaj domnev, zakaj je Caravelle sedem minut po vzletu v zraku razpadla. Ena od verzij — verjetno najverjetnejša, saj jo je prevzel ves svetovni tisk — je ta, da je pilot zaradi megle dolgo vozil po tleh in na krivinah piste zaviral. Zaradi trenja, ki je nastalo pri zaviranju, se je vžgala guma na kolesih in ko jih je pilot potegnil v letalo, se je požar prenesel na tanke z gorivom in povzročil eksplozijo.

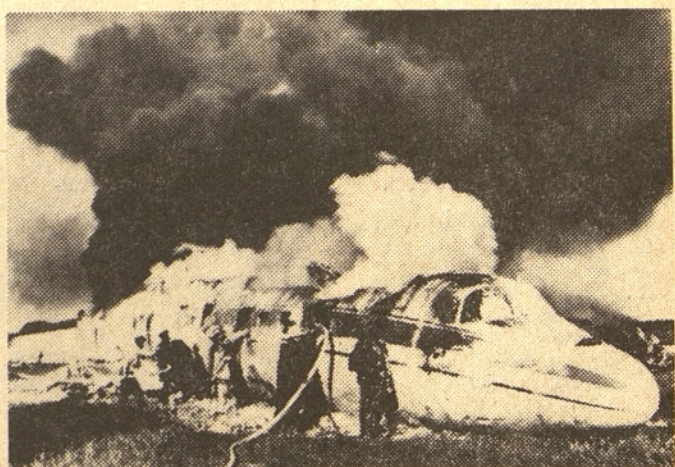
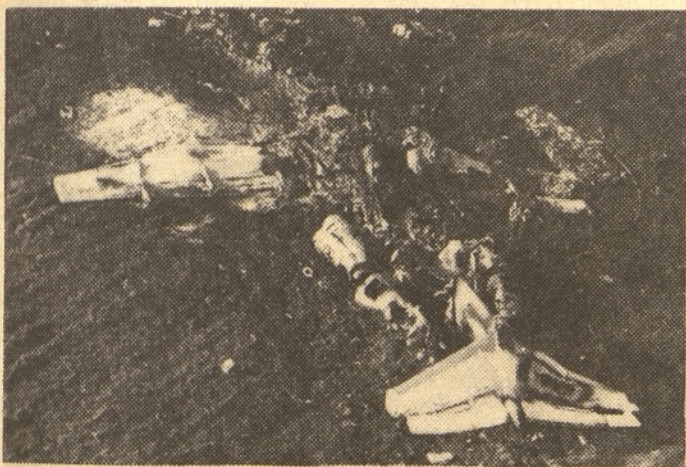
Verjetno bodo šele v prihodnjih mesecih znani vzroki tragedije, pri kateri je izgubilo življenje 80 ljudi, od katerih jih je bila več kot polovica iz švicarske vasi Humlikon. Na javni razpravi bodo imeli pravico z vprašanji sodelovati vsi prizadeti in zahtevati od letalske družbe odgovor, zakaj je letalo popeljalo njihove sorodnike v smrt.

Zakaj strmoglavljajo reaktivci?

Navedli smo ta primer, da bi pokazali, kako je zamotana preiskava po letalskih nesrečah. To bomo razumeli tem bolj, če pomislimo, da so ostanki letala tako zdeformirani, da jih skoraj ni mogoče spoznati. Težko je potem iz teh drobcev sklepati, kaj je bil osnovni vzrok nesreče.

Zadnjih nekaj let vodijo na seznamu nesreč reaktivna letala. Zato so se mno-

REKORDERJI VARNOSTI

Pri poskusnem poletu tega letala je izgubila življenje vsa posadka. »Constellation« je zasilno pristal, vendar so se vsi češili.

gi začeli spraševati, ali niso vseeno zanesljivejša zastarela letala na propeler.

Vprašanje je upravičeno in skušali bomo odgovoriti nanj z nekaj podatki. Res se ponesreči mnogo več reaktivnih letal, res pa je tudi, da jih je v sorazmerju z navadnimi letali v svetu vsak dan več. Torej: manj letal na propeler in zato tudi manj nesreč z njimi.

Eden od razlogov, da dožive reaktivna letala več nesreč, je tudi ta, da gre razmeroma še za tehnično novost, saj so reaktivna letala v potniškem prometu šele osem let, od 1956 naprej.

—Ko so se pojavila prva reaktivna letala, pravi letalski konstruktor Kosta Sivčev, je svet v kratkem času doživel, da je nekaj Cometov enostavno v zraku razpadlo. Ko so strokovnjaki iskali vzroke katastrof, so odkrili tehnični fenomen, ki ga dotlej niso poznali — utrujenost

materiala. Takoj ko se jim je posrečilo tudi na zemlji dokazati, kako deluje na letala, ne prihaja več do nesreč zaradi tega vzroka, ker na letalih menjajo dele po določenem številu kilometrov brez ozira na to, ali so na videz še v redu ali ne.

Zaradi stalne vibracije se je material utrujal in se začel lomiti (navadno pločevina pri oknih) in ko je nastala le najmanjša luknjica, je letalo v zraku razpadlo, ker ga je razgal notranji visoki pritisk. Kabina mora biti namreč pri poletu v velikih višinah umetno pod pritiskom.

Piloti zahtevajo daljše piste

Uvedba reaktivnih letal v potniški promet je zahtevala dokaj žrtev. V začetku tega obdobja je bil vzrok nesreč navad-

no v letalih, danes pa jih je treba pripisati večinoma napačni oceni situacije, torej človeškemu faktorju — pilotom.

Boeingi 707 so lep primer za novo nastali položaj. Piloti so nenačoma dobili v roke nove aparate, izredno hitre in zelo težke, s katerimi ni bilo lahko ravnati.

— Piloti prihajajo v položaj, ko ne morejo več obvladati pobesnelih kovinskih gmot, je pojasnil pilot Milan Popović. Zaradi tega danes neprestano zahtevajo daljše steze za vzletanje in pristajanje. Sedanja dolžina jim ne omogoča nobene maneuvre, če le sekundo prepozno ugotove, da nimajo zadostne brzine za vzlet.

Z letali na propeler je bilo mnogo lažje manevrirati, ker so imela daleč manjšo maso od reaktivnih. Bilo se je mogoče izogniti nesreči tudi v zadnjem trenutku, medtem ko to čisto ni mogoče pri težkih reaktivnih, kjer pripelje tudi najmanjša napaka do katastrofe.

Statistike kažejo, da je največ nesreč na novih tipih letal ravno v prvih stotih, dvestotih urah letov. Čim več ur prebijejo piloti na novih letalih v zraku, toliko manj je nesreč. Spoznali so stroje in jih obvladali.

Največ nesreč pri spuščanju

Oglejmo si vzroke nekaterih nesreč:

Nad Virginio se je 18. januarja 1960 ponesrečil Viscount. Vzrok: posadka ni pravočasno vključila aparatov za odstranjevanje ledu, ki se je nabral na krilih in zaradi tega so odpovedali vsi štirje motorji.

● Drugi primer ilustrira novo poglavje v letalstvu — problem odpornosti materiala. 29. novembra 1959 je v višini

Nesreča turškega letala »Viscount«: hudi megli so se pridružile še napake navigatorjev, zato je letalo strmoglavilo v gozd. Ubilo se je 11 potnikov, 10 pa jih je bilo hudo poškodovanih.

V ZRAKU JE LETALO KAR VARNO, PROBLEM STA VZLET IN PRISTANEK

V bližini Osla, tik preden bi moral pristati, je strmoglavil »Viscount«. Nesreče ni preživel nihče. Njen vzrok je še danes neznan. Na letališču v Oslu so letalo vsak hip pričakovali, zato jih je z grozo navdal silen udarec v zemljo nedaleč od njih, od katerega se je zemlja stresla. Letalo je namreč pod kotom petinštiridesetih stopinj s polno hitrostjo udarilo v zemljo.

5000 metrov nad Buffalom v Texasu eksplodiralo letalo tipa Lockheed. Ker so bili ostanki razmetani daleč naokoli, so najprej mislili, da sta se v zraku zaletele dve letali. Šele kasneje so ugotovili, da je letalo zašlo v močno nevihto, material ni vzdržal in odpadlo je levo krilo.

● Zaradi napake pilota bi skoraj prišlo do katastrofe letala tipa Comet 14. marca 1960 pri Madridu. Pilot je letel prenizko in je z že izpuščenimi kolesi zadel tik pred pristankom ob vrh hriba. Vseeno se mu je posrečilo pristati, tako da ni bilo smrtnih žrtev, le nekaj ranjenih.

● Včasih se zgodi, da piloti enostavno pozabijo spustiti iz trupa kolesa ali pa da jih zaklenejo, še preden so se ulegla nazaj v predvideni prostor na dnu trupa. S takimi kolesi je potem prav isto kot z vrati, ki jih prej zaklenete, potem pa šele zaprete.

● Brezobzirnost pilota športnega letala, ki je v bližini Orlyja 19. maja 1960 naletel na Caravello, bi lahko zahtevala mnogo življenj. Na srečo je bil pilot toliko priseben, da je pristal, čeprav sta mu ugasnila oba motorja.

60 odstotkov vseh nesreč se zgodi pri pristajanju. Za moderna letala ni zapreka ne noč, ne megla, ne vihar, vendar se pristane po vsej sili kaže ravno v

visokem odstotku nesreč pri pristajanju. Na račun vzleta gre 30 odstotkov nesreč. Zakrivi jih premajhna hitrost pri dvigu ali prepozno zaviranje, če si pilot v zadnjem hipu premisli in hoče startati ponovno. Le 10 odstotkov nesreč odpade na potovanje po zraku: tem so vzrok vremenske nepravilnosti in zmanjšana odpornost materiala v zračnih vrtincih.

Če bi hoteli skonstruirati letalo, ki bi bilo odporno v vsakem vremenu, bi bilo tako težko, da ne bi moglo vzeti na krov niti enega potnika. Zato iščejo kompromis med odpornostjo, varnostjo in ekonomičnostjo. Ker prihaja do nesreč v zraku povprečno le na vsakih 100.000 ur leta in ker imajo moderna letala radarje, s pomočjo katerih se izogibajo nevihtnim oblakom, je tak kompromis mogoč.

Jugoslovani najvarnejši

Kljub razmeroma pogostim nesrečam je letalo z vsakim dnevom varnejše prometno sredstvo.

Če primerjamo našo državo z desetimi do petnajstimi, ki imajo najmočnejši letalski promet, bomo ugotovili, da imamo rekord v varnosti.

V nekaj manj kot osmih letih so naša podjetja za civilni letalski promet opravila okoli 90.000 letov in preletela 40 mi-

lijonov kilometrov. Ves ta čas je utrpelo naše letalstvo le nesrečo na Prenju pri Mostarju leta 1962 in še tedaj ni bilo človeških žrtev.

Morda bo kdo rekel, da to pravzaprav ni rekord, ker smo še mlada letalska sila in ker ne letimo toliko kot ostali, pa da zato tudi ni pri nas toliko nesreč. Toda pri tem ne smemo pozabiti, da imamo večinoma kratke linije, kar pomeni mnogo vzletov in pristankov, največ nesreč pa je ravno pri teh manevrih. Razen tega se ne more niti ena svetovna letalska družba pohvaliti, da je preletela 40 milijonov kilometrov brez nesreč s človeškimi žrtvami.

Zakaj sodimo med najvarnejše dežele, lahko spoznamo tudi iz predpisov Direkcije za civilni letalski promet, s katerimi so izredno strogo predpisani pogoji, ki jih mora izpolnjevati letalsko osebje.

Čeprav že predpisi zagotavljajo varnost prometa, Direkcija še neprestano preko svojih strokovnih služb nadzoruje letalsko osebje in letala: prav nič ni prepuščeno slučaju. Tehnična služba na letališčih in v letalih je opremljena z najmodernejšimi elektronskimi napravami, tako da vodijo vsa letala popolnoma varno brez ozira na vremenske prilike. Varnost poletov je prva zapoved naših podjetij za letalski promet. V tem leži skrivnost njihovih uspehov.

MISA STANISAVLJEVIĆ

wagstaffovi biseri

MIGNON G. EBERHARD

Opolnoči je zazvonil telefon in oglasil se je ženski glas: »Mr. Wickwire?«

Spal sem. Še zdaj sem bil komaj napol zbujen. Rekel sem: »Da? Kdo — kdo je?«

Vznemirjeno in nesmiselno je zakričala: »Pri telefonu Francis Dune. Oprostite, ker vas kličem ob tem času, toda — ne morem čakati. Moram vam takoj povedati. Vest mi ne da — Globoko in hropeč je zajelo sapo. »Za Wagstaffove bisere gre —«

Slišati je bilo top udarec in ropot, kakor bi spustila slušalko, nato zamoikel trušč in zatem krič. Bil je to strašen krič, ki je postopoma, kot da se oddaljuje, zamrl. Potem je bilo vse tiho.

Pritisnil sem si slušalko k ušesu. Francis Dune je bila moja tajnica, jaz pa sem imel na skrbi Wagstaffove bisere. Vedel sem, da se je moralo zgoditi nekaj hudega in tisti krič mi ni bil prav nič všeč. Nenadoma sem slišal pospešeno dihanje in nekdo je začel vrtneti številčnico.

Zavpil sem: »Miss Dune! Kaj se je zgodilo? Miss Dune!«

Številčnica se je nehala vrtneti. »Oh, Mr. Wickwire, nisem vedela, da ste še vedno pri telefonu. Miss Dune — skušala sem jo ustaviti — pa nisem mogla —«

Govorila je histerično. Revnil sem: »S korr govorim?«

»Jaz sem — sem Muriel Evans. Zaposlena sem v banki. Mr. Wickwire, ubila se je —«

Krič mi je še vedno strahotno odmeval v ušesih, zato sem spregovoril z grobim glasom: »Kje pa ste?«

»V njenem stanovanju,« je negotovo rekla. »V njenem stanovanju —«

»Povejte mi naslov.«

Povedala mi ga je z glasom, ki se je še vedno tresel.

»Pokličite policijo. Takoj pridem. Ne dovolite nikomur vstopiti v stanovanje. Pokličite policijo — počakajte še trenutke. Kako pa se je ubila? Ste prepričani, da je mrtva?«

Bilo je slišati, kot da je Miss Evans s težavo požrla slino. »Skočila je skozi okno.

Stanovanje je v devetem nadstropju.«

Spet me je preplavila ledena groza, ko sem spoznal, da ne bi imelo dosti smisla, če bi poklicali zdravnika.

Čez četrte ure sem bil obločen in sem že sedel v tak-siju. Zdrvela sva po Park Avenue. Preveč dobro sem vedel, kaj se je zgodilo. Zelo redko, vendar se le tu pa tam v banki zgodijo take reči. Blagajnik, ki mu docela zapuša, ti odnese gotovino. Tokrat je moja izvrstna tajnica ukradla Wagstaffove bisere.

Imenujem se James Wickwire. Sem bankir in sem še samski. Zares sem že dovolj star, da bi bil lahko eden izmed prvih podpredsednikov. Wagstaffove bisere imam na skrbi že kakih dvanajst let, vse odkar je umrla Mrs. Wagstaff. Za njeno premoženje so skrbeli mlajši uslužbenci, upravljal pa so ga poverjeniki. Eden izmed njih sem bil tudi jaz, poleg tega pa sem tudi zastopal njeno premoženje.

Bil sem pod nadzorstvom ostalih poverjenikov, imel pa sem dostop do depozitov Wagstaffovega premoženja. V eni izmed depozitnih blagajn je bila ploska škatlica iz modrega žameta, v kateri so ležali Wagstaffovi biseri in brez koristi razdajali svojo lepoto.

Bili so nam v precejšnjo nadlego, ker smo jih morali dvakrat na leto vzeti iz blagajne in nekdo jih je moral imeti na sebi ves dan.

Banke delajo starim in bogatim klientom včasih nenavadne usluge. Tudi to je bila ena takih uslug. Dvakrat na leto je morala ena izmed bančnih uslužbenk oditi k blagajnam, nadeli so ji bisere okrog vratu (na golo kožo, ena izmed zahtev Mrs. Wagstaff), nato pa je sedela in ves dan brala.

Ko je prišel čas, ko zapiramo banko, so se biseri spet znašli v svoji modri škatlici, nato pa so jih spet za šest mesecev shranili v safe. Nikoli nisem opazil, da bi se bili zato kaj bolj lesketali, toda tega se je pač domislila Mrs. Wagstaff. Neposredno me je zadržala za bisere.

Bila je mrzla, surova noč. Avtomobilski žarometi so odsevali v zagonetnih pramenih na mokrih pločnikih. Vendar sem v tej noči jasno videl Mrs. Wagstaff, skoraj tako jasno, kot takrat, ko sem se zadnjikrat pogovarjal z njo. V duhu sem videl njeno spalnico, polno ženskih drobnarij. Naslanjala se je na blazino, njeni beli lasje so bili lepo urejeni, njene žilave, drobne roke pa so ljubkovale bisere. »Nekdo jih mora nositi, saj me razumete,« mi je dopovedovala. »Drugače bi izgubili svoj blesk. Nositi jih mora ženska in, Jim —«, bila je ena izmed rečnih žensk, ki so me kdaj klicale Jim — »to bo morala opraviti ena izmed tistih lepih deklet, ki so zaposlena v banki.«

Ni se mi zdelo, da bi bila katerakoli izmed bančnih uslužbenk ravno lepa. Najbrž se mi je na obrazu pokazala zmedenost, ker se je zasmejala.

»Biseri so namenjeni lepim ženskam. Bila sem — včasih

so ljudje govorili, da sem lepa,« se je nasmehnila, obraz ji je preblisnila blesteča lepota in se dotaknila nečesa v mojem srcu. »Moj soprog je menil, da znajo le lepe ženske ljubiti bisere. Lepota terja lepoto.« Precej otožno se je nasmehnila. »Seveda tega ni mislil resno, toda rekel je, da bi prav zaradi tega lepa ženska za dragulje storila karkoli — posebno pa za takele bisere.« Vzdihihnila je. Prišla je njena strežnica. Preden sem odšel, sem poljubil malo roko; nisem vedel, zakaj.

To je bil moj zadnji pogovor z Mrs. Wagstaff. Pazil sem, da smo izpolnili njeno željo glede biserov. To se pravi, da jih je nekdo nosil v rednih presledkih. O lepoti in biserih nisem bil istega mnenja kot ona. To sem pač pripisoval sentimentalnosti. Prav gotovo nisem mogel v banki v ta namen razpisati lepotnega tekmovanja. Tega dne je nosila bisere Frances Dune.

Najbolj iskana gramofonska plošča

wagstaffovi biseri

Tudi za to sem bil neposredno odgovoren jaz sam. Od pol dne pa do takrat, ko smo zapirali banko, nisem bil v uradu. Domov sem prišel okrog enajstih. Tisto jutro je Miss Dune pogledala na koledar in me spomnila na bisere. Poposlal sem jo, naj jih nosi ona, ker jo tisti dan nisem več potreboval. Miss Dune je bila moja tajnica že skoraj deset let. Bila je visoka, izredno ploščata ženska pri štiridesetih, zelo čedna, toda presuha, zelo hrupna in nekako preobčutljiva, toda zelo sposobna. Zaupal sem ji.

Vendar sem, brž ko je po telefonu spregovorila na tisti blazni način, takoj vedel, kaj

se je zgodilo. Prepustil sem ji bil, naj uredi glede biserov z Mr. Wazeyem, ki je skrbel za depozite. Spozabil sem se v toliko, da sem mu dal, ključ, brez katerega ne bi bil mogel odpreti depozitne blagajne. Očitno je Mr. Wazey vzel zamašno škatlico in jo, ne da bi pogledal vanjo, spet spravil v blagajno ter odšel domov. Miss Dune je bila vzela bisere.

Nato jo je prevzelo kesanje, po telefonu se je izpovedala in raje skočila skozi okno, kakor da bi morala prenašati posledice. Bilo je tragično in bilo je patetično — ko je bilo vse tako preprosto, žensko, ki je vse življenje trdo dela-

la, je premamila lepota nanizanih biserov.

Bili so v resnici čudoviti; o tem ni bilo mogoče dvomiti. Toda časi so se spremenili. Ko je Mrs. Wagstaff — takrat še mlada — dobila bisere, je njen soprog plačal zanje blizu četrtr milijona; to sem vedel. Vedel pa sem tudi to, da zdaj niso več niti približno toliko vredni.

Pripeljala sva se do hiše, ki je stala blizu reke. Ulica je bila že razsvetljena. Policijski avtomobili in rešilni avto so bili že tam, vsa okna so bila svetla in iz njih so molele glave.

Policijski poročnik, velik in zastaven fant, ki je bil videti precej zaskrbljen in blede, me je prosil, naj identificiram truplo. To sem tudi storil. Noč je bila zelo mrzla; moj sivi površnik je bil pretenak in mraz me je rezal do kosti. Rešilni avtomobil je zapeljal bliže. S policijskim poročnikom sem se povzpел v deveto nadstropje, v stanovanje Miss Dune. Stanovanje je bilo skromno, dnevna soba je bila obenem spalnica, poleg pa je bila še majhna kuhinja.

Na neudobnem stolu je sedelo neko dekle; ko sva vstopila, je vstala. Delala je v knjigovodskem oddelku v banki in le redkokdaj sem jo videl.

»Pišem se Muriel Evans, Mr. Wickwire, je tiho rekla. Bila je vitka, oblečena je bila v preprosto rdečo obleko. Na ustnicah je imela rdečilo, na nohtih pa lak skladne barve. Temu sem v službi nasprotoval, če pa so hotela dekleta nositi obroče v nosu izven službe, nisem imel nič proti. Bila je mirna in uglaženega vedenja, kljub neprijetnemu in strašnemu položaju.

Prikimal sem. »To je mlada dama, ki me je obvestila,« sem povedal poročniku. Še vedno me je mrzilo in bilo mi je precej slabo.

Snel je svojo čepico. »Moram vas zaslislati, Miss,« je dejal. »Vem, da je bilo strašno, toda —« Videti je bilo, da se mu smili.

Ko je začela pripovedovati, sem se ozrl po sobi. Slušalko je bila položila nazaj na vili. Na tleh je ležal prevrnjen stol. Najbrž je bil povzročil ropot, ki sem ga slišal skozi slušalko. Okno, veliko okno, preblizu tal, je bilo še vedno odprto. Miss Dune mi je telefonirala okrog enajstih,« je rekla Miss Evans. »Stanujem tod blizu, dve ulici proti severu. Povedala je, da ne more spati, da je hudo živčna in da naj pridem k njej. Nisem je posebno dobro poznala, toda saj veste,

v banki je bila na precej pomembnem položaju, bila je tajnica Mr. Wickwira. Seveda sem prišla k njej in povedala mi je, da je vzela Wagstaffove bisere. Bili so v safu in —«

»To bom jaz pojasnil,« sem rekel poročniku in mu na kratko razložil.

Poročnik je rekel: »Pomirite se, Miss Evans. Je bila hiterična?«

»Da! Pa še kako! Nisem ji verjela. Rekla je, da se mora izpovedati — bilo je, kot da pripoveduje, ne da bi sama hotela. Jokala je, jaz pa ji nisem mogla verjeti. Želelo se mi je, da je bolna, živčna ali da je kaj narobe z njo. Stopila sem v kuhinjo. Hotela sem ji skuhati kavo. Nisem vedela, kaj naj storim.

»Medtem ko sem bila v kuhinji, sem slišala, da nekemu telefonira. Telefonirala je Mr. Wickwira — lahko sem jo slišala — in mu pripovedovala, kaj je storila. Nato pa je spustila slušalko, kot da ne more povedati do konca. Stela sem iz kuhinje in — odprla okno. Zgrabila sem okno in njo — in ne vem, kaj sem storila. Toda nisem ji mogla preprečiti.« Z rokami si je zakrila obraz.

Poročnik ji je prijazno položil svojo veliko roko na ramo. »Bilo je hudo — zdaj pa je že vse dobro.«

Rekel sem: »Kje so biseri?« Dekle, Muriel Evans, me je preplašeno pogledalo. Imela je svetlo rjave lase, počesane na prečo in na temenu potegnjene kvišku. Njeni lasje so bili tanki in mehki in so ji lepo obkrožali obraz. Modre oči so zrle izpod lepo usločenih obrvi. Prešinilo me je, da je kljub temu, da je bila prestrašena, tako zelo privlačna. »Ne vem,« je rekla. »Ni mi jih pokazala. Zato ji tudi nisem mogla verjeti.«

»Našli jih bomo,« je rekel poročnik. »Bisere ali potrdilo zastavljalnice.«

Stopil sem k telefonu. »Ga smem uporabiti?«

Okleval je. »Veste, Mr. Wickwire, gre za samomor. Moram se držati pravil. Prstni odtisi in podobno. Ne bi mogli telefonirati drugje?«

Oči Miss Evans so nenadoma postale temne. »Pa saj je bil res samomor! Sama sem jo videla —«

»Saj vem,« je naglo rekel poročnik. »Nikar se ne bojte. Miss. O umoru ne more biti govora. Poleg tega pa, če bi jo bili vi umorili —«

»Oh,« je zastokala. Potrepljal jo je po rami. »Če bi jo bili vi umorili, bi že zdavnaj izginili od tod. Nihče ni vedel, da ste tukaj, mar ne?«

BELOKRANJSKA TRIKOTAZNA INDUSTRIJA METLIKA — JUGOSLAVIJA

Izdelujemo kvalitetno žensko spodnje perilo v modnih barvah in sodobnih krojih — opremljeno s kvalitetno čipko, izdelano na lasnih najsposobnejših strojih — edinstvenih v naši državi.

Počasi je zmajala z glavo in zasepetala: »Ne.«

»No, vidite! Nekako bi se bili že izmuznili. Pa tudi policije ne bi bili poklicali.«

Ko sem odhajal, sta vstopila narednik in še neki policaj. Z dvigalom sem se spustil navzdol in telefoniral v veži. Hotel sem poklicati Mr. Wazeya. Vratar me je opazoval z bolščečimi očmi.

»Strašno je,« je rekel. »Miss Dune je morala biti zelo vznemirjena, da je poklicala gospo v rdeči obleki. Nikoli pa ne bi pomislil na —«

Prosil sem ga, naj mi pokliče taksi.

Z Mr. Wazeyem sva se sestala v banki, skupaj sva odšla k blagajnam in vzela modro žametno škatlico. Odprla sva jo in na rumeni satenasti podlagi so ležali biseri. Pogled na te bisere me je bolj pretresel, kot tragična izpoved Miss Dune, kajti to niso bili Wagstaffovi biseri. To sploh niso bili biseri, ampak motna voščena ponaredba, ki je dokazovala, da je bila kraja skrbno pripravljena. Trenutek vročega pozele-
nja in skrbno zasnovana tatvina sta dve različni stvari.

»Pogledal sem jih,« je izdaval Mr. Wazey, njegov okrogli obraz je prebledel. »Ko sem sprevil škatlico, sem pogledal vanjo. Pa nisem ničesar opazil. Nisem strokovnjak za bisere. Poleg tega pa je šlo za Miss Dune.«

Še nikdar do tega dne, ni bila določena za to, da nosi bisere. V to sem bil trdno prepričan, pa smo kljub temu preverili kartoteke, za katere je skrbel Mr. Wazey. Nisem se mogel spomniti, kdaj sem sam zadnjič videl bisere, zato sem, zaradi natančnosti, preletel cel seznam imen.

Nekaj deklet, katerih ime na sem prebral, se je poročilo ali se zaposlilo drugje; in veliko jih je nosilo bisere dvakrat ali celo trikrat. Miss Busch jih je imela trikrat; Miss Smith dvakrat; Miss Evans (Muriel Evans, dekle, ki je bilo v tistem stanovanju) dvakrat; Miss Wilkins, trikrat — Miss Dune, samo enkrat.

O biserih pa je morala vedeti vse iz Wagstaffove kartoteke, ki sem jo hranil, torej se je lahko vnaprej pripravila za to priložnost. Sama me je tudi opozorila na datum in tako sem jo izbral. Pri srcu mi je bilo težko, ko sem opazoval Mr. Wazeya, ki je zaklepal blagajno. Nato sem se skozi temno, deževno noč vrnil v stanovanje Miss Dune.

Pretekla je komaj ura, toda stanovanje so preiskali tako

popolno, da je bilo videti, kakor bi ga opustošil hurikan. Muriel Evans je še vedno sedela v naslonjaču. Bila je blede in njen obraz je bil tak, da sem pomislil (čeprav odsotno) na magnolijo. Poročnik si je bil odpel modri suknjič in si je otiral čelo. »Ni jih tukaj, Mr. Wickwire,« je pojasnil precej obupano. »Nobenega listka iz zastavljalnice. Ničesar.«

Utrl sem si pot mimo kupa blazin, knjig in zmečkane obleke k oknu in pogledal skozenj, ulica pa je bila tako globoko, da se mi je zavrtilo in me je spet obhajala slabost. Uboga Miss Dune, ki je plačala bisere, ki so bili zaupani meni, z življenjem! Spet sem lahko v duhu videl žensko, ki je položila svoje krhke stare roke v moje in mi izročila v varstvo bisere. Videl sem jo, kako se smehlja in slišal njen glas.

Stal sem pri oknu, zdelo se mi je, da kar precej dolgo; v resnici pa je trajalo najbrž le nekaj sekund, da sem se odločil, da bom naredil tisto, kar mi je še preostalo. Obrnil sem se k poročniku. »Lahko zdaj odidem?«

Poročnik je prikimal. »Oglašil se vam bom. Začeli bomo v zastavljalnicah in draguljarnah. Bisere bomo dobili nazaj.«

Zahvalil sem se mu. Rekel sem Miss Evans: »Bi hoteli z menoj domov? Diktirati moram popolno poročilo.«

Luč je osvetljevala njen magnolijasti obraz. Prikimala

je in vzela plašč. Ko je stopala pred menoj proti dvigalu, sem postal in spregovoril s poročnikom. Imel sem natančno pripravljeno eno ali dve besedi v navodilo, nato pa sem se pridružil Miss Evans.

Takoj sva našla taksi. Vse do mesta ni nobeden izmed naju spregovoril. Ko sva prišla do moje hiše, sem iz žepa potegnil ključ. »Moj sluga ima počitnice,« sem pojasnil in jo peljal v vežo. »Prinesel bom whisky in sodo. Ko so že take okoliščine, bi se mi pridružili?«

Odklonila je, toda zahvalila se mi je s tem, da je dvignila zasenčene, lepe modre oči. Nato sem rekel: »To boste najbrž vedeli. Je imela Miss Dune — hm — prijatelja? Kakšnega moškega —«

Pogledala me je mirno, toda pametno. »Na to sem že sama pomislila. Menite, da je vzela bisere. Da, tudi meni se tako zdi. Enkrat ali dvakrat sem jo videla z nekim moškim. Ne vem, če bi ga spoznala. Morda bi ga pa. Prepričana sem, da tega ne bi bila storila, če bi jo ne bil kdo prisilil. Kakšen moški, morda mlajši od nje — ali ni kruto, če to rečem ali mislim?«

Moja knjižnica je na desni strani hodnika, peljal sem jo tja in ji ponudil, naj sede. Na mizi je stal plačelj z vrčem in kozarci. Zmešal sem si precej močan whisky s sodo, nato pa sem odprl predal pisalne mize in vzel iz njega svoj revolver.

»Kaj —« Miss Evans se je vzravnila na stolu.

Vzel sem škatlo z naboji in nabasal revolver. »Nič mi ni všeč misel, da bi utegnil biti kakšen moški. Zdaj že ve, kaj se je zgodilo. Prav lahko postane nevaren.« Nabasani revolver sem položil na mizo in odšel v vežo k vhodnim vratom. Odprl sem jih. Ulica je bila zapuščena. Vrnil sem se v knjižnico in zaprl vrata. V hiši je bilo nenavadno tiho.

Prijel sem kozarec in stopil k oknu. Zaveše niso bile zagnjene. Soba za mojim hrbtom se je svetlikala, okna pa so bila temna. Napravil sem globok požirek. Nato sem rekel: »Kje so biseri?«

Postava v češnjevo rdeči obleki se je zdrznila.

Rekel sem: »Dvakrat ste nosili bisere; enkrat pred šestimi meseci in enkrat pred letom in pol. Nihče do danes ni opazil razlike. Miss Dune pa je takoj spoznala, da biseri niso Wagstaffovi. No, coj vas je poklicala, da bi vam zagrozila —«

Dvignila je glavo. »Jaz sem prijavila samomor. Tega ne bi bila storila, če —«

»Morali ste ga prijaviti. Vratar je vedel, da ste zgoraj.«

Rdeča obleka je zašrhtela. Nisem posebej pogumen, toda moral sem nadaljevati. »Vi ste jo umorili!«

Za seboj sem zaslišal nekakšen kovinski zvok. Obrnil sem se. Stala je poleg mize in me gledala. Njena lebota

POTAPLJAŠKO DOPOLDNE

Ob jutranjem svitu ropotajo mimo savudrijskega rta ribiški čolni, ki bolj ali manj naloženi z ribami. Kmalu za njimi pa na savudrijski obali zaropota kompresor. Enakomerno ropotanje in občasni ostri piski naznanjajo, da se polnijo jeklenke. To je obenem tudi budnica mladim fantom, ki pod okriljem Republiškega centra za podvodna raziskovanja in pod vodstvom kustosa puljskega muzeja Štefana Mlakarja dan za dnem rijejo po kalnem dnu in prinašajo na površje cele in razbite amfore in druge tisočletja stare predmete.

Pravo delo zvede ni pri kompresorju, temveč se začne šele na čolnu. Tu se potapljači oblačijo in pripravljajo za drzne spuste na dno. S seboj ne jemljejo podvodnih pušk in nožev, kakor ribiči. Bolj so jim pri srcu krampi in lopate, rovkve, dleta, kladiva. Z vsem tem klešejo starodavne mahovnjake in korale. Kos za kosom odkopavajo starodavne predmete, skrite pod tisočletnimi naslagami. Preden arheolog, kustos puljskega mu-

zeja, dovoli kakršenkoli odkop, podvodni fotograf Zvone Kralj vsa najdišča natanko prefotografira. V glavnem gre zares, kadar pa fantje svoje delo opravijo, so pa na vrsti šale.

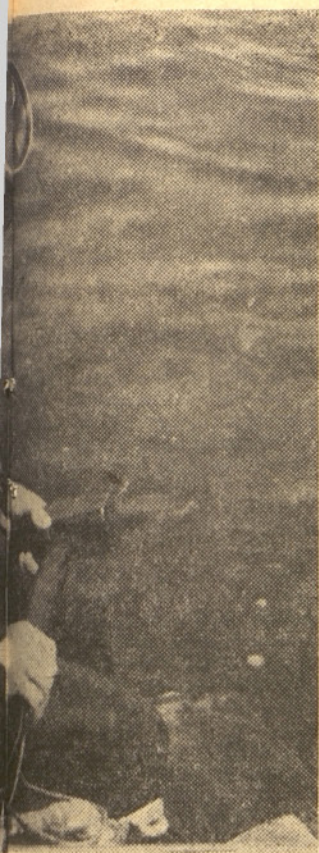
Marko, študent kemije, je med odkopavanjem gledal škarpino. Škarpina je gledala njega. Dolgo časa se nista mogla odločiti drug za drugega. Marko je ni imel kam stlačiti, škarpini pa se je »črni vrag« zdel najbrž preveč črn. Marko pa je odkopaval in odkopaval. In ko je vse, kar je bilo treba, odkopal, je splaval na gladino in preprosto izjavil:

»Harpuno, za škarpino«.

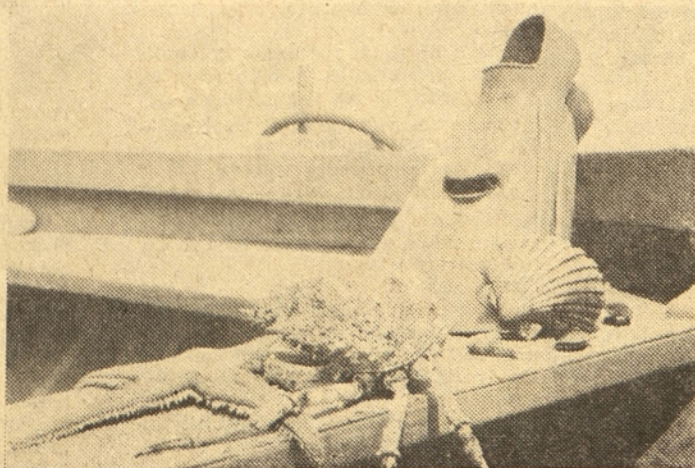
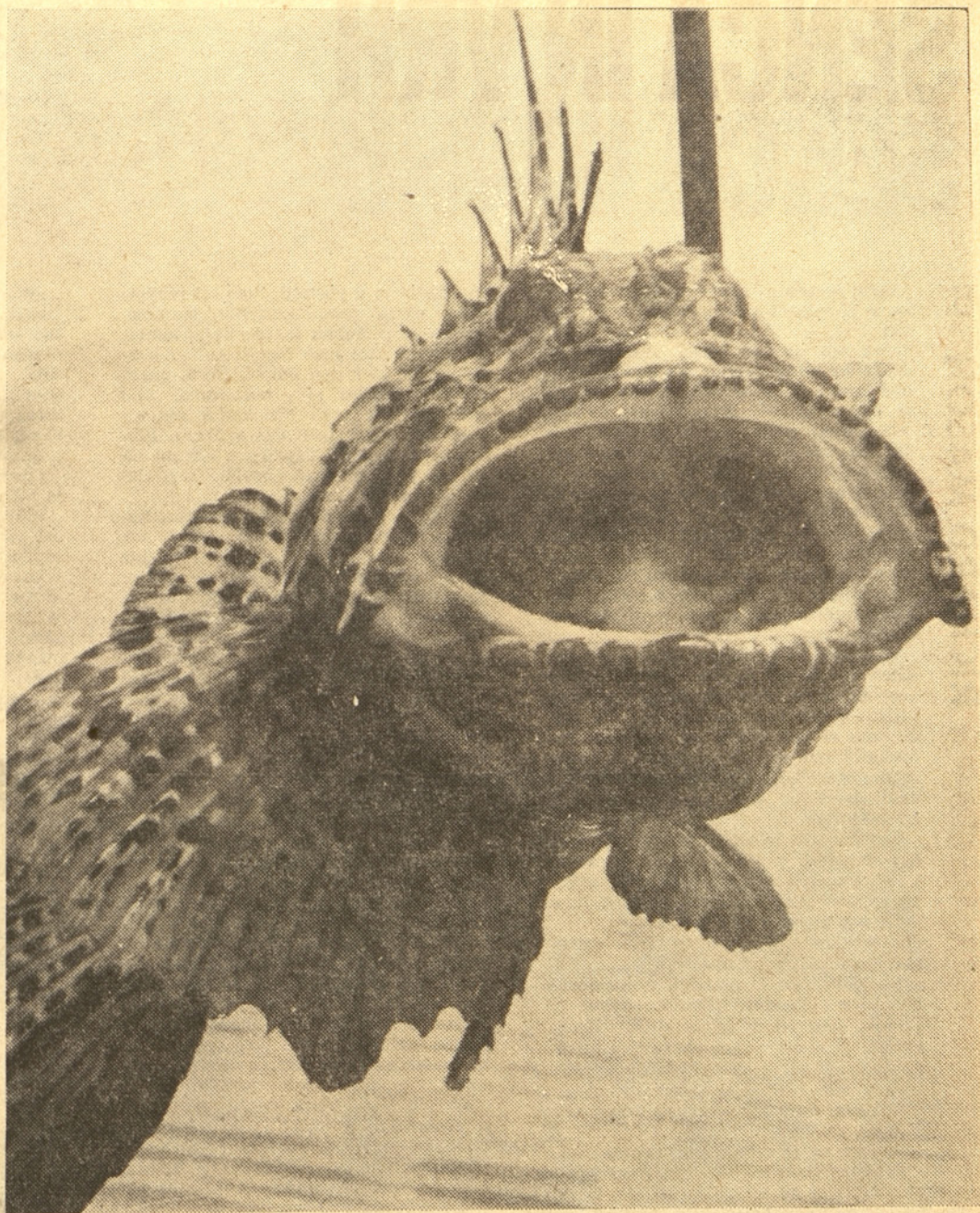
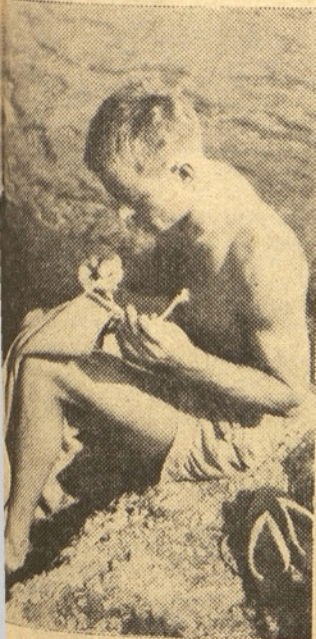
Dihhalno cev je pustil na čolnu. Naj ni pošteno, zasledovati ribe s polnimi pljuči. Vzel pa ni niti puške. Z golo harpuno se je odpravil na dno. Nabodel je skoraj pol metra dolgo škarpino, ki je dobršen del dopoldneva besno udarjala po čolnu. Zaman. Pravi ribji golaž je bil neizbežen.

Tekst in slike: JOŽE VETROVEC

Po dveh ali še več urah dela se potapljači kaj radi za hip oddahnejo na robu čolna (slika (zgoraj)). Podvodne zanimivosti varujejo čudna morska bitja. Marko je razen sipe ujel tudi dokaj strupeno škarpino, ki jo je potem spremenil v ribji golaž — brodet (levo). Namesto oddiha delajo potapljači na suhem (spodaj).

↳ Takale škarpina se pod vodo komajda vidi. Barve spreminja kot kameleon. Če je skrita med algami, je rjava kot alge, če je v pesku, je bela kot pesek... Potapljaču skoraj nič ne more, drugače pa je, če bi bili bosi in bi stopili nanjo. Vsaka bodica je strupena, vse skupaj pa bi zalegle za pik, ki ne bi bil brez komplikacij.

↳ Medtem ko fantje uro za uro odkopavajo na morskem dnu, jim pride pod roke marsikaj. Od ježev, zvezd, rakov... No in če so dobre volje, dajo v vrečo z amforo za pozdrav še kakšnega raka ali zvezdo. Potem se morske živali sončijo na soncu. Bolj kot sončenje, gre tistim, ki so na čolnu v nos smräd morskih živali.

SENCA IN VRH

SENCA IN VRH

5
RICHARD MASON

John seveda ni imel gobavosti — vsaj ne v katerikoli vidni ali nalezljivi obliki.

Cez pol ure je prišel zdravnik in dečke so morali poklicati z igrišč. Zbrali so se v bolniški sobi. Edina težava je bila, kaj reči Mrs. Morgan, ki je oila zaradi svoje zdravstvene funkcije na šoli sila občutljiva. Douglas je vedel, da če bi ji omenil pismo, bi o tem v nekaj minutah vedel tudi Morgan in najmanj, kar bi jih potem čakalo, bi bilo predavanje o gobavosti, vključno z vso njeno zgodovino, vzroki, zdravljenjem in statističnimi podatki o njenih žrtvah. Douglas se je že spodaj posvetoval o tem z dr. Knowlesom.

»Naj vas to ne skrbi,« je odvrnil dr. Knowles. »Rekel ji bom, da sestavljam posebno poročilo o izboljšanjem zdravju učekov v šoli tule sredi hribov. Te dečke sem si pač izbral kot vzorec.« Pomežiknil mu je. Bil je čeden možakar zagorelega obraza in belih las. Vedel je, kako je treba govoriti z lahkoverno Mrs. Morgan.

Cez pol ure je bil zdravnik spet spodaj. Douglas je stopil z njim po vrtu. »Razno natočevanje,« je rekel. »Dečko je prav tako zdrav kakor vi ali jaz.«

»Hvala bogu, da je tako.«

»Boste povedali tole Pawleyu namesto mene? Iti moram.«

Douglas je našel Pawleya v njegovem bungalovu in mu sporočil novico.

»Zelo sem vesel, da to slišim, Lockwood,« je rekel, kakor da bi bila kakšna možnost za drugačno, slabšo novico. »Zares sem vesel.«

»Mislim, da o tej stvari ne bomo več slišali.«

Pawley se je otožno nasmehnil.

»Upam. Toda zloba je pojav, proti kateremu se je težko boriti. Jaz bi rekel, da je to najnevarnejša, najbolj primitivna od vseh strasti.«

To se je slišalo, »or da je pobral od koga drugega, upoštevajoč, da je prihajalo iz ust človeka, ki je bil tako brez vseh strasti kakor Pawley. Toda Pawley vendarle ni bil preohol, da ne bi uporabil idej, ki so zrastle v tujih glavah — to je bila vsekakor nesporna resnica.

PETO POGLAVJE

Letalska nesreča se je pripetila v ponedeljek in naslednji četrtek je imel Douglas prosti dan. Domenjeno je bilo, da bo s šolskim avtom peljal Taylorja v Kingston v neko bolnišnico. Taylorjeve poškodbe niso bile hude, toda ob izgubi žene in hčere je bil tako pretresen, da se je komaj lahko sam premi-

kal. Ležal je v postelji, topo zrl predse, hrane se ni dotaknil in bilo je očito, da mu je potrebna takšna nega, kakršne mu na šoli niso mogli nuditi. Judy pa je bila vsak dan boljša. Ne bi imelo smisla, pošiljati jo v bolnišnico, toda zdravnik ji je priporočil, naj si vsaj en dan odpočije v hribovitem hladu. Preden je Douglas s Taylorjem odrinil na pot, jo je poklical in vprašal, če ji lahko kaj prinese iz mesta.

»Mislim, da bi mi lahko prinesli. Natančno preiščite mojo sobo in vse, kar najdete, pospravite v kovček. In nikar mi ne pozabite na črtalnik za ustnice in podobno. Brez tega se počutim kakor nuna — in po pravici povedano, nunski videz se mi prav nič ne poda, ali ni res?«

Douglas in Mrs. Morgan sta pomagala Taylorju do avta. Ko so šli po hodniku, je rekel. »Je že v redu, saj bom lanko sam.« Toda komaj sta ga nehala popirati pod pazdunama, je ziezal proti tmu, zato sta ga ostanek poti še krepkeje popirala. Posadila sta ga na prednji sedež. V začetku vožnje je Douglas le malo govoril — bilo mu je nerodno, ni hotel omenjati moževе izgube, istočasno pa se je bal, da bi ga z vsakdanjim govorčenjem le moril. Možakar je imel že preko petdeset let, trgovec iz Midlandsa, ki so mu cveteli, njegov okrogli obraz je bil gladek kakor dojenčkov. Po navadi je bil verjetno robat in živahen. Bil je take vrste človek, iz katerega radi zbijajo šale, ki se jim on smeje, toda pod njegovo oesko veselostjo se skriva lisičja lokavost.

Ko sta nekaj časa vozila, je Taylor spregovoril.

»Težko je voziti po takšni poti.«

Douglas mu je povedal, da je na razdalji petih milj vsaj sto serpentini.

»Neverjetno,« je menil.

»Stalno moraš biti oprezen in sploh nimaš časa, da bi užival v lepem razgledu.«

»Stavil bi, da je res tako.« Pol milje sta spet vozila molče in nato je rekel: »Na tej cesti je res vse na vogale.«

»Kaj neda,« se je strinjal Douglas. —

»To je od samega hudiča.«

»Ni časa za prirodne lepote.«

»Ne, treba je biti ves čas buden.«

Nenadoma je Taylor s trepetajočim glasom rekel. »Veste, moja žena ni hotela leteti z letalom.«

»Res ne?«

»Ne, mislila je na hčerko. Rekel sem ji, naj se vendar ne ukvarja z neumnimi mislimi. Nazadnje je odnehala, da smo naredili po moje. Vedno je bilo tako.«

Douglas se ni mogel spomniti nič privernega, da bi mu odgovoril.

»Bila je čudovita ženička,« je rekel Taylor. »Zanimale so jo slike. Umetniške slike, veste. Smejal sem se ji. Tik preden smo odleteli, je hotela kupiti sliko. Petintrideset funtov. Nisem ji dovolil.« Glas se mu je zlomil. Dva, trikrat je poskusil, nato mu je uspelo. »Tega si ne bom nikoli odpustil. Nisem ji jo pustil kupiti.«

»To bi stvari prav nič ne spremenilo,« je menil Douglas.

»Osrečilo bi jo. In veste, kaj sem ji dal za zadnji božič? Nekajkrat se je sopihaje zasmejal, kakor da se bori za sapo. »Nalivno pero za dvaintrideset šillingov in šest penijev.« Zadnje besede je iztisnil iz sebe s tankim, zadušnim glasom, kakor da tlači besede skozi luknjo v pregradi, s katero je zajezil svojo bol. Naslednji trenutek pa je jez popustil in pričel je hlipati. Douglas je počasi vozil naprej. Malo stvari gre človeku tako do živega kakor solze odraslega moža.

Cez nekaj časa je Taylor potegnil iz žepa robec in si z njim otrl obraz.

»Oprostite, prijatelj. Prvikrat sem storil kaj takega. Preketo sebičen sem, da s tem morim še druge, saj nisem prvi, ki je izgubil koga od bližnjih.«

»Vam lahko kako pomagam?« je vprašal Douglas. »Napišem kako pismo ali kaj podobnega?«

»Ne, hvala. Ne vem še, kaj bom naredil. Najbolj me skrbi iti domov. Štopiti v hišo, saj me razumete. Ženine stvari so po vsej hiši. Peggyina soba je prav taka, kakršno je pustila ob odhodu. Mislim, da tega ne bom mogel gledati.«

»Saj imate gotovo sorodnike, ki vam bodo pomagali.«

»Da, najbrž bom šel za nekaj časa k svoji sestri. Pregovoril jo bom, da bo pospravila hišo. Vprašujem se, če ne bi bila morda želja moje žene, da sam uredim njene stvari. Res bi rad to vedel.«

»Jaz bi to prepustil komu drugemu,« je menil Douglas.

Spet sta lep kos poti vozila molče. Pomislil je, da si je Taylor že opomogel, toda ko ga je pogledal, je videl, da se je njegov otroški obraz znova skremžil in da tiho joka. Taylor je opazil, da ga gleda, in mukoma rekel:

»Najhuje je to, da sploh ne vem, kje je moja žena videla ono sliko. Niti sedaj je ne morem kupiti.«

Potem ko je spravil Taylorja v bolnišnico, je Douglas zapeljal naprej v mesto. Tu spodaj je bilo kakor v parni kopeli in zaradi pripeke in Taylorjeve tragedije se je počutil zelo klavnega in izžupanega. — Taylorjeva absurda krivda zaradi slike in solze, ki so pol-

DOSEDANJA VSEBINA

Douglas Lockwood poučuje v privatni šoli na Jamajki. Vodita jo zakonca Pawley, ki nimata od šole nobenega dobička. Ker imata precej moderne nazore o vzgoji, imata malo učencev. Z nekaterimi imajo vzgojitelji precejšnje težave. Dvanajstletno Silvijo so že izključili iz več šol, sedaj pa je Douglasova učenka. Douglas jo skuša prepričati, da nima pomena upirati se. Tako ne bo dosegla ničesar. Tu pa je še John Cooper. Nekdo je poslal anonimno pismo, češ da je deček gobav. Mr. Pawley je precej zaskrbljen. Douglas je prišel iz Anglije potem ko se je ločil od žene. Na Jamajki je spoznal mlado stevardeso, ki se je ponesrečila z letalom. Dekle je že poskusilo narediti samoror, ker je bila nesrečno zaljubljena v poročenega Madžara.

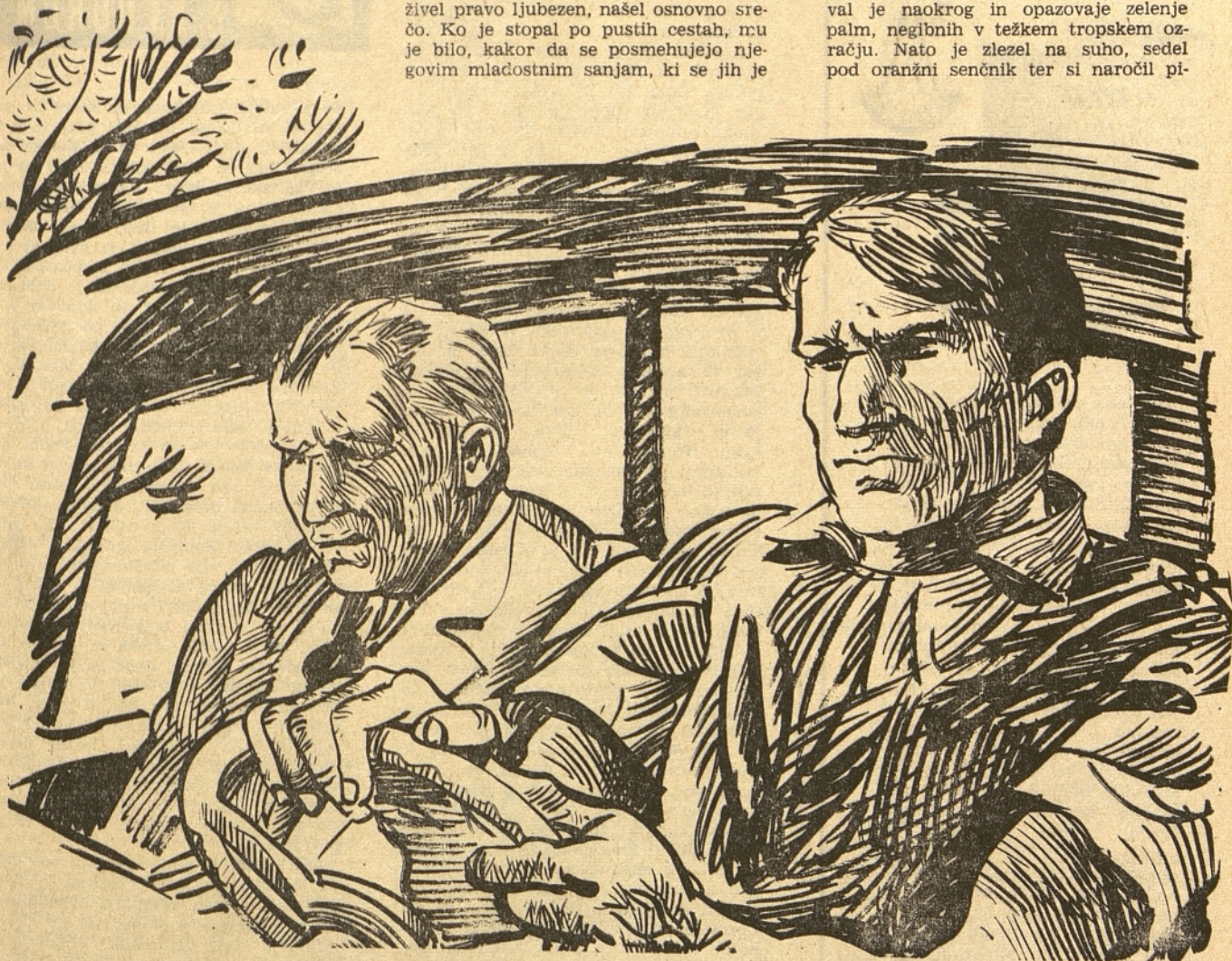
zele po njegovih mesnatih licih, so ga pretresli bolj kot vse ostale podrobnosti nesreče skupaj s pogledom na zогlenelo žensko z eno belo nogo. Tako pač vselej reagiramo: človek lahko gleda petdeset razmesarjenih trupel položenih v vrsto in se mu ob tem sicer obrne želodec, tragedija enega samega človeka pa seže do srca. Rajši bi bil v koži kdo ve koliko drugih ljudi kakor v Taylorjevi ali v lastni.

Ob vsakem prihodu v mesto je bilo nekaj, kar ga je spravilo ob dobro razpoloženje in zameglilo lesketajočo se podobo mesta, ki ga je vabila s hriba.

Nikoli ni kakemu mestu tako manjkalo vzvišenosti, nikoli ni bilo v kakem mestu toliko povprečnosti. Povprečnost je pronicala vanj in mu sedala na dušo, podobno zavratnemu jastrebu, čakajočemu na svoj grizljaj, ko bo njegova duša izkrvavela. Povprečnost, ki ga je nevšečno spominjala na njegovo lastno. Tu doli se je zagledal v novi, prepričljivo resnični perspektivi, kakršnega bi videl kak tujec, ki bi mu dal glavne podatke iz svojega življenja — človek, ki beži pred ponesrečenim zakonskim življenjem in pusto kariero, ki je sedaj učitelj na dvomljivi kolonialni šoli, mož, ki je prekoračil trideseto leto, ne da bi dosegel kaj pomembnega, doživel pravo ljubezen, našel osnovno srečo. Ko je stopal po pustih cestah, mu je bilo, kakor da se posmehujejo njegovim mladostnim sanjam, ki se jih je

še dobro spominjal. Slava, popolna sreča, čista ljubezen... vse stvari, ki so čakale nanj dobesedno za vogalom, celo sedaj so bile za vogalom, dokler mu Kingston podobno kot zanikrno izložbeno okno ni pokazal njegove resnične podobe in ga navdal z brezupom.

Tega dne je kanil kupiti novo trop-sko obleko, a namesto tega je zapeljal naravnost do Myrtle Banka, največjega hotela v Kingstonu in najboljšega zatočišča pred zanikrnimi izložbenimi okni in povprečnostjo. V vrtovih je bil plavalni bazen. V slačilnici si je slekel prepoteno obleko, nato je stopil pod prho in nazadnje skočil v bazen. V hladni vodi se je takoj bolje počutil. Plaval je naokrog in opazuje zelenje palm, negibnih v težkem tropskem ozračju. Nato je zlezal na suho, sedel pod oranžni senčnik ter si naročil pi-

»Veste, moja žena ni hotela leteti z letalom.«

Mojster Ivačić svetuje:

SLEMENOV MESNI DORUČAK

Poznate ham and eggs? To je šunka z jajcem.

Poznate bacon and eggs? To je slanina z jajcem.

Za spremembo pa lahko pripravite tudi Slemenov mesni doručak z jajcem. Takole: konservo s Slemenovim mesnim doručkom odpremo, jo narežemo na ne pretanke rezine in jih

na ogreti maščobi v ponvi najprej na eni, nato pa še na drugi strani opečemo. Povrh ubijemo na osebno po dve jajci in ko so jajca delno zakrknila, rumenjaki mora ostati še tekoči, vse skupaj nekoliko solimo in jed je gotova. Uporabite jo lahko za obilen zajtrk. Zaradi praktičnosti jo servirajte kar v ponvi. Poleg lahko ponudite vse, kar ugaja vašemu okusu, od krompirja, riža, špagetov pa do polente. In seveda – solato. Najbolje se poda srbska solata. Zrel paradiznik razrežemo na krhle, dodamo drobno narezane sveže paprike (če je ta ostra, ji izrežite notranje ožilje), na lističe narezane čebule, zrno strtega česna, solimo, popramo, če imate, dodajte tudi drobno narezanega zelenega petšilja. Polijemo z oljem, prilijemo nekaj kapljic kisa in premešamo. Solato pa lahko zabelite tudi s solatnim prelivom (opisal sem ga v prejšnji številki Tovariša). – Želim vam veliko sončnih dni!

SENCA IN VRH

jače in kosilo. Ko je sedel tako sam, se ga je počasi spet polasčal občutek neobglenosti. Ko je bil v Angliji in je bila ločitev za njim in je Caroline odšla, je mislil, da mu je treba samo iti preko Atlantika nekam med bambuse in palme, da ne bo več na poznanih londonskih cestah, pa bo pobegnil samemu sebi. No, to mu ni uspelo, človek se ne spremeni samo s tem, da menja svoj položaj na zemeljski površini. Spomnil se je nekoga iz londonskih uradov, ki mu je govoril. »Če bi rad nekaj pozabil, se izogibaj kolonij, ker so že polne spomenikov onim revežem, ki so to poskušali pred teboj.« Isti mož mu je tudi rekel, potem ko je izvedel, da bo poučeval v napredni šoli. »Ali niso to tisti kraji, kjer hočejo dokazati, da so stare izprijene metode pravilne?« Navadno je mislil, da bi bil možakar samo rad duhovit in s tem dosegel večji učinek, ker je bilo njegovo delo pisanje reklamnih gesel, toda morda je le povedal tudi nekaj pametnega. Kadar je bil Douglas tu spodaj in je pomislil na Silvijino domišljavost in lažnivost, bi ji z užitkom zavil vrat.

Natakar mu je prinesel kosilo in ga postavil na nizko mizico zraven njegovega stola. Bil je prileten črnc, čigar lasje so spominjali na sivo perzijsko volno od jagnjet. Caroline je nekoč imela eleganten plašč iz perzijskega jagnjeta, zato je pričel misliti nanjo in ugibati, kaj sedaj počne. Predstavljaj si jo je z rahlo nevoščljivostjo, kako leži na skali na prijaznejšem italijanskem soncu ali sedi pod drugim senčnikom na pariškem bulvarju ali celo spet v Londonu, kjer se ekstravagančno oblači za Ascota. Ali pa se je z Ascotom že končalo? Ni se mogel spomniti. Minili so dnevi, ko se je brljal za Ascota, za zasebne umetniške razstave in večerje ob soju sveč, za poznavanje pravih ljudi in za to, da se je ob pravem času pojavil na pravem kraju. To je trajalo komaj eno leto. Po vojni je postalo nezanimivo. Korak za korakom je odkrival resničnost in vsako odkritje je pomenilo nov smrtni udarec. Na Malaji je bil ob koncu prepričan, da je njegova ljubezen do Caroline ugasnila obenem z ljubeznijo do življenja, ki ga je predstavljala; iz objema kitajske vlačuge v Penangu se je vrnil domov z nelagodnim občutkom. Ko je spoznal, da je njena ljubezen ugasnila še bolj zagotovo, kot njegova, ga je obšlo novo poželenje po njej! Ničevost! Ničevost! Skušal se je odtešati za ves čas, ko je bil daleč od nje na Malaji, toda čakala ga je samo bolečina; ko je opazil, da ga ne ljubi več, ponizanje spričo njene odkrite nezvestobe. Skeleči spomini na naslednjih šest mesecev so se ga še vedno držali kakor odprte rane in mučil se je s tem, da jih je tipal s prsti eno za drugo. Včasih jih je skušal pomazati z oljem, dopovedoval si je, da Caroline ne ljubi in da skupaj ne bi nikoli našla sreče. Toda razumsko maziljenje je le redko zaceli rano.

Ves čas med kosilom je tuhtal in brskal po svojih ranah in ko je pojedel,

se je odločil, da tako ne more iti več naprej in da se bo čim prej vrnil v hribovski hlad. Spet se je oblekel in stopil ven do avtomobila. Sele ko je bil že skoraj izven Kingstona, se je spomnil, da je bil obljubil Judy njene stvari. Smešno je bilo, da je mogel pozabiti na to. Obrnil je avto in šel iskat njen naslov. Našel je penzion, ki se je imenoval gostišče in je ležal na periferiji mesta, kjer so dohodki pričenjali rasti in so kože postajale vse svetlejšje. Lastnica je bila kavine barve in sličnih razsežnosti kakor Mrs. Morgan. Ko je izvedela iz časopisov o letalski nesreči, ni vedela, ali naj joka od žalosti nad tragedijo ali naj se smeje od sreče, ker se je Judy rešila. Se vedno je nihala med smehom in solzami. V majhni zanemarjeni sobici mu je pomagala pospraviti Judyne obleke, medtem ko je skozi tanko stano prdiralo težko, enolično smrčanje. Odnesel je torbo ven na avto. Čez dvajset minut je pustil Kingston za seboj in se pričel vzpenjati. Skoraj takoj je začutil, da je zrak bolj svež in hladen, zajel ga je polna pljuča in jastreb, ki je sedel na njegovi duši, se je vznemiril in žalostno odfrfotal. V daljavi je razločil ponosni vrh Sinjih gora. Nekaterim ljudem visoke, divje gore vzbujajo občutek njihove lastne nepomembnosti in vsakdanjosti. Douglasu so pomenile protistrup za mestno povprečnost, njihova veličina in divjina sta mu vlivala poguma. Počutil se je prerojenega.

Potreboval je nekaj več kot eno uro, da je prišel do Sole. Z avtom je zapeljal med dvema visokima evkaliptusoma z gladkima debloma, ki sta kakor stražarja stala ob vhodu. V garaži je skoraj povozil Joeja.

»Če želite, vam nesem torbo, go spod.«

»Ne, jo bom kar sam.«

Nameril se je proti veliki hiši. Pod nekim brinovim drevsom je imel Pawley zgodovinsko uro in je gledal za Douglasom, ko je šel mimo. Sel je naravnost v bolniško sobo. Končno je enkrat našel Judy v postelji. Sedla je. »Bila sem popolnoma prepričana, da boste pozabili!«

»Upam, da sem vam prinesel, kar potrebujete.«

»Po vsem tem bi se v čemerkoli počutila požansko. Sedaj grem lahko že ven — počutim se prav dobro in zdravnik mi je dovolil. Bi me hoteli kam peljati? Bi mi razkazali šolo?«

Pogledal je na uro. »Cez pol ure. Takrat bo konec pouka in si boste lahko ogledali otroške konjičke, če vas zanima.«

»Potem imam dovolj časa, da se oblečem. Boste prišli pome?«

Odsel je v svoj bungalow. Na mizi je bilo pismo od Caroline. Znamka je bila avstralska. Najprej se je umil in si oblekel svežo srajco. S tem da je pustil pismo nekaj minut odprto, ne da bi ga začel brati, se je hotel bedasto prepričati, da mu ni mar, kaj je v njem. To je bila nekakšna disciplina — nekakšna vaja v čustveni kontroli. Celo odpri ga je na kontrolirani način, pretvarjajoč se, da ga ne zanima nič bolj kakor okrožnica. Pisala je v telegrafskem stilu. »Zanašam se, da naujo ne bodo vprašali, kako sva shajala dva meseca s petinfridesetimi funti. Toda tu je božansko. (Ti bi gotovo rekel, da to smrdi po letu 1920.) Morala sem leteti v Švico, ker so v naš konec navallile trume iz Southenda. V Luzernu je Alec srečal svojo prejšnjo ženo in plesal z njo. Plesati s prejšnjo ženo mora biti posebno mikavno. Vrniti bi se moral, in poskusiti; to je sedaj zelo v modi. Zaboga, zakaj si si izbral ravno Jamajko? Alec pravi, da je tvoja edina težava midlandska morala.« Zelo prijazno od Aleca. Odrgrgal je znamko z ovitka, da jo bo lahko dal Johnu, vrgeč pismo v neki predal in da se napotil do Velike hiše. Judy se je lepotečila pred stenskim ogledalom.

»Za božjo voljo, saj še nisem gotova. Ali imate kaj proti temu?« Pomahal mu je s črtnikom za ustnice.

»Niti najmanj.«

»Precej drugačna sem videti, kadar sem nalepitičena. Doslej ste si o meni prejkone ustvarili napačno mnenje.«

»Na ustih ste imeli rdečilo, ko smo vas našli.«

»Stavim, da je bilo razmazano.«

»Pa ni bilo — menda je odporno proti letalskim nesrečam.«

Zasmejala se je. »Odporno proti letalskim nesrečam in odporno proti poljubovanju. To bi lahko uporabili kot geslo, če se boste še kdaj povrnili k reklamni službi.«

»Čudovito.« Nadaljevala je z lepotečenjem. Cez nekaj časa ji je rekel. »Vi ste edina oseba na šoli, s katero se lahko pomenim o raznih neumnostih. To je zame strašansko olajšanje.«

»Jaz drugega sploh ne znam govoriti kakor neumnosti.« je odvrnila. »Za bolj

inteligentne razgovore sem bila vedno zanič.«

»Zaradi tega nimamo tu nobenih težav,« je rekel. »Pač pa zaradi tega, ker nikoli ne veš, kdaj se boš kakemu preobčutljivemu zameril.«

»Grozno,« je menila. »Potem bi bila ves čas z avtom nekje zunaj šole. Občutljivih tipov ne prenesem.«

Bosa je prišla čez sobo in sedla, da bi si obula čevlje. Oblečena je bila v živo poietno obleko, imela je postavo kakor kakšen deček. Očividno je bila odličen model, vendar ni imela drže, kakršne se navzame mnogo manekenk. Njena hoja je bila podobna živahni hoji mladega žrebeta. Smešno je bilo pomisliti, da se je skušala ubiti. Domneval je, da je to storila s prav takšno živahnostjo, nedolžnostjo in neodgovornostjo.

Nasmehnil se ji je.

»Zakaj se smehljate?« je rekla.

»Zaradi tega, da me lahko vprašate, zakaj.« Videti je bila zbegana. »Če me ne bi vprašali, bi si vam tega ne upal povedati.«

»Česa si mi ne bi upali povedati?«

»Kot deček sem vsak dan sanjaril o tem. S torpedirane ladje sem rešil lepo deklico. Še nikoli nisem bil tako blizu svojim sanjam kakor tedaj, ko sem vas našel v letalu, čeprav moj podvig ni tolikšen kakor v sanjah.«

Potegnila si je lase z oči in ga hudomušno pogledala.

»In kaj se je zgodilo potem?«

»Zaljublil sem se vanjo, kaj pa drugaga.«

Sam sebi se je zdel neumen, ko je to izbleknil, bilo mu je, kakor da se je iztegnil pod mizo in vščipnil kako čedno deklico v koleno. Toda dekle kakor Judy, ki je bilo že dovolj po svetu, je vedelo, kako je treba reagirati na ščipanje v koleno in na po-

sredna namigovanja. Zadovoljno se je zasnežala in prav nič samozavestno rekla:

»Za božjo voljo, Douglas, nikar se ne zaljubite vame. To bi mi sprva res laskalo, toda kmalu bi se pričela obnašati kakor prvorazredna cipa, vi pa bi si vroče želeli, da bi se otroške sanje ne bile nikoli uresničile ali pa da bi me bili pustili utoniti.«

Ko je ob pol osmih prišel na večerjo, sta Morganova hotela oditi, Duffield pa je komaj pričel. Duffield je bil vesel, ko ga je zagledal, ker mu je bilo zoprno, če je moral biti sam za mizo z Morganom in njegovo ženo. Zanj je bilo težko, pretvarjati se, kakor da ne sliši njunega pogovora, in manjkalo mu je priložnosti, da bi kakemu neutralcu pripovedoval pripombe, katerih namen bi bil, na lepo prikrit način zbadati Morganove. Morda bi kdo mislil, da bodo spričo razburjenja ob letalski nesreči spet pričeli govoriti in prenehali s sovraštvom, toda bilo je očitno, da do tega ni prišlo.

Duffield je bil nenavadno dobro razporejen, njegovi lasje so bili spet postriženi skoraj do kože.

»Slišal sem, da kar dobro napredujete pri naši mladi prijateljici v zgornjem nadstropju,« je menil, potem ko sta Morganova odšla. Tega seveda ni bil nikjer slišal, ampak je slučajno videl Douglasa, kako ji je razkazoval šolo.

»Veličasten napredek,« je menil Douglas. »Popeljal sem jo v vrt, kjer je jedla z drevesa guave. Hudo so ji bile všeč in s tem so moji izgledi pri njej znatno zrasi.«

»Prihodnjič jo bom jaz popeljal na Morganove pomaranče,« je menil Duffield. To ga je neznansko zabavalo. Na vsa usta se je smehljaj. Morgan ni dovolil, da bi se kdo na petdeset metrov približal njegovim pomarančam.

»Ali pa na grapefruit,« je rekel Douglas. Morganov grapefruit je vselej odnesel nagrado. Toda bilo mu je žal, da je to raket. Slišati je bilo, kakor da je stopil na Duffieldovo stran, toda bil je vedno nepristranski. Duffielda pa je njegova pripomba seveda vzradostila. Kar zasijal je.

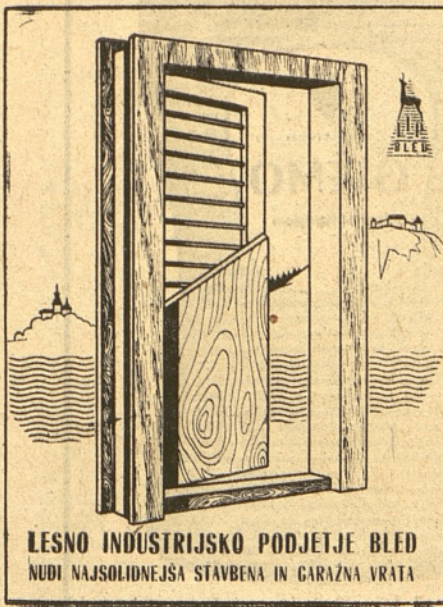
»Meni ni do žensk, ki si barvajo nohte,« je preudarno rekel, kakor da priznava, da je to le osebni predsodek. »Priznam pa, da je punca čedna.«

»Za tele kraje vsekakor.«

»Vi boste seveda poskusili.« Bil je možakar z neizmernimi izkušnjami pri ženskah. »Nikar si ne specite prstov, sicer bomo prej zaslišali svatbene zvonove, preden bomo vedeli, pri čem smo.« Govoril je hudomušno.

»Niti tako daleč nisva prišla tega popoldneva, da bi razpravljala o čem podobnem.«

»Kazalo je, da stvar dobro napreduje.« Še vedno je govoril v šali. »Veste, meni malokaka stvar uide. Sam imam obilo izkušenj. Če ne znaš paziti sam nase, ne moreš do štiridesetega leta ostati sarnec. To boste priznali.«

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE BLED
NUDI NAJSOLIDNEJŠA STAVBENA IN GARAZNA VRATA

TAKO IZGLEDAJO
NEGOVANI LASJE
GLEMO UMIVA
IN NEGUJE
VAŠE LASE

Zlatorog

Douglas je priznal. Bilo je, kakor da ga Duffield spominja njegove preteklosti. Saj ga tudi je. Jel je pripovedovati o nekem dekletu iz Bostona, ki ji je dvoril, dokler ni spoznal, da bi mu bila poroka napoti pri njegovi karieri. Dekletu je sicer strl srce, toda treba je pomisliti na vse otroke, ki so imeli koristi od njegovega samstva. Potem je bila neka deklica na Srednjem vzhodu med vojno. Takrat je bil oficir in je proučeval pripadnike angleške kraljevske aviacije. Dekle je bilo narednik. Ona je rinila z njim v posteljo in tako se je zgodilo. Saj ni imel ničesar proti prijetni zabavi, tudi sam je bil precej razposajen fant v tistih časih, toda z dekletom je bilo drugače. Douglas se je spomnil, da je nekoč Morgan namigoval, kako je enkrat Duffield spal z eno od črnih služabnic. Dvomil je, da bi bilo to res.

Spomini so še bolj odobrovoljili Duffielda. Po večerji je povabil Douglasa v svoj bungalow na kozarček rum. Douglas je šel z njim, da se mu ne bi zameril. Kozarčki so bili komaj omembe vredni, saj si komaj okusil rum, če si dobil še malo vode. Duffield sam ni nikdar veliko pil, verjetno iz skoposti, čeprav je bil iz tega že zdavnaj napravil življenjsko navado. Douglas je sumil, da je iz istega vzroka ostal samec, vendar mu je tudi to prešlo v vrolino. Bil je sila spreten, kadar je bilo treba najti kak izgovor, in vselej je najprej preprical samega sebe. No, našli so se tudi drugi, ki v tem pogledu niso dosti zaočnjali za njim.

Z romantičnih doživetij je prešel Duffield na vzgojo. Vsaka razprava z Duffieldom o vzgoji se je vrtela okoli telesnih kazni, kočljivejših vprašanj se ni dotikal. Iztesel je nekaj starih zgodb o fantih, ki jih je premislil in jim nato segel v roko, čez deset let pa so prišli nazaj kot uspešni mošče in se mu zahvalili za udarce. Eden od njih je s tridesetimi leti postal član parlamenta. Član parlamenta mu je priznal, da ne bi bil nikoli dosegel tega, če Duffield ne bi bil tako vestno obdeloval njegove zadnje plati. Douglas je vprašal Duffielda, če je bil fant dober član parlamenta, in Duffield je menil: »Prav gotovo nikoli ne glasuje za kakšno boljševisko neumnost.« To očitno ni bil odgovor na vprašanje, a pri tem je ostalo. Douglas ga je skušal odvrniti od telesnih kazni, še preden je prišel na dan z izjavo, da so ga v njegovih šolskih letih tako mlatili, da po en teden ni mogel sedeti, pa mu vendar ni prav nič škodilo, ali ne? Vendar Duffielda ni bilo mogoče odvrniti in zato je Douglas prijel za kozarec in prenesel izjavo, da če ne bi bilo v njegovih mladih letih toliko pretepanja, bi tudi sedaj ne bil tako obseden z mislijo nanj. Kmalu potem je rekel, da mora iti. Duffield pa je menil, da bi lahko cuknil še enega za na pot, in mu mahnil nekoliko velikodušnejšo mero. Bil je tako prekle-

SENCA IN VRH

to osamljen in ko se je ogrel, je zelo rad govoril. Douglas mu je bil kar všeč, po njegovem je bil zapeljan in neizkušen, toda dovzeten za pogovore o njegovih glediščih. Douglas mu je bil všeč tudi zato, ker je bil skregan že z Morganovima, saj ni imel poguma, da bi se držal na vse hkrati. Medtem ko je Douglas praznil kozarec za na pot, mu je Duffield povedal, zakaj ni šel poučevati po vojni na isto gimnazijo. Zaradi novega ravnatelja. Samo enkrat ga je videl in bilo mu ga je zadost. Novi ravnatelj jih je imel šele dvaintrideset in je bil zakrknjen boljševik. Douglas je pomislil, da se razmere na gimnazijah torej boljšajo, in je izpraznil kozarec. Duffield je menil: Le-ta* devetintrideset so mi ponudili mesto ravnatelja, ki sem ga odklonil, da sem lahko oblekel vojaško suknjo. In tole dobiš v zahvalo za delež, ki si ga prispeval. Douglas je sprejel to precej s pridržanostjo, toda pomislil je, da sedaj razume, zakaj je Duffield prišel na Jamajko. O tem se je večkrat vpraševal. Vstal je.

»Kako bi izpraznila steklenico,« je menil Duffield.

»To prepuščam vam.«

»Se vam mudi k naši prijateljici?« je spet pričel zbadati.

»To bi povzročilo škandal, ali ne?«

Pustil je Duffielda in stopil proti svojemu bungalowu. Bila je že skoraj polna luna in pot pred seboj je videl kakor podnevi. Sprva ni imel namena iti v vas k »naši prijateljici,« sedaj pa je pričel razmišljati o tem in misel ga je vznemirila. Bil je kakor šolarček, ki se pripravlja na kakšno vragolijo. Ustavil se je na razpotju, od koder je ena steza peljala k njegovemu bungalowu, druga pa navzgor po travnatem bregu do Velike hiše. Resnično je drgetal in v želodcu je od tesnobe čutil svinčeno težo. Ni vedel, ali mu je tesno pri srcu ob misli, kaj si bo mislila Judy ali kaj si bo mislil kdo drug, ki bi o tem izvedel. Prepričan je bil, da bo naletel na enega od Morganovih, ki sta živela v Veliki hiši v istem nadstropju, kjer je bila bolniška soba. Pogledal je na uro. Kazala je nekaj več kakor devet. V bolniški sobi se ne bi smel zadrževati, lahko pa bi vprašal Judy, če bi hotela stopiti v njegov bungalow na požirek. Dolgočasa se je in gotovo bi rada šla. Če bi šla z njim, bi ji pričel dvoriti. Videl se je, kako jo objema, božal ji je lase s čela in ji govoril: »Judy, ljubica, draga moja, prav z neba si mi padla...«, in spet se je spomnil, da bo prav sredi hodnika naletel na Mrs. Morgan, kako mu bo nerodno in ne bo vedel, kaj naj reče, in kako bo Mrs. Morgan pohitela k svojemu možu ter mu izčlenčala o škandalu. Nato je pomislil, da morda Judy ni do ljubimkarnja, spomnil se je njenih besed, da bi ji sicer laskalo; nazadnje ni več vedel, pri čem je, stal je na razpotju v mesečini in se potil v neodločnosti.

Zaboga, človek nikoli ne odraste. Še pred vojno je stal prav takole, stal je pred Caroline; stal je na razpotju v Notting Hill Gate, zbirajoč pogum, da bi šel k dekletu iz penziona in jo zapeljal. Takrat je res šel k njej, toda bil je tako nervozen, da je popolnoma odpovedal, dekle pa, ki ji je bilo devetnajst let in je bila prejkone še devica, mu je reklo, da ne bo podvomilo vanj in bo rajši domnevalo, da je norec. Od takrat se je seveda nekaj naučil in ni bil več tako zelen. Upal je, da ga nihče ne opazuje, kako stoji v mesečini, in pretvarjal se je, kakor da pregleduje listje na grmičevju. Vsega pa se še ni naučil. Očividno se ni naučil prilagajanja trenutnim okoliščinam; ni se naučil, da kot učitelj ne moreš pričeti kar sredi leta ljubimkati z žensko, ki jo komaj poznaš. Pustil je, da je zmagal ugovor o sposobnosti prilagajanja, in krenil po poti med podrastjo proti svojemu bungalowu. Občutek tesnobe v želodcu je popustil. Bog živi sposobnost prilagajanja! Kako hudičevo bi se bil skoraj osmešil.

Ko je prišel v bungalow, se je po vsej neodločnosti počutil izčrpanega, segel je po kozarcu, steklenici ruma in steklenici osvežujoče pijače ter sedel v stol na verandi. Vedel je, da tisto sploh ni bila sposobnost prilagajanja, ampak čisto navadna strahopetnost. S tem da je to krstil za sposobnost prilagajanja, se je poslužil Duffieldove zvijače, ki je iz svojih napak napravil vrsto kreposti. Toda kakorkoli že, vesel je bil, da ni šel k Judy. Nekoliko ga je minilo poželenje po njej in ni se mu zdelo verjetno, da bi si ona količkaj želela njega. Ona ne bi predpostavljala, da je nor, ampak bi se mu smejala in rekla ne, taka je pač bila. Morda bi mu rekla, da še vedno ljubi Louisa. Ni mislil, da bi jo to odvrnilo. Ali pa bi jo? Človek nikoli ne ve.

Nalil si je nekoliko ruma, a hitro dolil kozarec do vrha, da ne bi zaostajal za Duffieldom. Noč je bila topla, luna se je vzpenjala na nebo in bila vse svetlejša. Pod njim sta ležala pristanišče in ravnica, kopajoča se v beli svetlobi. Pajkasta črta morskega kipenja na Palisadoes je bila podobna pramenu razklanega bliska na fotografiji. Kingstonske luči so kakor rumene zvezde žarele v koščeno belino ravnice. Spomnil se je, kako se je počutil v Kingstonu zjutraj. Spominjal se je tako živo, da mu je bilo, kakor da je še vedno tam spodaj, a da se je istočasno lahko vzpel v nebo in z nebeškega vidika pogledal samega sebe — ali pa da je igral, ki je pustil svojo lupino na odru in šel pogledat, kakšen je videti iz lože. Čudno je bilo, kako lahko na razne načine gledaš samega sebe. Ne da bi mu to mnogo pomenilo. Konec koncev si bil spet to, kar si; bil si človek, ki ima rad ali nima rad fig, človek, ki verjame ali ne verjame v pretepanje, človek, ki je bil ali ni bil

ločen. Morda včasih lahko prikriješ svojo povprečnost s sijem rumenih zvezd, toda brž ko se zdani, ga morda odvrči.

Spomnil se je, da ima v bungalowu cigaro, in stopil ponjo. Sedel je in si jo prižgal, vprašujoč se, kaj naj naredi z Judy. Misli je na njene dolge, vitke noge in na njen hitri, odkritosrčni nasmeh. Verjetno je bila precej lahke sorte in bi se mu vdala, potem pa bi mu bilo žal, ko bi odšla. Ni mu uspelo spuščati se v ljubezenske odnose, ne da bi se istočasno zaljubil; preveč ženske narave je bil v tem pogledu. Celo zaradi one Kitajke v Penangu se je vznemiril; imela ga je tako rada samo zaradi lepih rdečih pločevinastih škatel s Craven »A« cigaretami, ki so se lahko prodajale po osem dolarjev za škatio, in z njo se niti ni mogel drugače pomenkovati kakor s kretinjami. Lahko se je zaljubil v javni hiši; čeprav je bila to zanj nesreča, se ni mogel otresti ljubezni do Caroline v kratkem času, to bi bil moral poskusiti že davno. Morda bi mu Judy pomagala, da bi se vsaj malo rešil ljubezni do Caroline. Vsekakor bi bil to dober izgovor...

Cigara je bila dobra. V Angliji bi ga stala pet šilingov in pol, na Jamajki pa je stala samo en šiling. Njen prijetni vonj ga je zazibal v sanjavo razpoloženje in spet je mislil, kako boža Judyine lase z oči, namesto da bi ji pustil, da to stori sama, mislil je na užitek, s katerim bi ji rekel ljubljena Judy, draga Judy; odločil se je, da jo bo obiskal drugega dne in jo prosil, naj po večerji pride k njemu. Vedela bo, na kaj misli, in rekla bo da ali ne. Hvala bogu, ni bila takšne sorte, ki bi rekla, da gre z njim pod pogojem, da se je ne bo dotaknil, potem pa bi prišla k njemu in si pred njim popravljala krilo, da bi lahko videl njena stegna, rekoč, naj ne pokvari vsega, ko je vendar obljubil, saj se spominja...

Bilo je šele pol desetih in nalil si je nov kozareček. Ko je tlačil zamašek v steklenico, se je spraševal, če se bo drugega jutra spet počutil sposobnega prilagoditve okoliščinam — zjutraj je bil skoraj vedno zelo prilagodljiv — in bo pustil Judy pri miru, ona pa bo v nekaj dneh šla in tako se bo končalo. Smesno je bilo, ker ni mogel vedeti, ali bo Judy kdaj njegova ali nikoli. Če bi ne bilo Judy, se je spraševal, katera bi bila naslednja, ki bi jo ljubil. Se vedno je razmišljal, ko ga je zmotila neka žival, ki se je hrupno prerivala skozi podrast. Trenutek pozneje je planil na stezo pred bungalowom eden od dalmatincev Mrs. Pawley. Takoj se mu je pridružil še drugi. Stala sta in sopihala v mesečini. Njuna koža je bila morda zamišljena kot dobra varovalna barva v mesečini, ker so bili črni madeži kakor marogaste sence listja.

PSST

EDEN OD VODILNIH ameriških listov je objavil, da ne bo več postavljajl prognoz za jesenske volitve predsednika ZDA. Do te odločitve ga je privedla tale zgodnica:

Farmer iz Kansasa je v pičle pol ure obljubil tako svojemu lokalnemu demokratskemu kot tudi republikanskemu kandidatu, da bo glasoval zanj. Njegova žena je zaskrbel neobičajen možev business z volitvami, pa ga vprašala, kaj bo storil takrat, ko bo zares treba na volišče. »Glasoval bom za onega, ki mi bo tedaj ravno najbolj všeč.« — »Hm, ali ni to malo čudno?« — »Prav nič. Na ta način smo zadovoljni vsi trije: kandidata obeh strank in jaz, saj je glasovanje tajno.«

BIVSI zanzibarski sultan princ Sejid Jamšid Ben Abdula, ki je po državnem udaru le z najnujnejšimi ženami pribežal v Veliko Britanijo, je dobil od angleške vlade »premostitveni kredit« v višini kakih 200 milijonov dinarjev. Sultan si je iz pomoči kupil najprej bliskoviti športni avto in si najel inštruktorja iz vrst londonske policije, ker ima z Zanzibara kaj malo izkušenj v hitri vožnji.

FRANCIJA se močno trudi, da bi zmanjšala vojaške izdatke. Oficirjem ne bo več treba na kapah nositi oznake svojih polkov. Doslej so morali oficirji, kadar so šli v drugo vojaško enoto, vedno menjati kape. Teh izdatkov bo zdaj konec. Takoj bo nekaj več frankov za atomske bombe in rakete.

VEC KOT 600 MESCANOV Barcelone je nedavno dobilo odločbo o globi, ker so »odmetavali po cestah papirne odpadke«. Do imen in naslovov prestopnikov so prišli tako, da je policija nekaj dni po cestah vestno pobirala stare kuverte in se potem spravila nad naslovnike. Med nedolžnimi žrtevami policijske akcije je bilo tudi petletno dete, ki mu je sorodnik čestital k rojstvu.

SPET NOV PATENT v Ameriki: v prodajo so prišli udobni toaletni sedeži, ki jih je mogoče segrevati. Izumitelj pravi, da bodo posebno primerni za pokrajine z ostro zimo, vendar jih priporoča tudi za kraje z milejšo klimo. Reklamo zanje dela pod geslom: »Popolnoma nov občutek pri sedenju.«

MISTER MILTON Andrew iz St. Louisa je hkrati sijajen sociolog in čudovit predavatelj. Zadnje čase potuje po dolgem in počez po Združenih državah in nastopa s temo: »Kako mora vsak mož ljubiti svojo ženo.« Prav zaradi tega je njegova žena Marion vložila tožbo za razvezo zakona. Takole je razložila zadevo sodniku: »Milton bi bolje storil, da bi ostal doma in predvsem mene poučeval, kako mora mož ljubiti svojo ženo. Tako pa že tri leta potuje okoli in prevzela me je želja, da bi me o tem praktično in teoretično poučil kdo drug...« Sodnik je zakon z razumevanjem ločil in žena si bo lahko svoje hrepenenje po znanju potolažila.

BARBARA STEELE, lastnica največje trgovine z dragocenostmi v Londonu, je šla na sprehod s svojim setrom. Groza, psiček se je nenadoma znašel v Temzi, in še večja groza, hipoma ga je zmanjkalo. Kasneje so ugotovili, da se je z nogami zapletel v jermen za vratom in ni mogel plavati. Na obupno vpitje gospodarice se je vrgel v vodo mornar z bližnje ladje in psa izvlekel. Ker ni več kazal znakov življenja, je ljubečka Mrs. Steele uporabila metodo umetnega dihanja »usta na usta« in psa obudila.

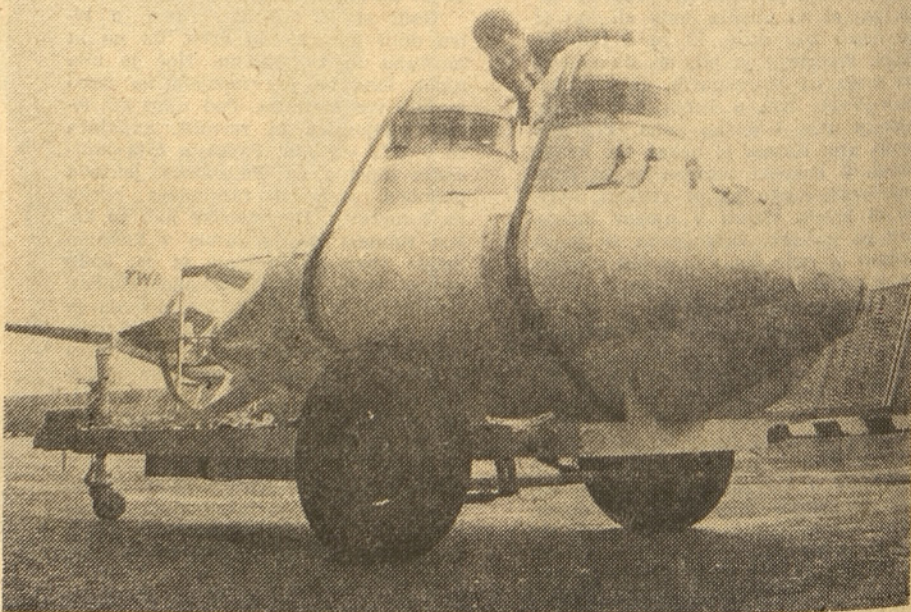

Anti-topless

Rimska modna hiša Fa-rane se je močno zgražala nad prodorom toplessa in je kot svoj moralni odgovor poslala na tržišče obleke modela »anti-toplessa«. Modrčku spredaj je dodan še modrček na hrbtu. Čemu se z manekenko, ki razkazuje krepostni model po rimski Via Veneto, vseeno ukvarja čuvar javne morale? Ker ima obleka zadaj tako rekoč rezervni modrček, se je ustvarjalcu zdelo, da je lahko sprednji malo manjši. In ker je treba moralo zaščititi predvsem spredaj, pelje policist problematični primer na ogled k svojemu šetu.

Spet nova žepna podmornica

Če bo šlo s temi privatnimi podmornicami tako naprej, kmalu že niti pod vodo ne bomo varni, da se ne bi trkali med seboj. Venomer izumljajo nove tipe, jih izpopolnjujejo in cenijo. Tale na naši sliki je bila izdelana v Chicagu in so jo z letalom pripeljali na pariško letališče Orly po naročilu »Evropske podmorniške družbe«.

SEDAJ ALI TAKOJ

TODA SOLEA

Japonski prometni problemi

Še to. Kot da ne bi bilo že dovolj drugih težav s prometom, se mora japonska prometna policija otepati še z želvami. Na »super-avtostradi« iz Nagoje v Kobe strašno rade korakajo čez cesto. Izkušnje so pokazale, da je srečanje med drvečim avtomobilom in trdo želvino črepinjo za avtomobiliste nevarnejše, zato prometna policija stalno patroljira po cesti in pobira želve

Zoološka zmota

Solske knjige pišejo, da zveri iz družine mačk ne ljubijo vode. Popravek v dodatku bi lahko napisal tale sibirski tiger, ki v živalskem vrtu v Milwaukeeju očitno uživa v čofotanju po vodi. Razumljivo. Temperatura okoli ni bila prav nič sibirska, ampak nekaj čez 30 stopinj Celzija.

Plačilo za strah

Skoraj pol leta je trajala birokratska pot, sedaj je pa le dobila uradno priznanje angleška policistka Margaret Cleland, ki se je v začetku marca hrabro povzpela na streho štirinadstropne hiše v londonski četrti Bloomsbury in iztrgala živčno razrvanemu Thomasu Frenchu iz rok 18-mesečnega sinčka, s katerim se je hotel vreči v globino. Več kot uradna zahvala ji pomeni seveda zavest, da je rešila dve človeški življenji.

Moderna umetnost

Letošnji beneški bienale je znova opozoril na stranpota, na katera je zašla moderna umetnost, če očitno norčevanje slikarjev Dalijevega tipa sploh še zasluži to ime. Razstavljena je bila med drugim tudi slika »Il grande circo« Mimma Rotelle (prva zgoraj). Pa se je oglašil neki nebodigatreba in razložil v reviji »Euro-peo«, da je slika le eden od 3000 plakatov za film »Veliki cirkus« (spodnja slika), ki so ga natisnili pred leti in ga je pri filmskih agencijah še zdaj mogoče kupiti za 500 lir. Ugledni umetnik Rotella ga je samo prilepil na platno, nekoliko razpraskal, hrabro podpisal in poslal žiriji v Benetke. Če že ni umetnik, ta gospod Rotella, pogumen je prav gotovo.

JEJTE, JEJTE, DA BOSTE SUHI

Najboljši recept, da vsaj za nekaj časa zasloviš, je, da začneš vztrajno trditi nekaj popolnoma nasprotnega od tistega, kar je desetletja in stoletja veljalo za neizpodbitno in logično resnico. Če hočeš shujšati, ti pravi zdrava pamet, da manj jej in se več giblji. Ne, ni več tako. Novo geslo je: »Tlačite se s hrano, pa boste shujšali!«

Najbolj čudna pri vsej stvari je publikacija, ki je novo odkritje objavila: »Münchener medizinische Wochenschrift«, ugledno bavarsko zdravniško glasilo. Doktor Heinz Humplik je predvsem debelejšemu delu človeštva razložil svojo teorijo, ki jo je raziskoval dolgih štirinajst let. Bistvo novega odkritja na kratko: če se boste večkrat najedli do nezvesti, boste v dveh, treh tednih shujšali za osem do dvanajst kilogramov.

»Shujševalne kure z omenjevanjem hrane, od sadne diete pa do popolnega gladovanja,« razlaga dr. Humplik, »temeljijo na predpostavki, da bo telo načelo svoje notranje rezerve, če mu bomo dovajali premalo hrane. Dokazano je, da tako zdravljenje zelo slabo vpliva na živce in celotni organizem. Navadno je uspeh tudi samo kratkotrajen. Nasprotno pa debela oseba laže shujša, če

Se kilo mesa, pa bo vitka linija tu!

feljton

ZLOČIN POTUJE PO SVETU

6

PODZEMLJE ORIENTA

»Hudiča, kaj se vendar dogaja?« je zamrmral skozi zobe in planil na hodnik. Pot mu je zaprla skupina petih oboroženih Kitajcev.

»Pomirite se, kapitan,« mu je svetoval njihov debeli vodja ter pri tem grozeče mahal z revolverjem. »Ladja je v naših rokah.«

Kapitan se je sicer zakadil v debeluha vendar mu je eden izmed napadalcev pri tislil cev revolverja na želodec in ga potislil nazaj v kabino. Za njima sta stopile še dva druga Kitajca. Debeluh se je zavalil v kapitanov prijuhljeni gugalnik, iz škatli na mizi vzel debelo cigaro, si nalil čajo v skodelico in ljubeznivo povabil kapitana »Se mi ne boste pridružili, kapitan?«

Ostali so se široko nasmejali dovtipu svojega vodje ter začeli temeljito in brez obzirno preiskovati kabino. Prisilili so Vlieka, da jim je odprl blagajno, v kateri je hranil plačo za posadko in dragocenosti

svojih potnikov. Našli so precejšnjo vsoto denarja in veliko dragocenosti.

POSASTNA NOČNA PLOVBA

Ostali roparji so zavzeli ladjo del za delom. Prvi častnik stroja je, presenečen nad nenavadnim nemirom, prihitel na palubo. Na vrhu stopnic ga je pričakal ropar z nabitim revolverjem. Podobno se je zgodilo tudi prvemu palubnemu častniku Materkornu. Vse evropske častnike so obkolili in jih odpeljali na poveljniški most. Tam je pazil nanje Kitajec z nabito brzo-strelko v rokah. V manj kot desetih minutah so banditi, ne da bi izstrelili en sam naboj, prevzeli oblast nad ladjo. Na vrsti je bila preiskava potnikov. Prestrašeni so izročali brez odpora svoje denarnice, snemali prstane, ogrlice in zapestnice. Vendar pa to gangsterjem še ni bilo dovolj. Jemali so celo čevlje in boljše obleke. Potniki so bili dobesečno oropani do kože.

porabi za prebavo več kalorij, kot jih vsebujejo živila, ki jih dovajamo telesu.«

Senzacije bi bilo s tem konec, ko se ne bi v dunajskem časopisu »Wochenpresse« oglasilo deset univerzitetnih docentov in profesorjev in izjavilo, da so bili Humplikovi poskusni zajci in da so sami na sebi preizkusili učinkovitost njegove metode. Vsi pravijo, da so izgubili v času dveh tednov do dveh mesecev osem do deset kil. Recept za shujševalno kuro te vrste bi bil takle:

Za zajtrk najmanj 300 gramov pršuta in 5 trdo kuhanih jajc s feferoni, paradižnikom in gorčico ter mentov čaj (za čudo brez sladkorja); dopoldanska malica: 3 do 4 kg (!) svežega sadja (jabolka, hruške, pomaranče itd.); kosilo, polkilski biftek na žaru, mešana solata z mnogo olja; popoldanska malica: spet 3 do 4 kg svežega sadja; večerja: še en polkilski biftek in toliko solate, »da se vse skupaj človeku zagabi«.

Kdor po teh osmih, devetih kilah hrane na dan ne umre, baje shujša. Drugo vprašanje pa je, kdo si bo lahko privoščil take obroke: po sedanjih cenah bi stala dnevna dieta kakih 5000 dinarjev.

Debeluhi bodo gotovo z užitkom posegli po metodi dr. Humplika in ga ohranili v sladkem spominu v obeh primerih: če slučajno shujšajo ali pa če se bodo vsaj nekajkrat temeljito najedli — po zdravniških navodilih.

Šestdeset tisoč oboževalcev po smrti

Oboževanje filmskih zvezd ni samo domena Hollywooda in Amerike na splošno. Tudi drugod po svetu poskrbi propaganda, da »ljubijo« filmski gledalci igralko in vse, kar je v zvezi z njimi; iz tega kujejo seveda največje dobičke filmske družbe. Ko je v Hong-Kongu nedavno umrla v 21. letu starosti lokalna »filmska kraljica« Lin Dai, jo je opremilo na zadnji poti 60.000 ljudi. Policija je le s težavo zadrževala množico, ko je prišlo do histeričnih izbruhov žalosti. Nekaj ljudi je bilo ob pogrebu ranjenih. Prenapolnjeni Hong-Kong je za dan pozabil na druge svoje tegobe.

Vse, kar je imelo vsaj majhno vrednost, je bilo lahko vnovčiti v deželah, opustošenih med vojno. Pirati pa so seveda to dobro vedeli.

Medtem je debeli Kitajec sedel v kaptanovi kajuti in kadil opij.

Ponoči je »Van Heutsz« z ugasnjenimi lučmi zaplul v Kitajsko morje. Kot črna pošast je rezal valove skozi temo in se hitro bližal otoku Greben, kjer je čakala glavnina tolpe. Kapitana Vlieka so prisilili, da je osebno vodil ladjo, čeprav tod še ni nikoli plul. Sam Piu je stal zraven nje ga z revolverjem v rokah.

BOGATI TALCI

Ladja je brez nezgode priplula do otoku Greben in spustila sidro. Roparji so zaskrbljeno opazovali zapuščeno obalo. Čakali so dobro uro, vendar s kopnega ni bilo nobenega znaka. Kapitan je spoznal, da se dogaja nekaj, kar ni bilo v načrtu. Misli je, da niso pristali tam, kjer so gusarje pričakovali njihovi tovariši. Ali pa so morali ti zaradi kakršnega koli vzroka pobegniti s kraja sestanka.

Po daljšem nervoznem posvetovanju med debelim vodjem in ostalimi gusarji

so spustili v morje motorni čoln in še enega manjšega brez vesel. Naropano blago so prenesli v motorni čoln, vanj so sedli tudi gusarji. Šest bogatejših potnikov in kapitana pa so nagnali v manjši čoln, ki so ga privezali za motornega. Roparji so zagrozili, da bodo ubili kapitana in potnike v čolnu, če bodo z ladje obvestili policijo. Vključili so motor in izginili v temi. Sele ko so bili daleč od ladje, je vodja roparjev prerezal vrvi čolna.

»Kapitan, prosti ste,« je glasno rekel vodja in še pomahal v slovo, nato pa pognal s polnim plinom.

Kapitan je žalostno in neboljano opazoval trinajst gusarjev, ki so oropali največjo ladjo v zgodovini gusarstva na Daljnem vzhodu. Plen je bil vreden več kot 300 milijonov dinarjev. K sreči ni bila prelita niti kaplja krvi, saj so se taki podvigi navadno končali z uboji in pokoli.

Vendar ni bilo časa za brezplodno razmišljanje. Potniki v čolnu so pod kapitanovim vodstvom začeli veslati kar z rokami. Po dolgem in napornem »veslanju« so se pririnjili do »Van Heutsza«. Takoj so obvestili policijo v Hong Kongu, ladja pa je nadaljevala plovbo in prvotni smeri.

POLICIJA BREZ MOČI

Stiri mesece po opisanem gusarskem napadu je policija v Hong Kongu prišla Sam Piu; Ovadil ga je bil član hong-kongškega podzemlja. V njegovem stanovanju so našli veliko vsoto denarja, vendar ni priznal sodelovanja pri napadu, še manj pa, da bi poznal katerega izmed roparjev. »Ta denar sem zaslužil s preprodajo volframa,« je trdil pred preiskovalnimi organi.

Vendar pa nobeden izmed registriranih trgovcev z volframom ni potrdil, da bi Samu prodal dragoceno rudo. Obsodili so ga na več let težke ječe. Ko je prišel spet na svobodo, je začel trošiti velike vsote denarja, o čigar izvoru se ni dalo nič ugotoviti.

Napada na ladjo »Van Heutsz« niso nikdar popolnoma pojasnili. Britanska policija je sicer vedela, da so pri napadu sodelovali pripadniki Chan Kwok Chingovih tolpe, vendar je nacionalistična Kitajska takrat doživljala svoje zadnje ure na azijski celini in njena policija ni imela niti volje niti moči, da bi pregajala kriminalce. Bržkone bi ji to tudi ne uspelo, saj je bilo znano, da je bila roparska družina član ene najboljše organiziranih kl

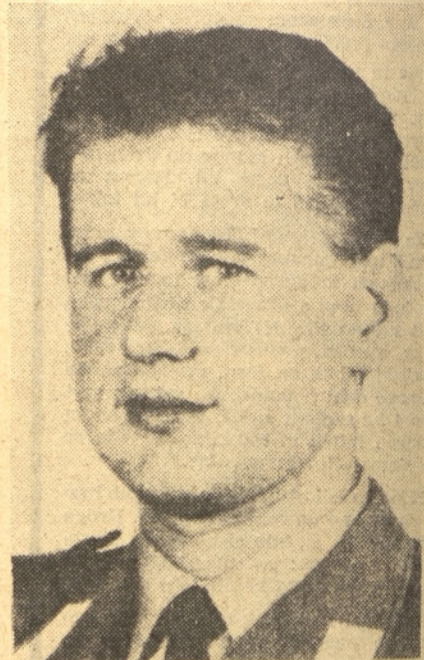
Veliko oko za drobno delo

Le dve ali tri ženske, ki se ukvarja o z umetniškim brušenjem kristalnega stekla, premore Anglija. Ena od njih je vdova Sheila Elmhirst iz Ipswicha. Med znamenitimi odjemalci njenih čudovitih izdelkov so tudi Sir Winston Churchill, Harold Macmillan in Dwight Eisenhower. S svojim preciznim umetniškim delom (pomaga si z veliko lupo) skrbi za šest otrok, ki so ji ostali po smrti njenega moža pred petimi leti.

UMRL JE VOJAK ANTON DEIGL

1. julija je nastopil vojaško službo. Dodelili so ga oddelku za zvezo padalskih lovcev v Esslingenu pri Stuttgartu. O telefonih in padalih še ni imel pojma. Najprej je treba vojake naučiti korakati in prenašati napore. V polni bojni opremljeni so rekrute gonili po julijski vročini. 15. julija si je narednik Werner Wittlinger izmislil po večurnih napornih vajah še 900 metrov teka; z jekleno čelado, puško in vso opremo pri 32 stopinjah Celzija. 150 metrov pred vrati vojašnice se je Anton Deigl zgrudil. Kameradi so ga prinesli v sobo, poklicali zdravnika. Vse zastonj. Čez deset ur je zaradi vročinske kapi umrl.

V isti padalski enoti je pred letom v podobnih okoliščinah umrl vojak Trimborn. Ko je pred mesecem viceadmiral Heye v »Quicku« objavil hude obtožbe proti Bundeswehru, ki postaja država v državi in uvaža stare pruske metode, je bil Bonn užaljen in prizadet. Novi primer v Esslingenu je pokazal, da je imel Heye v marsičem prav. Kaj pomaga, če je v uradnih pravilih, da po vajah vojaki ne smejo teči več kot 50 metrov? Anton Deigl je moral teči 900 metrov in je umrl.

Nova žrtev pruskih metod v Bundeswehru

tajskih tajnih družb, katerih moč je se gala do Hong Konga.

Policija po lastnem priznanju ni imela nobenega upanja na uspeh. Kitajske tajne organizacije, znane pod imenom »trikotniki«, ker so njeni simboli nebo, zemlja in človek, imajo na Daljnem vzhodu večjo moč, kot jo ima mafija v Ameriki. V rokah imajo igralnice, prostitucijo in še celo vrsto drugega, tudi umore po naročilu. njihovi vodje pa se skrivajo med elito bogate buržoazije.

OD RODOLJUBOV DO KRIMINALCEV

Prve organizacije »trikotnikov« segajo v 17. stoletje, v čas vladavine dinastije Chang. Takrat so bile to domoljubne družine, ki so hotele zrušiti Changa s prestola, ker so ga na Kitajskem imeli za tujca zaradi njegovega mongolskega porekla. Ščasoma pa so te družine izgubile svoj domoljubni značaj in se spremenile v orodje veleposestnikov, ki so jih izkoriščali za politične in zločinske cilje.

Britanci so prvič občutili moč »trikotnikov« v Hong Kongu leta 1845. Takrat so objavili zakone, ki so članom teh družin napovedali stroge kazni: težko ječo, deportacijo iz kolonije ali vtisnjenje razpo-

znavega znaka z razbeljenim železom na levo lice.

Po drugi svetovni vojni je skušal Čang-kajšek uporabiti »trikotnike« v boju proti LR Kitajski. To nalogo je prevzel general Taj Li, šef nacionalistične tajne službe. Njegov namestnik je bil general Sju Weng, ki je bil sam dolgoletni član »trikotnikov«. Prisilil je tisoče vojakov, da so se vpisali v tajne organizacije, da so prisegli in žrtvovali življenje. Druge izbire ni bilo. Nepokorščina je pomenila privrženost komunizmu in se je kaznovala s smrtjo.

Po porazu Čangkajska je veliko število članov tajne organizacije emigriralo v Hong Kong, kjer so nadaljevali s svojim zločinskim delovanjem. Najmočnejša družina »trikotnikov« v tem mestu je bila družina »14 K«. Bila je znana po svojih cestnih obračunih s tolpo Jet Tunga v boju za oblast nad javnimi hišami, prodajo opja, prostitucije, pristaniškimi delavci, igralnicami in bari.

PRIHODNJIČ:

KLJUČ — SKLEDA ŠPINAČE

wagstaffovi biseri

● nadaljevanje s strani 39

je žarela kakor ogenj. Toda v rokah je držala moj revolver, ta pa je bil uperjen vame.

Nisem zelo pogumen človek in brž sem se odločil, da tudi posebno pameten nisem. »Tega ne morete storiti!«

»Moram,« je rekla. Njen glas je bil nizek in melodičen, njen obraz je bil ljubeč, kakor zvezde in prav tako usoden. »Biseri so v mojem stanovanju. Nameravala sem jih skriti, toda za to ne bom imela časa. Povedali boste policiji. Za bisere ste bili odgovorni vi in vsako ve, kaj vam pomeni banka in — prepričani bodo, da je tudi to samomor.« Položila je prst na petelina.

Nisem slišal, da bi bil kdo vstopil skozi vhodna vrata, ki sem jih prej odprl. Toda vrata so se sunkovito odprla, sobo so napolnili policaji in revolver se je sprožil, toda krogla je zletela naravnost skozi strop.

»Seveda je morala priti na misel, da je bisere ukradel kakšen moški. In tudi vi ste morali imeti opravičilo za svoj revolver. Precej naglo ste ukrepali, sir,« mi je pozneje rekel poročnik.

Utrujeno sem odgovoril: »Nobenega dokaza nisem imel, vsaj ne takega, da bi vam ga lahko povedal. Tako hude obtožbe si nisem smel

privoščiti brez slehernega dokaza. Toda zdelo se mi je, da če je kriva in jo jaz obtožim in ji ponudim priložnost, da se dokopiže do revolverja, da se me bo skušala znebiti. Hvala, da ste prišli sem, kakor sem vas prosil, poročnik.«

Pogledoval me je čez rob kozarca, rekel bi, z določnim spoštovanjem. »Vi ste pravi detektiv.«

»Ne, morda je bil v tem primeru detektiv — no, nič.« Saj tako ne bi mogel razumeti. Detektiv je bila dama, ki se mi je nasmehnila in rekla: »Lepota terja lepoto — v tem tiči razlog, zakaj bi lepa ženska za dragulje storila karoli.«

Morda pa bi vendarje razumel, kajti rekel je s kančkom duhovitosti: »To je pa res dekle in pol. Lepotica, se vam ne zdi? Prvi hip človek tega ne opazi. Toda postopoma — da, sir, zdi se mi, da je morala biti Trojanska Helena nekako takšna.«

Bilo je videti, kot da grebe globoko v svojih mislih za idejo. »Zdi se mi, da je zaradi tega hotela bisere —«, je rekel in me v zadregi pogledal. »Tako sem rešen dolžnosti.« Vzdignil je kozarec.

Tudi jaz sem nazdravil; toda nazdravil sem neki drugi zelo lepi ženski.

Prevedla TANJA DOLINAR

Slovo z vprašajem

Tigrasti maček Ginger spremlja Sira Winstona Churchilla z doma v londonskem Hyde Park Gateu, ko se je skoraj devetdesetletni državnik 27. julija odpeljal na poslovilno sejo v angleški parlament. 64 let je bil s krajšimi prekinitvami član spodnjega doma, dvajsetkrat je kandidiral za poslanca in bil petnajstkrat izvoljen. Na oktobrskih volitvah ne namerava več kandidirati, vendar njegovi prijatelji niso čisto prepričani, da se bo trdoživi Sir Winston res že umaknil iz političnega življenja. Špansko-ameriške vojne za Kubo se iz zgodovine komaj še medlo spominjamo ob koncu prejšnjega stoletja. Med udeleženci na španski strani bi leta 1895 že našli mladega Churchilla. Dogodivščin naslednjih sedemdesetih let njegovega življenja bi bilo za debelo knjigo. Ob slovesu v parlamentu sta mu obe stranki izročili spomenico, v kateri mu izražata »neomejeno občudovanje in hvaležnost za njegovo službo parlamentu, narodu in svetu.«

Ne privoščijo mu železa

Ceprav je železo organizmu potrebno, materi ni bilo prav, ko je dveletni Curt Roe iz Denverja v Coloradu pogoltnil šest centimetrov dolgo lasnico. Ves teden jo je prebavljaj, dokler je ni spravil na svetlo zdravnik z meter dolgo plastično cevjo, ki je imela na koncu pritrjen magnet. Dečku postopek ni bil niti najmanj všeč in je zdravnika zatožil mami: »Mama, tisti mož me je hotel zadušiti.«

TRGOVSKO PODJETJE
NA VELIKO IN MALO

TRGOVINA

SERVISI IN REMONT

UPRAVA CELJE, MEDLOG 16 - TEL. 27-62

SERVIS - REMONT

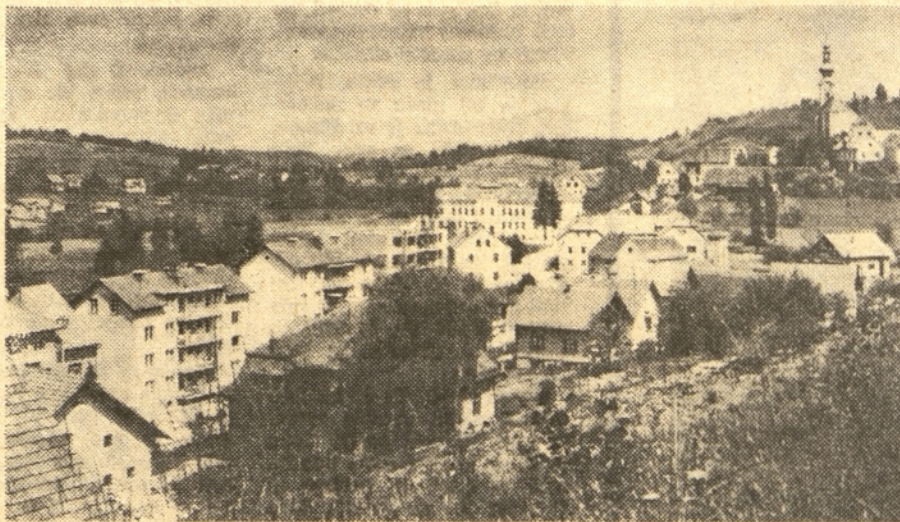
priporoča svoje poslovalnice

Na debelo: CELJE, PTUJ, ŠEMPETER,
MEDLOG

na drobno: CELJE, PTUJ, VELENJE,
BRESTANICA, ŠEMPETER in pred kratkim
novo odprto poslovalnico v

ROGAŠKI SLATINI

PRAZNOVANJE V ŠENTJURJU IN PO KOZJANSKEM

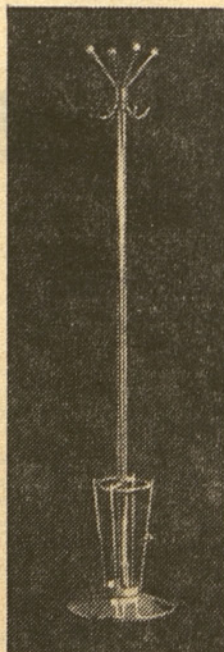
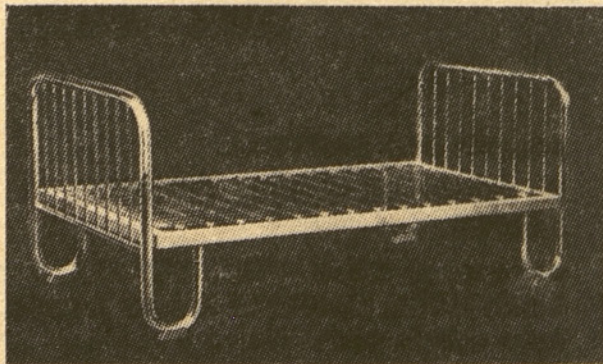
POGLED NA ŠENTJUR

Obletnico, ko je bil v noči med 16. in 17. avgustom velik pohod Kozjanskih odredov in je bila osvobojena Planina pri Sevnici, že pred kapitulacijo okupatorja, so si izbrali domačini za svoj občinski praznik. — Kraji, ki so bili nekoč zapostavljeni, so v povojni izgradnji dosegli vidne uspehe na vseh področjih. Vsem občanom in državljanom naše lepe dežele — tovariški pozdrav! OBCINSKA SKUPŠČINA ŠENTJUR, družbene organizacije SZDL, KOMITE ZKS, ZMS, SINDIKAT, ZB, DELAVSKA UNIVERZA — Šentjur, lesna industrija BOHOR Šentjur, ALPOS Šentjur, ZDRAVSTVENI DOM in LEKARNA Šentjur.

LESNA INDUSTRIJA „BOHOR“ Uprava Celje – centralni obrati Šentjur

ima svoje obrate v Šentjurju, Mestinj in Kozjem. Proizvajajo rezan les vseh listavcev in iglavcev ter plemenite in slepe furnirje za pohištveno industrijo za domače tržišče in izvoz. Mednarodna priznanja si je podjetje pridobilo tudi s proizvodnjo sodobnega pohištva (posamič in serijsko) za opremo šol, pisarn, ustanov, zavodov, trgovin, gostinskih in turističnih objektov ipd. Končne proizvode (posebno galanterijo in drobno pohištvo) v glavnem spravijo na konvertibilna devizna področja.

kompletne opreme (garniture) za gostinstvo in turizem (restavracije, bifeji, kavarne, bari, vrtovi, hoteli, ipd.) opremo za trgovine, klasične in samopostrežne, za šole, zavode, ustanove, bolnišnice in podjetja. Nadalje kompletno gradbeno opremo — okna, vrata, ograje in drugo. Proizvodnja praškov za varjenje aluminija, medenine in sive litine. Proizvajamo serijsko in individualno na podlagi tehnične dokumentacije za domači trg in izvoz.

ALPOS TOVARNA ALUMINIJASTE OPREME ŠENTJUR pri Celju proizvaja:

OB OBČINSKEM PRAZNIKU V RADLJAH ob Dravi SE SPOMINJAMO ENE PRVIH PARTIZANSKIH AKCIJ 12. IN 13. AVGUSTA 1941 V SLOVENIJI

Ob tej priložnosti čestitamo z željo po nadaljnjih delovnih uspehih vsem prebivalcem občine, Slovenije in ostalih bratskih republik.

SKUPŠČINA OBČINE, SZDL, KOMITE ZKS, ZMS, ZB, SINDIKAT, DELAVSKA UNIVERZA —
RADLJE ob Dravi.

LOKALNA RADIOODDAJNA POSTAJA RADIO RADLJE

oddaja svoj program
ob sobotah od 13. do
14. ure in ob nedeljah
od 11.30 do 14. ure.
Oddaje vsebujejo tudi
REKLAME, OGLASE in
ČESTITKE.

Naročila sprejemamo
osebno ali po pošti
na naslov
RADIO — RADLJE
ob Dravi.

KMETIJSKA ZADRUGA PODVELKA

odkup in prodaja polj-
skih kultur, živine,
sadja in gozdnih sa-
dežev. Obrat — trans-
port s 15 lastnimi vo-
zili. Poljedelske me-
hanične in strojne
usluge

TOVARNA POLJEDELSKEGA ORODJA IN LIVARNA MUTA OB DRAVI

izdeluje vse vrste poljedelskega orodja in izdelke
iz sive litine za tržišče vse države in izvoz.

KOLEKTIV ZDRAVSTVENEGA DOMA V RADLJAH OB DRAVI

želi z nadaljnjim prizadevanjem v zdravstveni
službi prispevati k ljudskemu zdravju.
Za praznik občanov čestitamo vsem.

PRIZADEVANJA ZDRAVSTVENEGA DOMA IN LEKARNE ŠENTJUR

Široko področje, ki ga zajemata zdravstveni dom in lekarna v Šentjurju, gotovo zahteva od osebja napor, posebno glede na hribovite predele in ne najboljše komunikacije. Poleg centralnih ambulant v Šentjurju (splošna ambulanta, zobna, dispanzer za žene in otroke, patronažna služba, babištvo, itd.), so splošne ambulate še na Ponikvi, Dramljah, Slivnici in Planin. Glede na porast prebivalstva bi bilo potrebno povečati število zdravstvenih delavcev, saj bi bili tako sistematični pregledi (v ambulantah, šolah, podjetjih) še temeljiteši. Vzporedno z naraščanjem industrije je v 7-letnem perspektivnem planu gradnja novega zdravstvenega doma, kjer bo tudi lekarna dobila ustrezne prostore, posebno za laboratorij, analitiko in skladišča. Kolektiva želita tudi nadalje prispevati k utrditvi ljudskega zdravja v tem predelu — vsem prebivalcem lep pozdrav!

BLIŠČ, BEDA IN PESEK

Dobra organizacija festivala, njegov turistično mondenski značaj in še ognjemet: to je blišč; filmi v konkurenci in izven nje — to je bila beda; kriteriji, ki niso bili vodilo pri izdelavi filmov, pri njihovem izboru za festival in ne pri njihovem nagrajevanju — to je bil pesek. Pesek, na katerem so »gradili«.

Na slovesnosti ob zaključku festivala so prebrali veliko imen, podelili veliko denarnih nagrad, precej zlatih in srebrnih aren, nekaj diplom in še prgišče posebnih priznanj. Pač v skladu z odločitvami festivalske žirije. Potem ko se je ploskanje poleglo, so prebrali še odločitve žirije kritike (11 jugoslovanskih novinarjev):

»Žirija kritike ugotavlja, da niti eden od prikazanih filmov ne zadovoljuje osnovnih umetniških zahtev in ne zasluži priznanja, ki bi ga afirmirala kot dosežek in kažipot v ustvarjalnem smislu. Hkrati žirija kritike ugotavlja, da tako zaskrbljujoče nizek nivo letošnjega festivala povsem odraža stanje in razmerje v jugoslovanski kinematografiji.«

To je bil, najbolj blago rečeno, hladen tuš. Toda tuš, ki mu je občinstvo ploskalo, če ne bolj, pa vsaj toliko, kakor prej ob podelitvi nagrad. Razlika je bila le v tem, da se ob branju nagrajencev ploska iz vljudnosti, v drugem primeru pa tudi zaradi česa drugega.

Kaj in kako so predvajali v pulski areni, zakaj je bila razlika med tako imenovano uradno in tako imenovano neuradno oceno festivala in filmov velika?

Od dvajsetih »konkurenčnih« filmov jih je polovica obravnavala temo zadnje vojne, njenih neposrednih posledic ali pa je posegla v zgodovino za eno vojno nazaj.

Najbolj tradicionalen je bil omnibus »Oče-Močvirje-Vrtinec«. Tri kratke lapidarne zgodbe: nemški oficir sili očeta, da bi med svojima sinovoma izbral enega, katerega ne bodo ustrelili; dva borca, sredi dejanskega in simboličnega močvirja bojujeta boj

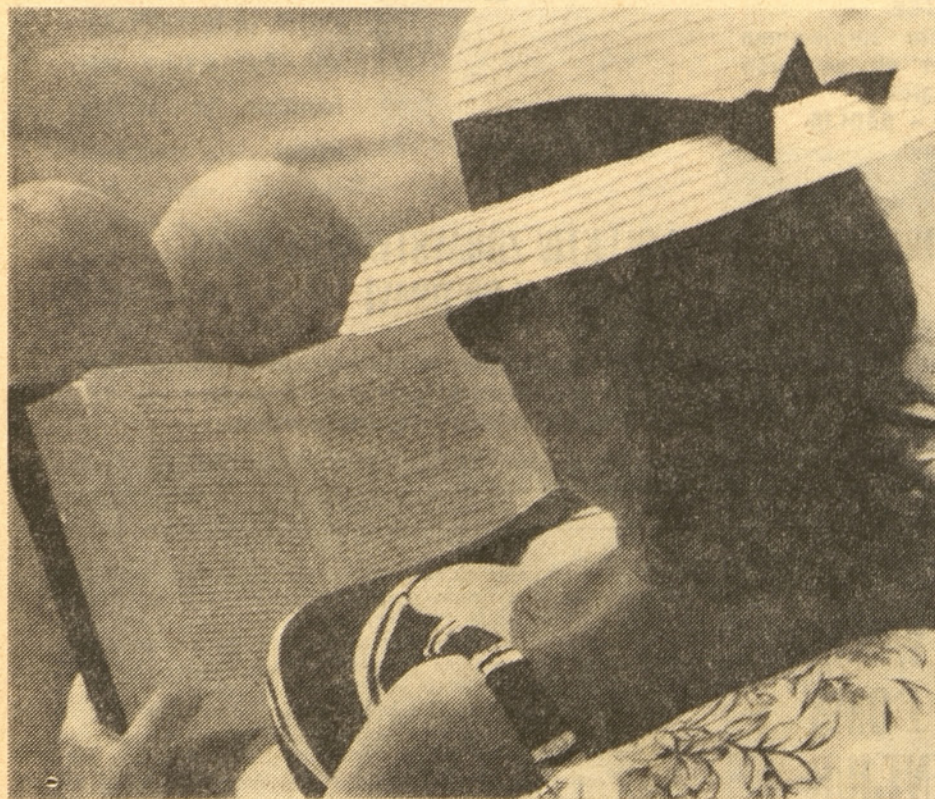
med seboj, boj odločnosti in poguma; oče četnik in sin partizan... Dobre zgodbe, realizacija pa povsem blede. Posebno pozornost (opreznost!) zasluži le »Vrtinec«; kakor da bi hoteli reči »Saj četniki pravzaprav niso bili tako napačni!«

Najbolj nenavaden med vojnimi filmi je bil »Človek iz hrsto vega gozda«. Marsikaj je bilo izrečenega na njegov račun: od »izreden film« do »sramota za festival«. To je pripovedovanje o četniškem klavcu Maksimu, ki je vseskozi patološki tip, pravzaprav že kliničen primer. Skozi njegovo bolno psihologijo skuša režiser, scenarist in slikar Miča Popović razložiti četništvo; ga obtožiti in hkrati tudi »božati«. Film je režijsko, snemateljsko in igralško zelo dognan, toda po svoji idejni zasnovi, ki prerašča vse ostalo, pa je povsem absurden. Ničesar ne razloži in ničesar ne popravlja; resnice o četništvu ne pové in ne poglobi.

Če je bil to najbolj mračen vojni film, potem je bil Stigličev »Ne joči, Peter« najbolj veder. Poskus partizanske komedije, ki sicer ni vrhunska, pač pa taka, kakršno Stiglic vedno lahko naredi. Soliden film, katerega vrline so sicer stare in znane, a nikoli ne izdajo.

»Izdajalec«, delo režiserja-amaterja Kokana Rakonjca je bil nedvomno izreden. Posneli so ga beograjski »začetniki«, mimo podjetij in za ceno borih petih milijonov. Skojevska balada o udarni skupini v okupiranem Beogradu. Policija ujame vodjo in ga muči. Postane izdajalec. Lovi in strelja svoje prejšnje soborce in pozablja, da njihov krog raste, da je vedno več takih, ki jih ne pozna, a ki njega poznajo, ki ga bodo ustrelili. Bolj kot akcija, je ustvarjalce zanimala psihologija. Bolj kakor dramatična delanost, ki filmu manjka, pa je poln ustvarjalne radovednosti, poguma in nekonvencionalnosti. Pri nagradah je film ostal praznih rok; menda so v žiriji prevladovali tisti, ki so menili, da je za amaterje že zadostna nagrada, če sploh pridejo v areno.

Če je bil »Izdajalec« najcenejši, je bil barvni »velefilm« »Mar' na Drino« najdražji letošnji film (200 milijonov dinarjev). Pra-

Nagrajena debutantka iz filma »Pravo stanje stvari« Branka Zorić je bila vsekakor bolj simpatična in veliko bolj zanimiva na plaži »Zlate stene«, kakor pa v glavni vlogi filma.

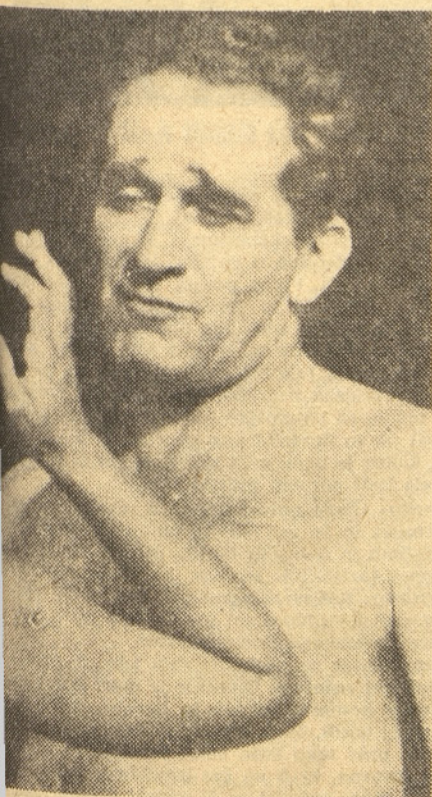

Pomemben razgovor? Janez Vrhovec iz filma »Mar' na Drino« v razgovoru z Zorico Gajdaš, ki je

V PULI

ENAJSTI FESTIVAL

Enajsti festival celovečernega igranega filma je bil v Puli od 26. julija do 1. avgusta. Od 16 filmov, kolikor so jih predložila festivalskemu razsodišču jugoslovanska podjetja, jih je bilo sprejetih v »konkurenci« 12, ostale so predvajali le »informativno«. Od konkurenčnih filmov jih je polovico naredila beograjska »Avala«, dva »Bosna-film«, dva »Jadran film« in po enega »Viba« iz Ljubljane in »Klub kinoamaterjev« iz Beograda. Sest filmov je obravnavalo vojno in zgodovinsko tematiko, dva sta bila »filmana literatura«, štirje pa sodobni. Največ nagrad in priznanj je prejel film »Pravo stanje stvari« (5), sledi mu »Ne joči, Peter« (4). Po tri sta prejela filma »Službeni položaj« in »Marš na Drino«. Po dve nagradi oziroma priznanja sta bila deležna še »Moški izlet« in »Lito vilovito«.

festivalskega omnibusa »Oče-Močvirje-Vrti« bila zelo opažena igralka v »Lito vilovito«.

Ljubiša Samardžić ni bil nikjer in nikoli sam, obkrožali so ga ljubitelji avtogramov, igralci ali novinarji. Na sliki s Ksenijo Conić, ki je nastopila v filmu »Človek iz hrastovega gozda«.

Zorico Gajdaš so na plaži, v areni in na filmu vedno obkoljevali radovedneži...

Nagrajena, pred kamero resna — Olivera.

tako, kakor na začetku festivala nihče ni dvomil v Stiglica, tako nihče ni dvomil v Ziko Mitrovića. To pa sta bila tudi edina režiserja, ki ju je doletela ta čast — zaupanje. Film o bitki na Ceru, ki se je bila skoraj natanko petdeset let pred premiero filma v areni. Kot celota film sicer naredi vtis, da je najbolj filmski film na festivalu, vendar pa se v njem samem tre veliko nasprotij, ki kalijo blišč spektakla in harmonijo zares velike stvaritve. Nasprotje je med akcijo in psihologijo, med naturalizmom in patriotizmom. Na eni strani »moški humor«, poln žargona in psov, na drugi strani pa prizadevanje, narisati kar se da veličastno fresko, kjer naj igra glavno vlogo morala vsega naroda.

Se jugoslovansko-nemški film »Moški izlet«. Avtor znamenitega filma »Morilci so med nami« je naredil dober film; ni seveda vrhunski, je pa visoko nad jugoslovanskim filmskim povprečjem. Posebej je film pomemben kot poslanica, ki bo nedvomno imela močan odmev pri občinstvu v Nemčiji.

Dva festivalska filma bi lahko imenovali »poseg v literaturo«. Zrtev tega »posega« je bil v obeh primerih striček Nušić. Njegov »Narodni poslanec« skuša zaman oživit skrb Clochemerla. S togo, pa čeprav najboljšo ekipo igralcev, režiserju to sploh ne uspe. Film je popoln »strel mimo«. Nušićevo »Popotovanje okoli sveta« je barven in sila hrupen spektakel, ki pa se mora za ves svoj sijaj zahvaliti le Čkalji. Občinstvo je ploskalo njemu, ne filmu.

Vse ostale filme uvrščamo v nežno negovano zvrst »filmi o sodobnosti«. Tu težko govorimo o najboljšem, laže o najslabšem. Prvi od spodaj je gotovo »Svitanje«. Vsebinsko? Morda je res, da so glavni, ki nastopajo, dva železničarja in ena ženska, ki naj bi bila žena prvega, drugega pa ljubica. Sredi filma pa oba moža ugotovita, da ženska le ni toliko vredna, da bi se izplačalo zaradi nje razdirati tovarništvo. Na koncu nastopajo le še loko-

motive in vagoni; vse nekam drvi in ubogi gledalec ne ve, ne kaj se dogaja, ne, kaj hoče film povedati.

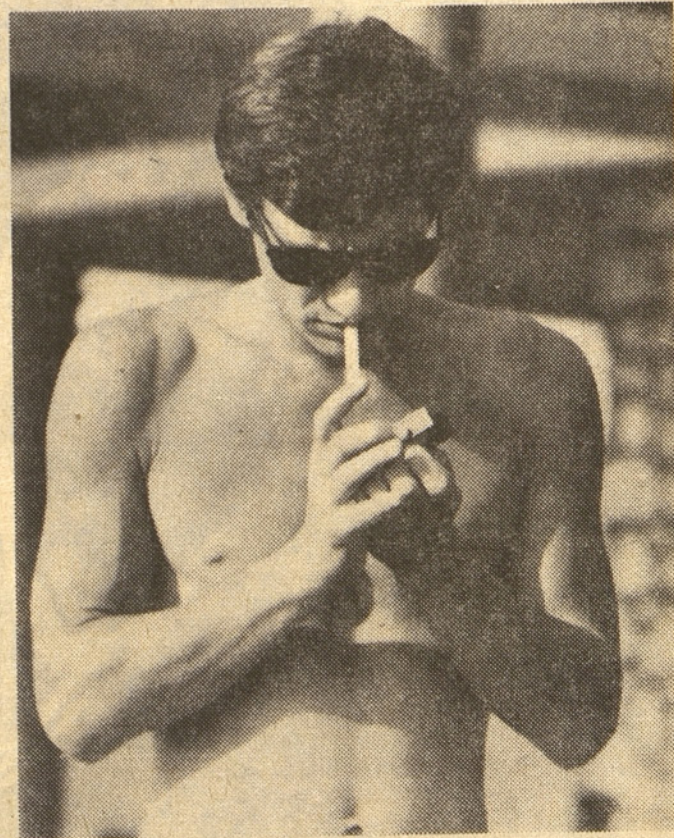
»Pravo stanje stvari« je zanimiv eksperiment, ki pa se naravnost zaduši v tej zanimivosti. Zgodba o vojaku, ki pride na dopust, in o ženi, ki ga morda vara. Puhla povest, ki ji režiser narepi še pretirano anketo o zvestobi in nezvestobi, o zakonu in ločitvah, o problemih, ki se kažejo zdaj kot družbeni zdaj spet kot seksualni. Film je nezrel, enostranski in površen. Edino, kar je v njem dobrega, je pogumna (skoraj pre-) kamera in to je edina še kolikor toliko upravičena nagrada, ki jo je film prejel. Vse ostale nagrade (za režijo, za umetniško obdelavo, za montažo in za debutantsko vlogo) pa so nerazločljiva kaprica žirije, ki se na pokrošenem strnišču, kakor je dejal neki kritik, sploh ni znašla in je v »klačo« spravljala tudi povsem prazno klasje.

Komedija »Lito vilovito« (Razgibano poletje) je užgala, ker je v njej nekaj dobrih »štosov« in še več dobrih fantov in odličnih deklet. Film o tujih turistkah in domačih fantih; morda le preveč reklame za določeno vrsto turističnih »uslug«, ki so na mediteranskih obalah zelo cenjene. Režiserju zamerijo, da je bil premalo komediograf in preveč dokumentarist ter da je njegov film le igrana varinta že prej posnetega dokumentarca.

Najvišjo nagrado, proglasitev za najboljši film leta, je prejel film Fadila Hadžića »Službeni položaj«. Direktor je stari borec in vseskozi poštenjak. Njegov komercialni šef je baraba, ženskar, prevarant in lisjak, da malo takih. Med tema črno belima likoma se giblje skromna galerija prav tako črno belih junakov in junakinj. Okolje je tekstilna tovarna, ki ji ne gre predbro. Delavski svet in upravni odbor sta taka, kakršni so ti organi v tovarnah, kjerkoli pri nas. Na koncu se vse lepo izide; natanko tako, kakor si mali Janezek lahko predstavlja delovanje samoupravljanja in razkrinkavanja gospodarskega kriminala. Čeprav se junaki v fil-

Milena Dravić je izumila nov ples, kombinacijo twista in kola.

Dva med mladima in novima: Branka Petrić iz »Izdajalca« in »jugoslovanski Belmondo« — Milutin Mićović iz »Lito vilovito«.

mu precej gledajo in pogovarjajo »iz oči v oči«, to vendarle ni niti senca Bauerjevega filma s tem naslovom. Brezkrven je in podoben sindikalni brošuri, v kateri je vse res in na svojem mestu, a prehitro zastari, izgubi ost, postane le poučno, koristno, morda potrebno, a ne več udarno čtivo. Če je tak film dober, naj bo! Velik ni in kot takemu mu ne pomagajo nobene nagrade. Pri proglasitvi tega filma za najboljšega je morda posebej vredno omembe, da ni prejel ne nagrade za režijo in ne za scenarij, temveč le nagradi za vloži, ki pa prav gotovo nista bili najboljši na festivalu. Pustimo nagrado nagrajencu, slavo slavljenču, občutek modre razsodnosti žiriji in občinstvu pravico, da si o filmu misli svoje, toda prav ta film in njegova nagrada simbolizirajo tisto stanje v jugoslovanski kinematografiji, ki ga najbolje izrazi ena sama beseda: neustvarjalnost!

Za približno milijardo dinarjev, kolikor so stali vsi letos narejeni filmi, smo pripravili tak festivalski program, ki je bil več kakor porazen. Naziv »najslabši do sedaj«, ki so ga mnogi nadelo letošnji Puli, je ne le točen, temveč tudi ne skriva pesimizma. O razlogih te slepe ulice je bilo v Puli malo govora; kakor da ni bilo časa, utrip festivalskega spektakla je bil prenašel in premalo ubran, da bi bil lahko konstruktiven. Kakor da ni nihče pripomogel k temu: Žirija je izbirala po svoje, občinstvo je žvižgalo in ploskalo po svoje, kritiki so trgali po svoje; ustvarjalci so dali prav zdaj temu zdaj onemu; za neuspehe so krivili včasih soustvarjalce, pa spet razmere v filmskih podjetjih, neugodne finančne pogoje, zapostavljanje in predpostavlanje igralcev, skratka vse mogoče.

Pula je v celoti razočarala. Večino letošnjih filmov bodo širrom Jugoslavije predvajali pred napol praznimi dvoranami. To je vse. Pravzaprav nič novega.

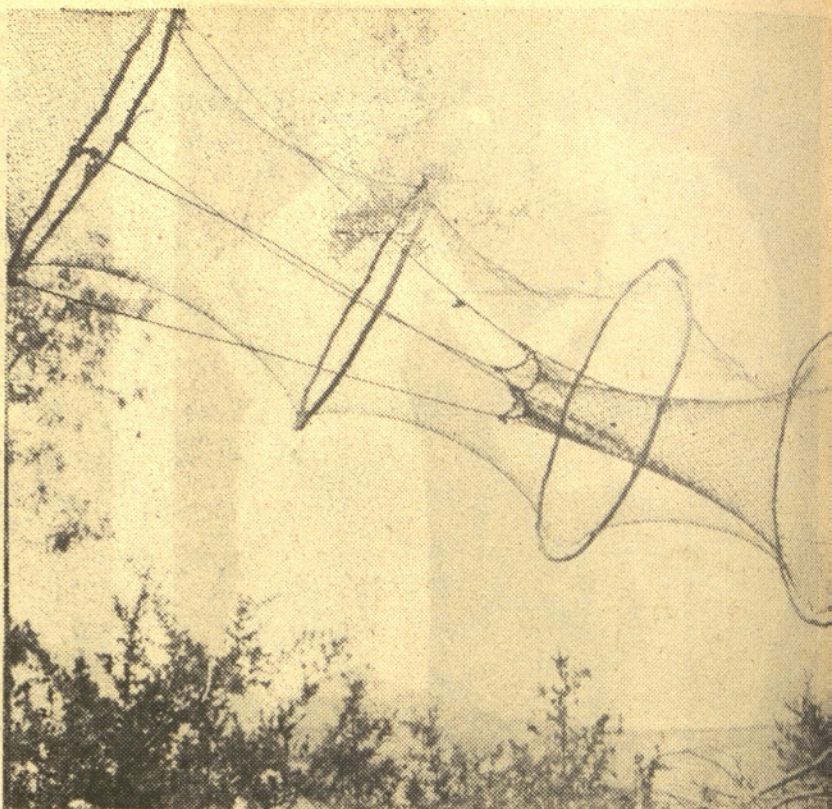
TEKST IN SLIKE: DRAGO KRALJ

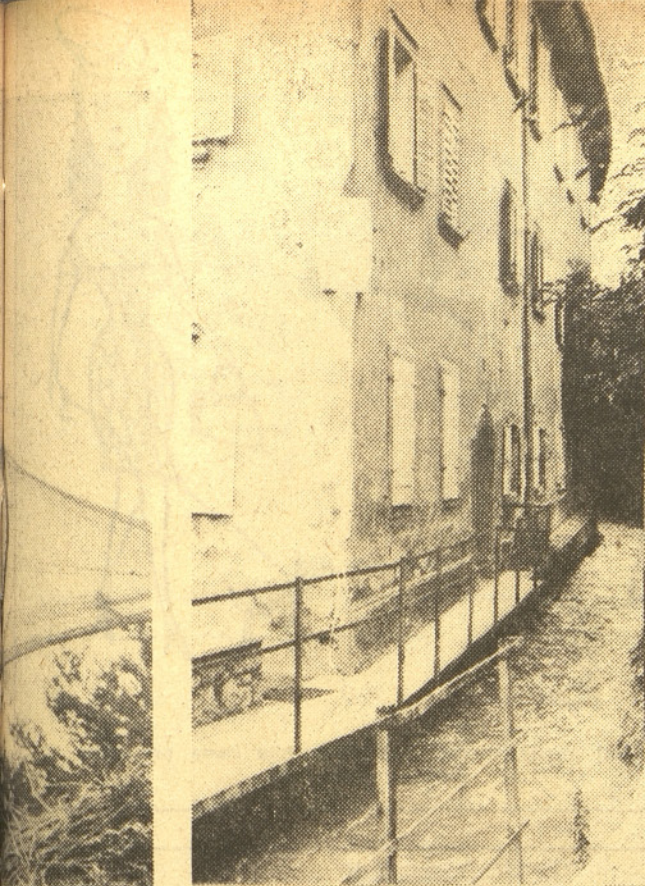
Antena za jegulje

S takimi »antenami«, kot jih najdemo v vasi Vid pri Metkoviću (na sliki), lovijo domačini dragocene morske kače — jegulje. V toku Neretve, ki se tu že začne cepiti v rokave pred delto, je veliko jegulj, ki prihajajo semkaj iz daljnih morij na »poročno potovanje«.

Terica pri delu

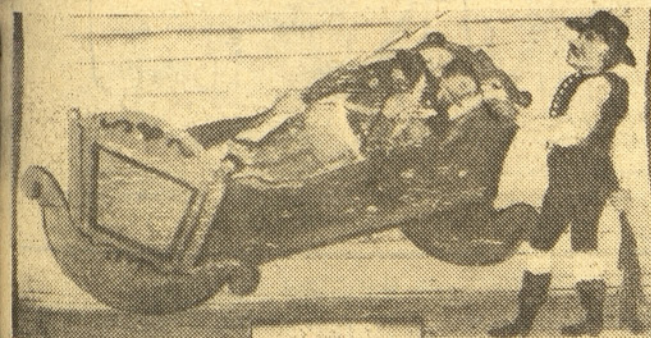
Na Pohorju danes le še redki kmetje sejejo lan. Pred nekaj leti pa so ga sejali vsi. Sušili so ga v posebnih sušilnicah »pajstah«; nekatere so bile zelo enostavne, izkopane kar v zemljo in v bližini doma. Ob teh so tudi trli lan na veselih teritvah. Na sliki vidite še eno od redkih pohorskih kmetov iz Spodnjega Dolca pri Vitanju, ki še tre lan. Trlice pa najdete še skoraj v vsaki pohorski hiši. Mnogi Pohorci še danes močno cenijo doma pridelano platno in sukno.

Hiša na otoku

Reka Mošenik, ki se izliva v Trižiško Bistrico, ima v Mošeniku tri kanale, ob katerih je včasih delalo 14 fužin in 12 usnjarn. V hiši, ki stoji na otoku, je bila prvotno kajža, v njej se je začelo razvijati tržiško tekstilstvo, potem je bila tu usnjarna, danes pa so znamenito Polakovo hišo preuredili v muzej.

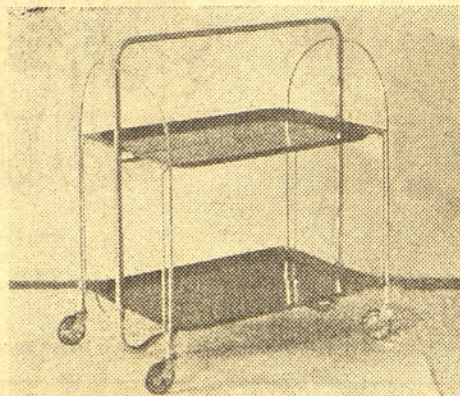

Kmet ziblje Francoza

To je priljubljen motiv na panjskih končnicah na naših čebelnjakih. Na končnici je upodobljen kmet v osrednjeslovenski noši iz druge polovice 19. stoletja, kako ziblje v veliki rjavi zibelki spečega francoskega vojaka v modri uniformi. Motiv je upodobil ljudski umetnik po ljudskem pripovedovanju in govori o tem, kako se je francoski vojak vlegel v zibelko in zahteval od kmeta, da ga je zibal. Motiv tega ljudskega izročila je vse-slovenski, na Dolenjskem pa je prav gotovo vezan na resnični dogodek zibanja francoskega vojaka v Mlakarjevem mlinu na Mrzlem polju. Tam se je še do danes ohranil pregovor: »Samo en čas, kakor Mlakarjev zibajel!« Končnica je iz zbirke Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani.

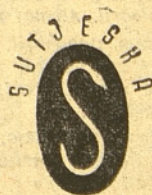
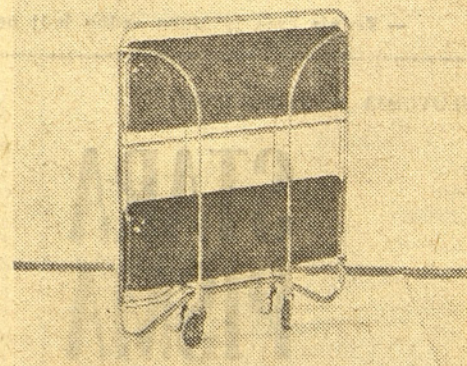
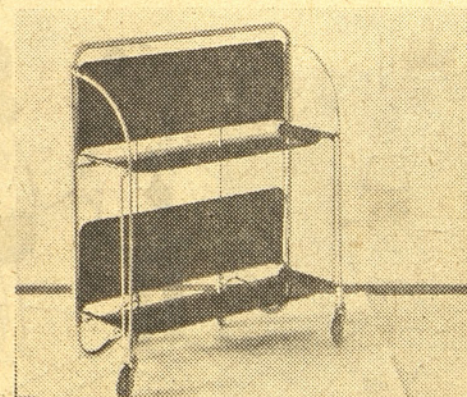
Foto in tekst: Boris Kuhar.

SESTAVLJIVA MIZA ZA SERVIRANJE

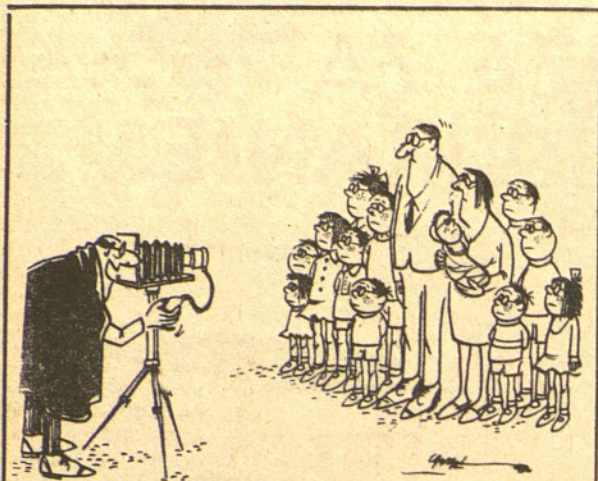
Lahka,
premična miza,
praktična
za serviranje in
razdeljevanje
hrane po sobah,
primerna
za hotele,
gostinske
objekte,
sanatorije in
bolnišnice.

Sestavljiva
miza
ne zavzame
velikega
prostora.

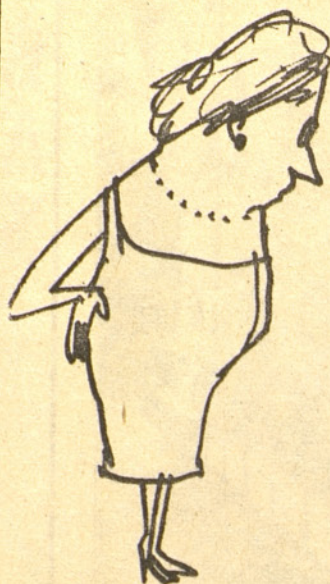

SUTJESKA

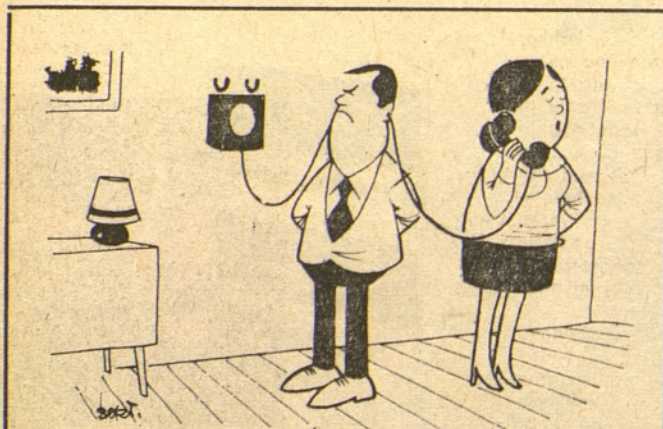
FABRIKA MEDICINSKIH UREĐAJA I INSTRUMENATA
BEOGRAD, 29. NOVEMBRA 113.

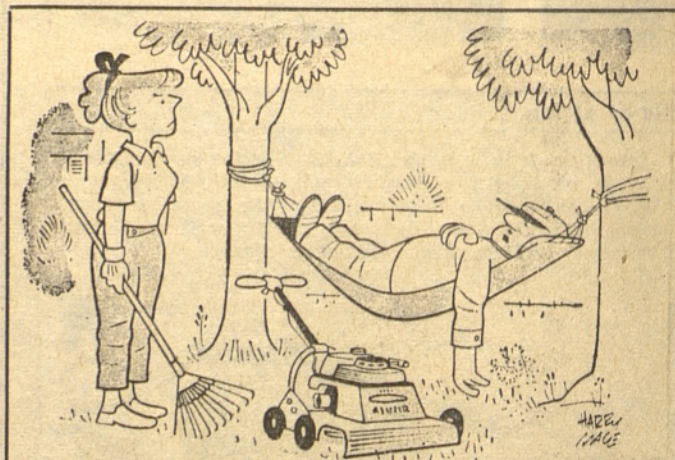
»omislite na povišane otroške dodatke in se nasmehnite!

— Kaj praviš, mama? Saj nisem bila sama pri njem: z menoj je bil Fifi.

— Zadnje čase je Milan vedno bolj nezaupljiv.

— Saj ne lenarim, žena! Izpušni plini kosilnice so me omamili.

VOLOVODJA N. HOLOPENKO

STARA PISMA

Zaslišal sem čuden, rahlo ironičen smeh iz smeri naslonjača, v katerem je sedela Marijana. Za hip sem odložil »Morilca, ki je streljal vedno dvakrat« in jo vprašujoče pogledal.

»Ali naj ti prečitem?« me je vprašala in mahala z nekim pismom.

»Če je od tvoje matere, raje kasneje. Zdaj se ukvarjam z važnim znanstvenim delom, ki bi ga rad še danes dokončal.«

»Ni od mame. Od tebe je.«
»Od mene? Nemogoče! Jaz ti vendar že več let nisem pisal.«

»Da, a pred dvanajstim leti si mi precej pisaril. Ali naj prečitam?«

Nisem odgovoril. Pred dvanajstim leti! Tedaj že. Le kje je izbrskala ta pisma? Zakaj sploh spravlja take neumnosti. Začela je:

»Moja najdražja, ljubljena, najčudovitejša deklica Marijana, moje zlato...«

»Stoj! Nehaj!«

»To je samo uvod. Poslušaj naprej. Zares si imel navdih... nekdanj.«
Roteče sem jo pogledal.

»Daj no, prizanesi mi,« sem ponižno prosil. »Kaj me motiš, ko veš, da moram danes dokončati... to... no... to... knjigo. V življenju vsakega moškega nastopijo trenutki, ko počenja neumnosti in se ne zaveda vseh svojih dejanj. Prav nič ni treba zdaj brskati po teh traparijah. Se ti ne zdi?«

Neizprosno je nadaljevala:

»O, moje najdražje bitje, ko bi le vedela, kako neskončno te pogrešam od trenutka, ko sva se včeraj poslovila pri tvojih starših. Deklica moja...«

»Stoj! Niti besede več, sicer...«

Skočil sem proti njej, da bi ji iztrgal pismo iz rok, a preden se mi je posrečilo, je sedla nanj.

»Le mirno!« je dejala in zgovorno pokazala s prstom na moj stol.

Izlekla je iz svežnja drugo pismo in zamrmrala:

»Jutranja rosa, ki drhtiš na cvetnem popku!«

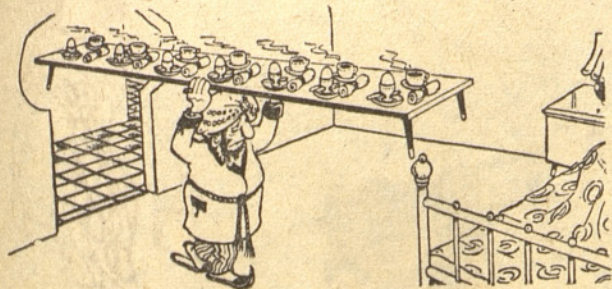
Demonstrativno sem se pokrtil s knjigo in ji dal s tem vedeti, da želim, naj me pusti pri miru.

Nekaj časa je bila tiho, potem pa je nadaljevala:

»Se nekaj ti moram prečitati. Nič žalostnega: Tisočkrat, tisočkrat hvala ti za tvoje pismo, moja draga, moja ljuba, zla...«

ŠILCE GRENČICE ZA:

VINO

Po orientalsko

Z lahnimi koraki srne se bliža tisti teden, ki ga simbolizira rumeno sonce, potisnjeno in ožeto v kristalni čaši: vinska razstava. Poskušnje, nagrade in vina, vina, vina... Nedvomno so prav te vsakoletne razstave vplivale na to, da danes po gostilnah pijemo malo boljše vino; tako, ki je bližje pristnemu ali pa je že skoraj povsem pristno.

Tem nedvomno pozitivnim in naprednim prizadevanjem

v »vinski kulturi« se je plašno, a vendar, začela pridruževati tudi tako imenovana politika vinskih cen. Te naj bi lezle dol. Prav pred kratkim je bilo vino kot tako olajšano za majhno davčno bremenco, kar je povzročilo, da so nekateri cene zlahkni pijači znižali. Kdo? Proizvajalci iz Srbije in Dalmacije so cene vinu »zbili«. Ne sicer veliko, toda tudi deset, dvajset ali trideset dinarjev pri litru se lepo pozna! Slovenski proizvajalci vin se vedejo kakor neveste, ki »ne vedo«, kako in kaj, sem ter tja. Svojih cen se drže vztrajno, kakor »pijanec ogradje«.

Nekateri trobijo celo nasprotno melodijo. V kavarni »Evropi« so na primer vino kratko in malo podražili. Buteljka stane sedaj kakih sto dinarjev več kakor prej...

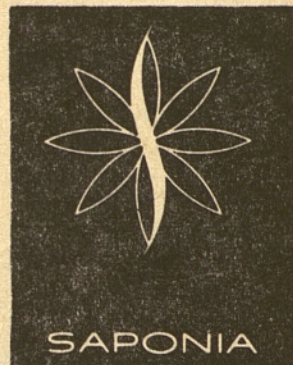
DRAGO KRALJ

Brez besed

— Hvala lepa za ogenj!

ta ptičica. In hvala ti za cvet! Nosim ga na srcu!»

»Zadnjič pravim: nehaj! Ni mi za te budalosti. Rekel sem ti že, da nastopijo v življenju vsakega moškega trenutki, ko si je prisiljen pomagati z vsemi temi norostmi, da dobi ženo, ki bi mu kuhala, postiljala posteljo in šivala nogavice. Od kod pa si izbrskala ta idiotska stara pisma?»

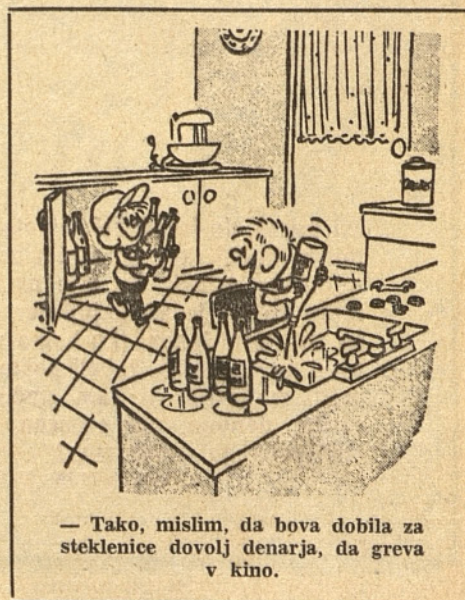
»Tako ti bom povedala, ti moj tepec, ti moj veliki osel, ti divši idol mojega življenja.«

»Našla sem jih pri pospravljanju na podstrehi in potem ne vem, kako so prišla v roke sosedovemu fantičku. Igral se je pismonošo in je v pošne skrinjice vseh dvanaestih sosedov v hiši vrgel po eno pismo. Sla sem naokrog in sem jih nekaj celo dobila nazaj.«

Knjiga mi je zadržala v rokah in pipa v ustih, nos in ušnice so mi začele drgetati in odločil sem se, da se nikdar več ne pojavim na ulici, razen v gostem mraku.

— Zakaj pa raje ne žanjete pozimi?
Manj bi se potili.

— Tako, mislim, da bova dobila za steklenice dovolj denarja, da greva v kino.

**to
va
riš**

32 14. avgust
1964
CENA 80 DIN

Vsi vemo, da je za žehto poletni čas najboljši, ker se perilo zdaj najhitreje posuši. Za vse ostale žehte pa bo jesen najprimernejša. Ali ne bi jeseni (ko bomo vsi polni novih moči), začeli pošteno prati svoje tu in tam nečisto perilo, denimo, tja od cen do ljubljanskega urbanizma?

(Foto: MITJA SKOF)

